

**T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
BANKACILIK ve SİGORTACILIK ENSTİTÜSÜ
BANKACILIK ANABİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNDE BANKA
KREDİLERİNİN KULLANDIRILMASINDA TEMİNAT
BELİRLEME YÖNTEMLERİ**

SERPİL ALİ SHAH

İSTANBUL, 2010

**T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
BANKACILIK ve SİGORTACILIK ENSTİTÜSÜ
BANKACILIK ANABİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNDE BANKA
KREDİLERİNİN KULLANDIRILMASINDA TEMİNAT
BELİRLEME YÖNTEMLERİ**

SERPİL ALİ SHAH

Danışman : Yrd. Doç. Dr. Yaşar KABATAŞ

İSTANBUL, 2010

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü

Aşağıda belirtilen lisansüstü tez, Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği hükümlerinde belirtilen esaslar çerçevesinde jüri önünde savunulmuş ve jüri tarafından başarılı bulunmuştur.

TEZ BAŞLIĞI : Türk Bankacılık Sektöründe Banka Kredilerinin
Kullanılmasında Teminat Belirleme Yöntemleri

TÜRÜ :Yüksek Lisans

TEZİ HAZIRLAYAN : Serpil Ali SHAH

ANABİLİM DALI : Bankacılık

SAVUNMA TARİHİ : 08.06.2010

JÜRİ ÜYELERİ :

GÖREVİ

ADISOYADI

İmza

Danışman

Yrd.Doç.Dr.Yaşar KABATAŞ

Üye

Yrd.Doç.Dr.Rahmi Deniz ÖZBAY

Üye

Yrd.Doç.Dr.Gülcan ÇAĞLI

ÖZET

Her alanda karşımıza çıkan risk, finans sektöründe özellikle bankacılıkta büyük önem taşımaktadır. Bankacılık sektörü saygınlığın ve güvenin sürdürülebilmesi için ortaya çıkabilecek riskleri önceden saptamaya çalışarak gereken önlemleri alabilmek adına yöntemler geliştirmekte ve uygulamaktadır. Bankalar, kredi kararlarının değerlendirilmesinde ileride oluşabilecek riskleri göz önünde bulundurarak teminatlandırma yöntemleri ile riskin yansıtılması sağlanmaktadır.

Bu çalışmada Türkiye’de ki bankacılık sektörünün kredi kullandırmalarına karşılık teminat belirleme yöntemleri incelenmiştir. Çalışma dört ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde bankacılık sektöründe karşılaşılan risk türleri ve taşıdığı riskler tanımlanmıştır. İkinci bölümde en önemli risk türlerinden biri olan kredi riski ve kredi türleri üzerinde durulmuştur. Üçüncü bölümde ise bu kredi türlerine karşılık alınan teminat türleri ve teminat belirleme yöntemleri konusu incelenmiştir. Dördüncü bölümde yapılan anket çalışması ile bankaların kredilere karşılık teminat belirleme yöntemi olarak birinci sırada risk derecelendirmenin sonucuna göre teminat belirlendiği, mali tahlil ve istihbarat sonuçlarının da diğer teminat belirleme yöntemi olarak önemli bir etken olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda özellikle Basel II uygulamalarının da bankaların kredi politika ve stratejilerinde risk derecesi ile orantılı olarak teminatlandırmada daha seçici olunmasına ve riski dağıtarak sermayeyi en iyi şekilde kullanılmasına gidileceği saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Risk, kredi, teminat, risk derecesi

ABSTRACT

Although we come across risk almost everywhere, in the banking sector it has a very significant role. To ensure the required trust and confidence, the banking sector make sure that not only is it aware of all the possible risks that it might face, but also it has to put in place the proper mechanism for mitigation of all such risks and to ensure strict its implementation. In addition, while doing their credit risk appraisal, banks use collateral management as an important tool to minimize any existing or future risk resulting from such credits.

In this study, we examine the collateral management decision making process used by the Banking sector in Turkey while deciding credit utilization levels. The study consists of four main parts. In the first part, the types of risks encountered by banks and their definition have been discussed. In the second part, credit risk and various types of credit instruments have been addressed. In the third part, the determination of which type of collateral to be received against various credit types and the collateral decision making process used has been examined. In the fourth and last part, the survey study result indicates that risk rating is the most important criteria used by banks while defining collateral. The other important criteria being financial analysis and obtaining first hand information on the client. In addition, Basle II standards will also impact bank strategy in this area and make banks even more selective while choosing the right kind of collateral in line with the respective risk rating to ensure the best use of their capital.

Key Words: Risk, credit, collateral, risk rating

ÖNSÖZ

Bankalar ekonominin yeniden yapılanmasında ve uzun dönemli sürdürülebilir makroekonomik istikrarın sağlanmasında önemli sorumluluklar taşımaktadır. Dolayısı ile bankalar, yaptıkları iş gereği yoğun risklerle karşı karşıya kalan kuruluşlardır. Bankaların en önemli risk türlerinden birisi ise kredi riskidir. Kredi risklerine karşılık uygulanan teminatlandırma yöntemleri riskin dağıtılması açısından dikkatle incelenmesi gereken bir durumdur. Bu çalışmayla bankacılık sektöründe kredi risklerine karşılık teminat belirleme yöntemleri incelenmiştir

Tez çalışmasında değerli katkı ve eleştirileri ile bana destek veren hocam ve danışmanım Sayın Yrd.Doç.Dr. Yaşar Kabataş'a, Yrd.Doç.Dr. Rahmi Deniz Özbay ve Yrd.Doç.Dr. Gülcan Çağil'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca desteğini sürekli hissettiren eşim Athar Shah'a, sevgili oğlum Melih Shah'a ve beni bugünlere getiren aileme özellikle de babama teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	II
ABSTRACT.....	III
İÇİNDEKİLER.....	V
TABLO VE GRAFİKLER LİSTESİ.....	IX
GİRİŞ.....	X

1. BÖLÜM

BANKACILIKTA RİSK ve RİSK TÜRLERİ

1.1. Risk Tanımı ve Bankacılıkta Risk.....	1
1.2. Bankacılıkta Risk Türleri.....	3
1.2.1. Kredi Riski.....	4
1.2.2. Piyasa Riski.....	6
1.2.3. Faiz Oranı Riski.....	6
1.2.4. Kur Riski.....	11
1.2.5. Likidite Riski.....	11
1.2.6. Sermaye Riski.....	12
1.2.7. Operasyonel Risk.....	13
1.2.8. Ülke Riski.....	13
1.2.9. Bilanço Riski.....	14
1.3. Bankacılıkta Risk Yönetimi.....	15

2.BÖLÜM

KREDİ TANIMINA İLİŞKİN GENEL AÇIKLAMALAR

2.1. Kredi Tanımı.....	18
2.1.1. Kredi Unsurları.....	21
2.1.2. Kredinin Fonksiyonları.....	23
2.1.3. Kredilerin Kaynakları.....	23
2.2. Kredi Türleri.....	23
2.2.1. Nitelikleri Açısından Krediler.....	24
2.2.1.1. Açık Kredi.....	25
2.2.1.2. İskonto – İştira.....	26
2.2.1.3. Kefalet Karşılığı Kredi.....	27
2.2.1.4. Emtia Karşılığı Kredi.....	27
2.2.1.5. Senet Karşılığı Kredi.....	28
2.2.1.6. Tahvil – Hisse Senedi Karşılığı Kredi.....	30
2.2.1.7. Nakit Karşılıklı Kredi.....	31
2.2.1.8. İhracat Kredisi.....	31
2.2.1.9. İthalat Kredisi.....	32
2.2.1.10. Teminat ve Kefalet Mektupları.....	32
2.2.1.11. Dış Ticaretle İlgili Olarak verilen Teminat Mektupları.....	33
2.2.1.12. Kabul – Aval Kredileri.....	34
2.2.1.13. Akreditif Kredileri.....	34
2.2.1.14. Prefinansman Kredileri.....	35
2.2.2. Vadeleri Açısından Krediler.....	36

2.2.3. Veriliş Amaçları Açısından Krediler.....	38
2.2.4. Teminatları Açısından Krediler.....	43
2.2.5. Alternatif Finansman Türleri.....	44

3.BÖLÜM

KREDİ TEMİNATLARINA İLİŞKİN GENEL AÇIKLAMALAR

3.1.Teminat Belirleme.....	47
3.2.Kredi Riskinin Azalmasında Teminatların Fonksiyonları.....	51
3.3.Teminat Türleri.....	53
3.3.1.Maddi Teminatlar.....	53
3.3.2.Kişisel Teminatlar.....	53
3.4. Kredi Teminatları.....	54
3.5. Nakit Blokajı.....	55
3.6. Kefalet.....	55
3.6.1.Adi Kefalet.....	56
3.6.2.Müteselsil Kefalet.....	57
3.6.3.Birlikte Kefalet.....	57
3.6.4.Kefile Kefalet ve Rücua Kefalet.....	57
3.7. Rehin.....	58
3.7.1.Gayrimenkul Rehni (İpotek).....	58
3.7.2.Menkul Rehni.....	59
3.7.3.Ticari İşletme Rehni.....	59
3.8.Senet – Bono.....	60

3.9.Alacağın Temliki.....	61
3.10.TeminatlarınTaşınması Gereken Ortak Özellikler.....	63
3.11.Basel II Kriterlerinin Kredi Teminatlandırılmasında Olası Etkileri.....	64

4. BÖLÜM

TÜRKİYE’DE BANKALARIN KREDİLERE KARŞILIK TEMİNAT BELİRLEME YÖNTEMLERİNE İLİŞKİN BİR UYGULAMA

4.1. Anket Çalışmasının Amacı.....	66
4.2. Anket Çalışmasının Hazırlanması.....	66
4.3. Anket Sonuçlarının Değerlendirilmesi.....	67
4.4. Anket Sonuçlarının Yorumlanması.....	77
SONUÇ.....	79
EKLER.....	82
KAYNAKÇA.....	89

TABLO VE GRAFİKLER LİSTESİ

Tablo 1.1: 1. Anket Sorusu Cevabına Göre Derecelendirme.....	68
Tablo 1.2: 2. Anket Sorusu Cevabına Göre Derecelendirme.....	69
Tablo 1.3: 3. Anket Sorusu Cevabına Göre Derecelendirme.....	70
Tablo 1.4: 4. Anket Sorusu Cevabına Göre Derecelendirme.....	71
Grafik 1.1: 5, 6 ve 7. Soruların Cevaplarına Göre Değerlendirme.....	72
Grafik 1.2: 8. Anket Sorunun Cevabına Göre Değerlendirme.....	73
Tablo 1.5: 9. Anket Sorusu Cevabına Göre Derecelendirme.....	74
Grafik 1.3: 11. Anket Sorunun Cevabına Göre Değerlendirme.....	75
Grafik 1.4: 12. Anket Sorunun Cevabına Göre Değerlendirme.....	76
Grafik 1.5: 13. Anket Sorunun Cevabına Göre Değerlendirme.....	76

GİRİŞ

Bankaların en önemli fonksiyonu ellerindeki mevduatı işletme faaliyetlerinin finansmanı amacıyla krediye dönüştürmektir. Bankaların mali başarısızlığa uğramalarının gerek sermayedarlara ve mevduat sahiplerine gerekse ekonomik sisteme olan maliyeti çok yüksek olmaktadır, dolayısı ile geniş kitleler etkilenmekte ve ekonomideki refah düzeyi buna göre değişebilmektedir. Her alanda karşımıza çıkan risk, finans sektöründe özellikle bankacılıkta büyük önem taşımaktadır.

Kredi, sözlük anlamı itibariyle “saygınlık ve güven” anlamında kullanılmakta olup, genel anlamda herhangi bir kimseye ödünç para vermek veya nakit olarak alınacak bir mal veya verilecek bir hizmetin yerine getirilmesine kefalet etmek, garanti vermek, bedelini daha sonra almak kaydıyla bir mal ve/veya hizmet vermek olarak tanımlanmaktadır. Bankacılık sektörü saygınlığın ve güvenin sürdürülebilmesi için ortaya çıkabilecek riskleri önceden saptamaya çalışarak gereken önlemleri alabilmek adına yöntemler geliştirmekte ve uygulamaktadır.

Kredi kararları alınırken, ne kadar titizlik gösterilirse gösterilsin, kredi riskini tümüyle ortadan kaldırmak mümkün değildir. Özellikle günümüzde banka kredilerinin bir bölümünün tahsil edilememesi, bir bölümünün de tahsilinde karşılaşılan güçlüklerden dolayı kredi taleplerinin değerlendirilmesinde uygulanan teminatlandırma yöntemleri daha da önem kazanmaktadır.

Bankalar kredi kullandırırken, banka politika ve stratejilerine uygunluğun yanısıra, kanunlara, kararnamelere, yönetmeliklere ve tüzüklere uygun davranmak zorundadır. Aynı zamanda kredi kararlarının değerlendirilmesinde ileride oluşabilecek riskleri göz önünde bulundurarak teminatlandırma yöntemleri ile riskin yansıtılması sağlanmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, finans piyasasının temel taşı olan bankaların karşılaştığı riskler ile özellikle kredi riskinin önemine değinilerek, kredi taleplerinin

değerlendirilmesinde bankaların uyguladığı teminatlandırma yöntemlerinin tespit edilmesidir.

Birinci bölümde Risk ve risk türleri hakkında genel bilgiler verilmiş, bankacılık ve finans sektörünün taşıdığı riskler tanımlanmıştır.

İkinci bölümde bankacılıkta kredi riski tanımı ve kredi türleri hakkında bilgi verilmiştir. Bankacılıkta uygulanan kredi türleri ve bunların oluşturduğu riskler üzerinde değinilmiştir.

Üçüncü bölümde ise bankaların kullandıkları kredilere karşılık alınan teminat ve teminat türleri ile teminatlandırma kararını etkileyen unsurlardan bahsedilmiştir.

Dördüncü bölümde bankaların kredi teminatlandırma yöntemleri konusunda yapılan anket çalışması ile sonuca gidilmiştir.

I.BÖLÜM

BANKACILIKTA RİSK ve RİSK TÜRLERİ

1.1.Risk Tanımı ve Bankacılıkta Risk

Risk tanımı bir çok açıdan değişik şekillerde ifade edilmiş olmakla birlikte risk, genel olarak bir faaliyetten dolayı beklenmeyen sonuçlarla karşılaşma olasılığıdır.¹ Tüm sektörlerde olduğu gibi özellikle finans sektöründe dış etkenlerden kaynaklanan beklenmeyen sonuçlar ile karşılaşılabilir.

Diğer bir tanımlamada riskte iki ana yaklaşım bulunmaktadır. Birinci yaklaşımda riske neden olan nedenlere bağlı olarak risk tanımlanmaktadır. Bu tanımlamada bir iktisadi olay hakkındaki bilgilerin durumundan yola çıkılmakta ve risk, ilgili olay hakkındaki bilgilerin yetersizliğinden dolayı gelecekte yanlış karar verme tehlikesi olarak tanımlanmaktadır. İkinci yaklaşımda ise belirlenen hedefe ulaşma olasılığından yola çıkılmakta ve risk, hedeflerdeki olumsuz sapma veya istenen hedeflere ulaşamama tehlikesi olarak tanımlanmaktadır.²

Finansal açıdan riske baktığımızda ise, en önemli unsurlardan biri olan getirinin yada hedeflenen karın negatife dönmesi durumunda buna etken olan içsel ve dışsal nedenlerin bir araya gelmesi ile meydana gelen risklerin birleşimidir.

Son dönemlerde yaşanan global ekonomik kriz göstermektedir ki bir ülkede meydana gelen gelişmeler sadece o ülkeyi değil aynı zamanda o ülkenin ekonomik ilişkileri olan tüm ekonomileri etkiler bir durum haline gelmiştir. Bununla birlikte, gelişen ve değişen piyasa koşullarında tutunabilmek için riskin iyi bir şekilde belirlenmesi ve yönetilmesi en önemli faktörlerden biri haline gelmiştir.

---

¹ Güven Sevil, **Finansal Risk Yönetimi Çerçevesinde Piyasa Volatilitésinin Tahmini ve Portföy VAR Hesaplamaları**, Anadolu Üniversitesi Yayınları, 1323, Eskişehir 2001, s.3.

²Guido Fürer, “ **Risk Management im Internationalen Bankgeschaef**“, Paul Haupt Verlag, Bern, 1990, s.42.

Bankacılıkta ise risk, banka işlemlerinden sağlanacak beklenen getiri ile gerçekleşen getiri arasındaki fark olarak tanımlanmaktadır.³ Bu yüzden banka açısından risk, bankanın zararlarla karşılaşması veya banka politikasında belirlenen hedeflerin tehlikeye düşme olasılığı şeklinde tabir edilebilir. Banka kredi politika ve stratejilerini belirlerken getirilere karşılık alınacak risklerin çok iyi bir şekilde belirlenmesi ön plana çıkmaktadır.

Bankacılıkta riskler bazı iktisatçılara göre ikiye ayrılmaktadır. Riskler mikroekonomik riskler ve makroekonomik riskler olarak ayrılmaktadır. Mikroekonomik riskler kredilerin bölünmesi ve çeşitlendirilmesi işlemi yapılarak azaltılabilmirken makroekonomik risklerden ise kaçış yoktur.⁴

Gene buna paralel olarak bir başka görüş ise bankacılıkta risk;

. Piyasa riski ya da sistematik risk,

. Firmaya özgü ya da sistematik olmayan risk,

şeklinde ayrılmaktadır.⁵

Sistematik risk, sistematik faktörlere bağlı olarak varlığın/kıymetin değerinin değişme riskidir ve bu riskten korunabilmek veya azaltılabilmek mümkündür, ancak risk tamamen yok edilememektedir. Tüm yatırımcılar, ekonomik faktörlere bağlı olmalarından dolayı ellerindeki kıymetlerin veya verdikleri borçların değerleri değiştiğinde bu risk ile karşılaşmaktadırlar. Sistematik olmayan riskler ise bankaların stratejilerine göre değişiklik göstermektedir. Bankanın sektör içindeki durumu, pazar payı, organizasyon yapısı, yönetim ve personeli, müşteri profile ve portföyüne göre riskler meydana gelebilmektedir. Bu görüş doğrultusunda faiz oranı riski, döviz kuru riski sistematik risklere girerken kredi riski, likidite riski, operasyonel risk sistematik olmayan riskler olarak sayılmaktadır.

---

³ Acar Melek Boyacıoğlu, “**Bankalarda Derecelendirme (Rating) Türk Bankacılık Sektörü Üzerine Ampirik Bir Çalışma**”, Selçuk Üniversitesi, Doktora Tezi, Konya, 2003, s.5.

⁴ Frexias X., Rochet J.C., “**Microeconomics of Banking**”, MIT Press, U.S.A, 1999, s.221.

⁵ Evrim P. Mandacı, “Türk Bankacılık Sektörünün Taşıdığı Riskler ve Finansal Krizi Aşmada Kullanılan Risk Ölçüm Teknikleri”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt V. Sayı 1. 2003, s.70.

Azaltılabilen, kaçınılabilen riskleri bankacılıkta üç bölümde toplamak mümkündür:

- Basit işlemler ile elimine edilebilen ya da kaçınılabilen riskler,
- Firma düzeyinde aktif olarak yönetilebilen riskler,
- Karşı tarafa transfer edilebilen riskler.

En çok kullanılan riskten korunma faaliyetleri ise şunlardır:

- Etkin olmayan ve yanlış finansal kararlardan kaçınabilmek için zaman, sözleşme ve prosedürlerin standartlaştırılması,
- Kredi alanları (borçluları) çeşitlendirme yoluyla fayda sağlayacak ve zararların etkilerini azaltacak portföy oluşturulması,
- Kurumun yönetimiyle yapılan, çalışan işçilerin sorumluluğunu gerektiren, onları teşvike uyumlu sözleşme ve anlaşmaların uygulanması.

Kredi riskleri banka faaliyetleri içinde yer alan önemli bir risk türüdür. Bu risk etkin bir biçimde yönetildiğinde ve de teminatlandırma yolu ile risk yansıtıldığında, banka hedeflediği finansal başarıya ulaşabilmektedir.

1.2. Bankacılıkta Risk Türleri

Hayatın her alanında karşımıza çıkan risk, finans piyasaları söz konusu olunca daha da önem kazanır.⁶ Risk bankacılığın ayrılmaz bir parçasıdır. Bankacılık sektörünün karşılaştığı riskler son derece geniş ve karmaşık olmakla beraber riskler değişik türlerde sınıflandırılabilir.

---

⁶ Abdülkadir Kahraman, "Bankacılık Sektöründe Risk Yönetimi ve Beklentiler", **Active Bankacılık ve Finans Dergisi**, Sayı 15. 2000, s.3.

Temel olarak üç risk kavramı vardır: 1-Kredi riski 2-Piyasa riski: 3- Operasyonel, davranışsal ve çevresel riskler:⁷

Sonuçları açısından bakıldığında ise riskler; karlılığa yönelik riskler ve likiditeye yönelik riskler; risk yönetim süreci açısından bakıldığında riskler; pazarlama riskleri ve operasyonel riskler; kaynaklarına göre ise riskler; piyasa riski , kredi riski ve operasyonel riskler olarak sınıflandırılabilir. Detaylı olarak çeşitlendirilme yapıldığında riskler 51 farklı kategoriye ayrılmaktadır. Bunlar; aysberg riski, baz faiz riski, bilgi riski, dirsek riski, erken ödeme riski, euro riski, extrapolasyon riski, faiz riski, fon çevirme riski, franchise riski, frekans riski, gap (aralık) riski, gecikme riski, geç anlama riski, genişleme riski, getiri eğrisi riski, hedging riski, iflas riski, interpolasyon riski, iyi şöhreti kaybetme riski, karmaşıklık riski, korelasyon riski, kredi riski, kur riski, likidite riski, limit riski, model riski, muhasebe riski, muhatap riski, netting riski, operasyonel risk, opsiyon riski, özkaynak riski, personel riski, piyasa riski, reklam riski, sermaye riski, sıradan çıkma riski, sistem riski, sistemik risk, siyasi risk, sözleşme riski, spread (faiz marjı) riski, teknoloji riski, vade yapısı riski, vergi riski, veri riski, volatilité (dalgalanırlık) riski, yasal risk, yeniden yatırım riski ve yoğunlaşma riskidir.⁸ Bu detaydaki risklerin bir kısmı literatürde başka bir risk türünün içindedir. Ayrıca bu ayırmadaki risklerin birbiriyle olan karşılıklı ilişkilerinden dolayı bunları birbirinden bağımsız bir risk türü olarak düşünmek doğru olmayacaktır.

Bu çalışmada ana hatları ile riskler 8 farklı türde incelenmektedir:

1-Kredi riski, 2-Piyasa riski, 3-Faiz oranı riski, 4-Kur riski, 5-Likidite riski, 6-Sermaye riski, 7- Operasyonel risk, 8-Ülke riski.

1.2.1. Kredi Riski

Kredi riski müşterilerin kullandıkları kredileri geri ödeyememe ve sıkıntıya düşmelerinden dolayı oluşan risktir. Diğer bir ifade ile kredi riski ödemede gecikme riskidir vede borcun geri ödeme imkanını yitirmesidir. Bu durum bankanın likiditesini ve sermayesini olumsuz olarak etkilemektedir. Kredi riski farklı şekillerde

---

⁷ Arthur Anderson.,” Riskler ve Risk Yönetimi”, **Seminer Notları**, Ankara, 2001

⁸ Active Bankacılık ve Finans Dergisi, Araştırma, “Bankalarda Performans ve Risk Yönetimi: Analitik Bir Çerçeve”, Sayı 15. 2000, s.3

tanımlanmaktadır. Başka tanıma göre kredi riski şöyle belirtilmiş, ödenmeme veya geç ödemedi dolay net kar ve özvarlığın piyasa değerindeki olası değişimdir.⁹ Borç ödenmesindeki belirsizlikler kredi riski şeklinde de ifade edilmektedir.

Kredi riskini oluşturan diğer başlıca unsurlar şunlardır:

- Tahakkuk etmiş ancak tahsil edilememiş faiz,
- Borçla ilgili dökümantasyon, analiz, yeniden yapılandırma, mülkiyet değişikliği ve satış gibi işlemlerle ilgili yönetim giderleri ve diğer giderler,
- Yasal prosedürün takip maliyetleri,
- Fırsat maliyetinin oluşmaması krediye karşılık alınacak olan faiz getirisinin alınamamasından dolayı.

Bankacılığın ana faaliyetlerinden biri olan kredi işlemlerine son yıllarda daha fazla önem vermeye başlanmıştır. Kredi riskine verilen önemin bazı nedenleri şu şekilde sıralanabilir:

- Son yıllarda iflasların artması kredi işlemlerinin daha dikkatli incelenme ve takip edilmesine neden olmuştur.
- Sermaye piyasalarının gelişmesi ve dünyadaki globalleşmelere rağmen kredi kullanılan firmaların kredi derecelerinin düşük olması kredi riski için önemli bir unsur olmuştur.
- Finansal piyasalardaki rekabetin artması ile faiz oranlarının azalması, düşük kredi derecesine sahip firmaların kredi kullanması ile birleşince bankaların riskten korunmak için marjlarının azalmasına neden olmuştur, dolayısı ile bankalar riskten korunmak için kredi işlemlerine daha fazla önem göstermeleri gerektiği ortaya çıkmıştır.

---

⁹ Mandacı, a.g.m., s. 71

- Kredi işlemlerinde en önemli unsurlardan biri de teminattır. Kredilere karşılık alınan teminatların son yıllarda değer yitirmesi ve volatilité göstermesi kredi riskini arttıran önemli bir unsur oluşturmuştur.
- Bankacılık sektöründe artan kredi risklerinin sonucunda risk yönetim modellerinin ve simülasyonlarının yaygınlaşmasına neden olunmuş ve gelişen teknoloji ile de risk yönetim modellerinin oluşturulması kolaylaştırılmıştır.
- En önemli faktör olarak sayılabilecek unsur ise BIS ve merkez bankalarının diğer bankaların kredilendirme işlemlerini bir düzen altına almak amacıyla kredi risk modelleri oluşturmalarını istemeleri ve kredi riski konusunda belli standartlar getirmiş olmalarıdır.¹⁰

1.2.2. Piyasa Riski

Piyasa riskine baktığımızda genel tanım olarak, bankaların bilanço içi ve bilanço dışı hesaplarında takip ettikleri varlık ve pozisyonların cari piyasa değerinin düşmesinden dolayı zarara uğrama olasılıkları olarak adlandırılmaktadır. Bu varlık ve pozisyonlar, genel kabul görmüş, uluslararası muhasebe standartları uyarınca da bankaların cari piyasa fiyatları üzerinden değerlemek zorunda oldukları hesap ve pozisyonlardır.¹¹

Bankaların ellerinde tutmuş olduğu finansal varlık ve pozisyonların cari piyasa değerini etkileyen piyasa faiz oranları (tahvil, türev ve ikinci el bono fiyatları), hisse fiyatları, döviz kurları, altın, kıymetli diğer madenler ve emtia fiyatlarını temel fiyat değişkenleridir.

1.2.3. Faiz Oranı Riski

Kredinin verildiği yada mukavelenin yapıldığı tarihteki faiz oranları, para piyasasındaki değişiklikler nedeniyle artabilir. Bu nedenle artış tarihinden vade sonuna kadar düşük faizle para kullandırılarak zarara uğranılmış olur. Diğer bir ifade

---

¹⁰ Anthony Saunders , Linda Allen , “New Approaches to Value at Risk, and Other Paradigms”, **John Wiley&Sons Inc**, New York, 2002, s.3.

¹¹ M.Ayhan Altıntaş , **Bankacılıkta Risk Yönetimi ve Sermaye Yeterliliği**, Ankara: Turhan Kitabevi Yayınları,, 2006, s.241.

ile faiz oranı riski bankaların faiz oranlarındaki değişiklikler nedeniyle zarara uğrama tehlikesidir. Bankaların aktif pasif yapısını etkileyen en önemli risk türlerinden birisi de faiz oranı riskidir. Faiz oranlarındaki yükselme banka mevduat maliyetlerini arttırırken, düşme mevduat sahiplerinin gelirlerini azaltmakta ve sonuç olarak mudilerin bankadan paralarını çekmelerine neden olmaktadır.¹² Faiz riskinin oluşmasının iki nedeni olabilir. Birinci neden bankanın yükümlülüklerine göre daha uzun vadeli varlıklara sahip olmasından kaynaklanan yeniden finansman (refinancing) riskidir. Bu durumda olduğunda banka vadesi uzun varlıkları finanse etmek için yeniden borçlanmak ya da borçlarını uzatmak durumunda kalacak, bu da yeni maliyetler oluşturacaktır. İkinci neden ise, bankanın yükümlülüklerine göre daha kısa vadeli varlıklar tutmasından kaynaklanan yeniden yatırma (reinvesting) riski olup, yeniden yatırılan fonların getirisinin fonların maliyetinin altına düşme olasılığıdır.¹³

Faiz oranlarında ki dalgalanmaların başlıca sebepleri; fon arz ve taleplerindeki değişimler, para politikası, para arzında ortaya çıkan değişimler, piyasa ve getiri beklentileri, güvenilirlik ve pazar likiditesidir. Para arzının artması sonucu ödünç verilebilecek fonların artacağı ve faiz oranlarını düşüreceğini görüşü olanlar ile para arzındaki artışın enflasyon oranını arttıracaklarını bunun da enflasyonu arttıracak beklentisi ile faiz oranlarının da yükseleceği şeklinde iki görüş bulunmaktadır. Eğer piyasada fon talebi fon arzından fazla ise bu durumda faiz oranları yükselir. Ters durumda ise faiz oranları düşer. Faiz oranlarını etkileyen diğer bir etmen Merkez Bankası tarafından uygulanan para politikasıdır. Merkez Bankası bunun için karşılık oranlarında değişiklik yapma, piyasaya fon arz etme ve piyasadan fon çekme, repo ihaleleri ve açık piyasa işlemleri gibi araçlar ile faiz oranları üzerinde etki yaratma işlemi uygulamaktadır. Piyasada beklentilerin iyi yönde olması hem faiz oranlarının düşmesi hem de vadelerin uzaması açısından önemlidir. Beklentilerin olumlu olabilmesi için güven duygusu önemli bir etkidir. Uygulanan politikaların başarısı, ekonomik istikrar güven duygusunun tatmini ile sağlanabilmektedir.

---

¹² Robert B. Platt , **Controlling Interest Rate Risk**, John Wiley&Sons, New York, 1986, s.354.

¹³ Ali İhsan Karacan , **Bankacılık ve Kriz**, İstanbul: Tütünbank Yayınları, 2002, s.23.

Faiz oranı riskini beş grupta incelemek mümkündür¹⁴

1. *Gelir Riski* : Faiz oranlarındaki değişime karşı çok duyarlı olan bir aktifin ya da pasifin getirisinde meydana gelen değişimdir, yani net kar marjındaki değişimdir dolayısı ile Türkiye bankacılık sektöründe önemli bir risktir.

Türkiye’de yaşanan krizler ve belirsizlikler nedeniyle sektördeki bankaların çoğunluğu kısa vadeli işlemlere yönelmektedir dolayısı ile banka bilançolarında önemli bir kalem durumundadır.

2. *Fiyat Riski* : Faiz oranlarındaki değişim faize karşı çok duyarlı olan aktif ve pasif kalemlerinin getirilerini etkilerken, faize karşı çok duyarlı olmayan ya da sabit getirisi olan bilanço kalemlerini de etkilemektedir. Fiyat değişimlerine sebep olmaktadır. Özet olarak fiyat riski bilançonun piyasa değerindeki değişim yani net bugünkü değeridir.

3. *Yeniden Yatırım Riski* : Aktiflerden elde edilen faiz gelirlerinin farklı faiz oranlarından yeniden yatırıma dönüştürülmesidir. Elde edilen gelirlerin daha yüksek ya da düşük faiz oranlarından yeniden yatırıma dönüştürülmesine bağlı olarak bankanın lehine bir kazanç ya da aleyhine bir kayba dönüşebilir.

4. *Önceden Ödenme Riski* : Uzun vadeli olarak yüksek faiz oranı ile verilmiş bir aktifin, kredi faiz oranlarının düşmesi sebebiyle vadesinden önce geri ödenmesi riskidir. Bu bankanın aleyhine kayba dönüşen bir risktir.

5. *Temel Risk* : Kredi ve mevduat faiz oranları gibi faiz oranlarında meydana gelen değişimlerin, spot ve gelecek işlemlerin faiz oranlarına da aynı oranda yansımaması riskidir.

Bankaların taşıdıkları faiz oranı değişim riskini ölçmek ve yönetmek için çeşitli yöntemler geliştirilmiştir. Vade uyumsuzluğu ve Açık Vade Pozisyonu (GAP) analizi, Efektif Vade veya Ağırlıklı Ortalama Süre (Duration) analizi, Faiz esnekliği analizi ve Simülasyon analizi yöntemleridir¹⁵

---

¹⁴ Mehmet H. Eken, “Bankalarda Aktif-Pasif Yönetimi”, **Bankacılar Dergisi**, İstanbul, Sayı 7.1992, ss.48-52.

¹⁵ Gonca Kılınç, “Planlama, Uygulama, Kontrol, Aktif-Pasif Yönetimi”, **Bankacılar Dergisi**, TBB. Yayınları, 1996, s.58

Açık vade pozisyonu analizi ile faiz oranlarındaki değişime karşı duyarlı olan aktif ve pasiflerin değişimden ne ölçüde etkilendiği değerlendirilir ¹⁶. İlk olarak faiz oranlarının değişiminin beklendiği dönemler tahmin edilir ve bu dönem sonları itibarıyla aktif ve pasifteki sabit faizli kalemlerin tutarları karşılaştırılarak açık pozisyonlar tespit edilir. Faiz oranlarındaki değişime bağlı olarak bu açık pozisyonlar için alınması gereken önlemler üzerinde durulur. Eğer aktif ve pasifte sabit faizli işlemler aynı tutarda ise herhangi bir açık söz konusu değildir. Aktif pozisyon fazlasına veya pasif pozisyon fazlasına “*boşluk*” denir. Bu boşluk faiz oranına karşı çok duyarlı olan aktiflerin ve pasiflerin farkının alınması ile bulunur. Bankalar tarafından sıklıkla kullanılan yararlı bir yöntem olmakla birlikte statik bir yöntem olması ve tahmin edilen faiz oranlarının her zaman gerçekçi rakamlar olamaması, aktif ve pasif kalemlerin aynı oranlarda değişim göstereceğini varsayması gibi eksik yanları vardır.

Efektif vade veya ağırlıklı ortalama süre analizi, bankalar açısından faiz oranı değişim riskinin ölçülmesi ve bu riskten korunmak için alınabilecek önlemler için bir ön hazırlık aşamasıdır. Bankanın aktifinde ve pasifinde yer alan sabit getirili pozisyonların her biri ayrı bir menkul kıymet gibi ele alınıp bir portföy oluşturulmaktadır. Faiz oranlarındaki değişimlere bağlı olarak pozisyon durumları karşılaştırılmaktadır. Efektif vade, aktif ve pasifin beklenen nakit akışlarının elde edildiği zamanın ağırlıklı ortalamasıdır. Yani bankanın bütün aktif ve pasiflerinin efektif vadelerini net bugünkü değere indirgemesidir.

Bankalar ne ölçüde toplam risk taşıdıkları, piyasa faiz oranlarının değişmesi durumunda özsermayelerin ne ölçüde değişeceğini hesaplanması konusunda efektif vade veya ağırlıklı ortalama süre analizinden faydalanmaktadırlar. Faiz esneklikleri yöntemi açık vade pozisyonu ve efektif vade veya ağırlıklı ortalama süre analizin eksiklerini kapatması amacıyla geliştirilmiş bir yöntemdir. Bu yöntemde göre aktif ve pasifler ister çok duyarlı isterse de az duyarlı olsun mutlaka faiz oranı değişim riski taşırlar. Ne ölçüde risk taşıdıkları her bir kalemin faiz oranı değişimine uyum

---

¹⁶ Kılınç, a.g.m., s. 58.

esnekliği yardımıyla ölçülebilir. Bu yöntem, faiz oranlarındaki değişime bağlı bankanın karının ya da zararının açık pozisyonda olmasından değil, değişik pozisyonların faiz oranı değişim esnekliklerinin birbirinden farklı olmasından kaynaklandığını kanıtlar.

Simülasyon yöntemi faiz oranı riskinin belirlenmesinde kullanılan yeni yöntemlerden birisidir. Bu yöntemin en önemli amacı, mevcut bilançoyu esas alarak bilanço stratejilerinin ve kombinasyonlarının, farklı faiz oranları altında ne kadar faiz riski taşıdığıının belirlenmesidir. Bu yöntem gelecekte meydana gelebilecek faiz oranlarındaki değişimleri tahmin ederek bankanın nakit akışlarını gösteren matematiksel bir model yardımıyla çeşitli senaryolar geliştirilerek bankanın nakit akımlarını tespit etmeye çalışır. Modelden elde edilen değerler ile tahmini bilançolar, gelir-gider tabloları düzenlenir.¹⁷

Faiz marjı bankaların karlılığını etkileyen önemli bir faktördür dolayısı ile bankaların faiz oranı riski yönetiminde aktif ve pasif kalemlerinin vadelerinin uyumlu olmasına dikkat etmeleri gereklidir. Aktif ve pasif kalemlerin faiz esneklikleri arasındaki dengesizlikler faiz takası yolu ile giderilebilir. Faiz takası, iki tarafın belli bir vade için aynı para cinsinden anaparanın belli bir miktarı ya da tamamı üzerinden faiz alacaklarının yapısını değiştirmek üzere anlaşmasıdır. Faiz takasları borç faizlerinin değiş tokuşu şeklinde olabileceği gibi aktif getirilerin değişimi şeklinde de olabilir.

Bankaların faiz oranı değişim riskinden korunmasının diğer bir yolu ise, bankanın bir müşteri gibi davranarak bir başka banka ile ileri vadeli oranı sözleşmesi (FRA) yapmasıdır. İleri vadeli faiz antlaşması iki tarafın faiz oranlarında gelecekte oluşabilecek değişimlere karşı kendilerini korumak için yaptıkları bir antlaşmadır. Taraflar belirli bir anapara miktarı üzerinden, gelecekte belirli bir antlaşma tarihi ve belirli bir vade içinde uygulanacak faiz oranı konusunda anlaşır.¹⁸

---

¹⁷ Haluk Y. Ay, “Bankacılıkta Döviz ve Faiz Yönetimi Teknikleri ve Türkiye Uygulamaları”, **Halkbankası A.Ş. Yayınları**, Ankara, 1994, s.54.

¹⁸ Selda Kırdaloğlu ve Figen Saklar, “90’ların Çağdaş Finans Teknikleri”, **Bankacılar Dergisi**, 1993, ss.51-52.

Diğer başka bir yöntem ise kısa ve uzun vadeli faiz getirisine sahip mali araçlar üzerinden düzenlenen faiz özel antlaşmalarıdır. Faiz özel antlaşmaları faiz oranlarında gelecekte ortaya çıkabilecek değişimlerden ve belirsizliklerden korunmak amacıyla kullanılır. Faiz oranlarının düşmesi bu antlaşmaların fiyatlarını yükseltir.

1.2.4. Kur Riski

Kur riski tanımı, ülke parasının diğer yabancı paralar karşısında değer kaybetmesi veya bankanın, kurumun döviz pozisyonunda mevcut yabancı paraların, birbirleri arasındaki değerlerinde meydana gelen değişmeler sonucunda uğranılacak zarar olasılığıdır.¹⁹ Kur riski diğer bir ifade ile bankaların döviz kur ve paritelerindeki değişiklikler nedeniyle zarara uğrama olasılıklarıdır. Bankaların döviz kurlarına endeksli gelir ve giderleri kurlarda oluşan değişikliklerden etkilenmektedirler.

Banka bilançosunda yabancı para yükümlülüklerinin, yabancı para varlıklarından fazla ise kur riski yükselir ve bu durumun oluşmasında dolaylı açık pozisyona neden olunur. Yabancı paranın değer kaybetmesi halinde ise banka kar ederken, değer kazanması halinde zarara uğrayacaktır. Durum tam tersi olduğunda bankanın yabancı para yükümlülüklerinin, varlıklarının altında olması durumunda ise kapalı pozisyon durumuna gelirken, özellikle yabancı paranın değer kaybetmesi söz konusu olduğunda, banka zarara uğrarken, değer kazanması halinde ise kar elde edecektir.

Dolayısı ile bankalar mevduat toplama ve kredi verme gibi ana faaliyetlerini aynı para cinsi üzerinden gerçekleştirdiklerinde faiz oranı riski veya kredi riski gibi risklerle karşılaşmakta iken eğer bu işlemleri farklı para cinsleri üzerinden gerçekleştirirler ise bu risklerin yanısıra kur riski ile de karşılaşmaktadırlar.

1.2.5. Likidite Riski

Bankalar kredi faaliyetlerini ve yatırımlarını sürdürebilmek ve de mevduat sahiplerinin taleplerini karşılayabilmek için yeterli miktarda kullanılabilir fon bulundurmaları zorundadırlar.²⁰ Eğer fonların yetersiz olma durumu söz konusu olur ise

---

¹⁹ Mandacı, a.g.m., s.71.

²⁰ Tunay İyigün,, ‘‘ Kredi Risk Yönetimi’’, T.B.B. Eğitim Seminer Notları, Ankara. 2000, s.3.

bankalar likidite riskiyle karşı karşıya kalacaklardır. Dolayısı ile likidite riski bankanın taahhütlerini zamanında veya makul bir maliyetle karşılayamama tehlikesidir.²¹ Likidite ile tasfiye aynı risk türü değildir. Birbirinden farklıdır ve bunu ayırmak gerekir ise likidite riski bir bankanın ödeme gücü olmasına rağmen belirli bir zamanda nakit sıkıntısı nedeniyle ödemelerini gerçekleştirememesidir, tasfiye riski ise bankanın varlıkları ile borçlarını ödeme kapasitesini yitirmesidir.

1.2.6. Sermaye Riski

Bankalarının çalışma konuları gereği, kaynakların kullanım biçimi ve yerleri sonucu sermaye riski daha da önem kazanmaktadır. Bundan dolayı, ihtiyaç duyulan sermaye miktarı, aktif ve pasif kalemlerin kompozisyonuna, nakit akışlarının karlılığına, yönetimin kalitesine ve özellikle rekabet açısından bankanın içinde bulunduğu ortama bağlıdır.²² Bankanın uyguladığı faaliyetlerine devam edebilmek için sahip olması gereken sermayeyi bulundurup bulundurmama seçimi sonrasında oluşabilecek yada karşısına çıkabilecek riskler bulunmaktadır ki bankaların minimum tutmakla yükümlü olduğu sermaye mevzuat olarak belirlenmektedir.

Banka sahipleri ve banka yöneticileri az sermaye ile çalışma eğiliminde olmalarının nedeni finansal kaldıraç ve ROE (sermaye karlılığı) üzerindeki çarpan etkisidir. Finansal kaldıraçın yüksek olması sermaye getirisini doğal olarak artırmaktadır. Bankacılıktaki düzenlemeler ise bankaların sermayelerini artırmaya yöneliktir. Bankaların yüksek miktarda sermaye bulundurmalarının, kamu düzenleyici denetleyici otoritelerinin bankalar için asgari sermaye yeterliliği öngörmesinin, hatta asgari sermaye yeterliliği standartlarının uluslararası bir nitelik kazanmasının bir çok nedenleri bulunmaktadır . Bunlardan en önemlilerinden bir tanesi tek tek bankaların değil, bir ülkedeki tüm bankaların yeterli sermaye bulundurarak faaliyet göstermesinin sağlanması ile sistemik kriz riskini azaltmaktadır. Sektördeki zayıf tek bir banka bile olsa, tüm sektör için risk oluşturabilmektedir.

---

²¹ Altıntaş, a.g.e., s.111.

²² Erol M.Aydın, “Aktif – Pasif Yönetiminde Likidite ve Faiz Oranı Riski”, **Uzman Gözüyle Bankacılık Dergisi**, 1993, ss. 65 – 68.

1.2.7. Operasyonel Risk

Operasyonel risk, bankaların almış olduğu diğer bütün riskleri kapsamaktadır. Bu diğer riskleri kapsayan unsurlar; hatalar, eksiklikler, sahtekarlıklar, bilgi teknolojisi sistemlerinin bozulması, hukuki nedenler, yeni düzenlemelerden doğan kayıplar ve sektörel sebeplerden dolayı hacim ve marjdaki değişimler sonucunda karlılıkta meydana gelen değişimler yer almaktadır.²³ Dolayısı ile bir bankanın maliyetlerinin gelirlerini aşan bir biçimde faaliyette bulunması ve bu nedenle özkaynaklarında ciddi miktarda azalma veya özkaynağını yitirmesi operasyonel riske neden olabilmektedir. Bankaların ödeme sistemlerinde yeterli kontrollerinin olmaması veya bilgisayar teknolojisinin yarattığı olanaklar nedeniyle mudileri tarafından dolandırılması da bir tür operasyonel risktir. Günümüz ATM, EFT, online sistemlerinin teknoloji yoğun yapısı ve bankaların çok sayıda ülkede faaliyette bulunması bu riski son derece önemli bir hale getirmiş ve bu risklerin kontrolü ve ölçümü konusunda özellikle Basel II standardlarında geniş verilmiştir.

1.2.8. Ülke Riski

Ülke riski bir ülkedeki politik risk, ekonomik risk ve düzenleme riskinin birbiri ile ilişkisinden daha çok bileşiminden oluşmaktadır dolayısı ile ülke riski ile hükümlerlik risk karıştırılmamalıdır. Örneğin ülke riskinde sadece hükümetlere verilen değil aynı zamanda banka yada diğer özel kesimlere verilen firmalarına verilen kredileri de kapsamaktadır.

Enflasyon, ekonomik büyüme ve resesyon, ücret düzeyi gibi ekonomik değişkenler ekonomik riske neden olmaktadır. Diğer taraftan savaşlar, politik krizler, moratoryum, kamulaştırma, seçimler, gümrük kısıtları gibi etkenler ise politik riske etki etmektedir. Ülke Riski "bir ülkenin belirli ölçüde kendi etkinliğindeki olaylar neticesiyle dış borç yükümlülüklerini yerine getirememesi olasılığı"dır.²⁴ Diğer bir ifade ile sınır ötesi finansal işlemlerde , karşı ülkeyi olumsuz yönde etkileyen olayların yaratacağı zarar olasılığı şeklinde ele alınabilir. Karşı ülkenin kredi

---

²³Uğur H. Köylüoğlu, " Risk Yönetimi Zaman Geçirmeden Neden? Nasıl? ", **Active Bankacılık ve Finans Dergisi**, 2001, s.83

²⁴Ihsan Ersan , "Ülke Riski", **Finans Dergisi**, 1985, s.24

notunun düşmesi veya o ülkedeki ulusal mevzuatta değişiklik yapılması gibi örnekler verilebilir.

Dış yatırımcılardan en önemlilerin başında bankalar gelmektedir. Bankalar ülke riskini ölçerken, ülkenin soysal, ekonomik ve siyasi koşullarını inceleyen analizler sonucu ülke riski endeksleri yayınlarlar. Bankalar dışında ayrıca Moody's, Standard and Poor's gibi derecelendirme (rating) kuruluşları tarafından da ülke riski derecelendirmesi yapılmaktadır. Bankalar ve diğer finansal kuruluşlar ülke riskini ölçmede kantitatif modellerden kalitatif modellere kadar bir çok farklı çeşit modeller kullanmaktadırlar. Bu yöntemlerin bir kısmı içsel değerlendirmeler bir kısmı ise dışsal değerlendirmelerdir.

1.2.9. Bilanço Riski

Bu tip riskler bilanço yapısındaki aktif ve pasifin dengeli olmayışı sonucu ortaya çıkan risklerdir. Bu tip risklerin ana nedeni banka içinde iyi bir aktif-pasif yönetimi olmayışıdır. Maliyetli pasifler ile getirili aktiflerin faiz oranlarında vade yapısının uyumsuzluğu, döviz kurlarındaki değişim, risk farklılaştırmasına önem verilmeksizin yapılan menkul kıymet ve kredi portföyü ile özkaynaklardan çok daha fazla oranda borçlanmadan kaynaklanan risklerdir²⁵. Düzenli ve sürekli olarak vade uyumsuzluğu kontrol altında tutulması gereklidir.

Kaynak maliyetlerinin belirlenmesi, maliyetlerde ortaya çıkan dalgalanmaların takibi aktif-pasif yönetiminin önemli bir stratejisidir dolayısı ile bu tip risklerden korunmak için doğru, şeffaf, planlı aktif-pasif yönetimi stratejileri uygulanmalıdır. Bankanın üst yönetimi, yönetim kurulu, yasal zorunlulukları dikkate alarak banka aktifinin ne ölçüde kredi, menkul ve iştiraklerden oluşacağını belirlemelidir. Bilanço aktifindeki büyümenin pasifte nasıl fonlanacağını ana hatlarının belirlenmesi önemlidir.

Bilanço yapısından kaynaklanan risklere ve kur risklerine karşılık olarak bankalar, döviz pozisyonları çeşitlendirmesi, Bankalar arası veya banka ile firmalar

---

²⁵ Hasan Kaval, **Bankalarda Risk Yönetimi**, Ankara: Yaklaşım Yayınları, 2000, s.26.

veya bireysel müşteriler arasındaki vadeli faiz oranı sözleşmesi, Bankaların organize olmuş piyasalar ile yaptığı özel sözleşmeler, Finansal araçların karşılıklı değişimi veya Finansal araçların gelecekte bir tarihte belli bir fiyattan alım/satım taahhütü işlemleri yaparak riskten korunma sağlayabilirler ²⁶.

1.3.Bankacılıkta Risk Yönetimi

Bankalar kar yapma amacı çerçevesinde faaliyette bulunan tüm organizasyonlar gibi makro ekonomik riskler ve mikro ekonomik riskler ile karşılaşmaktadır. Bununla birlikte faaliyette buldukları ekonomik, politik, sosyal, ve kültürel yapıdaki değişim ve gelişmelere bağlı bir dizi riskler de söz konusu olmaktadır.

Risk yönetimi, işletmenin kendisinin veya başka bir kuruluşun varlıklarını ve kazançlarını tehdit eden, tehlikeye sokan risklerin tanımlanması, ayrıma tabi tutulması, ölçülmesi ve ekonomik anlamda kontrol edilmesidir²⁷.

Bankaların diğer organizasyonlara nazaran kendilerine has özellikleri diğer risk türlerini de gündeme getirmektedir. Bankaları diğer sektörlerin faaliyetlerinden ayıran en önemli husus, aracılık ve ödeme fonksiyonları sunmasıdır. Finansal aracılık rolü üstlenerek ana ürün veya hizmet, fon fazlası ve fon açığı olan ekonomik birimler arasında faaliyet göstermesidir. Ödeme sistemi bankaların bu ana rolünü kolaylaştırmaktadır. Bu çerçevede bankaların temel faaliyeti veya işi, bilanço ve bilanço dışı işlemlerden kaynaklanan risklerin yönetimidir.

Diğer bir ifade ile Bankalar, risk yönetimi sayesinde; aldıkları riskleri tespit etmeyi, olağanüstü durumlarda meydana gelebilecek kayıpları belirlemeyi ve bu oluşabilecek kayıpları engellemeye ya da azaltmaya yönelik önlemleri almayı ve

---

²⁶ “Bankacılıkta Risk Yönetimi” TC. Ziraat Bankası A.Ş. Araştırma ve Geliştirme Dairesi Raporu, Ankara, 2000, s.7.

²⁷ Faik Çelik, “Türkiye’de Bankacılık Krizlerinin Önlenmesinde Risk Yönetiminin Yetersizliği, Stratejik Bir Yaklaşım”, **Active Bankacılık ve Finans Dergisi**, no 23, 2002, s.61.

sonuç olarak da aldıkları risklerle elde edilebilecek kazancı karşılaştırıp, risk alıp almama konusunda önceden karar vermeyi amaçlarlar²⁸.

Bankaların sunduğu hizmet ve faaliyet alanlarındaki başarısı performans analizi ile ortaya konulabilmektedir. Performans analizi, hissedarların getirilerini maksimumlaştırılmasını etkileyen ana alan veya değişkenlerde elde edilen başarının temel belirleyicileri üzerinde yoğunlaşmaktadır. Başka bir deyişle hissedarların elde katma değeri veya bankanın toplam değerinin maksimize edilmesi oldukça kompleks bir özellik taşımakta ve bir dizi iç ve dış performans alanında yer alan faktörlerin etkisinde kalmaktadır.

Finansal hizmetler sektörünün yapısı ve yaşadığı değişimlerden dolayı, bankaların iki alanda başarılı yönetim tarzı geliştirmelerini zorunlu kılmaktadır. Bir tanesi etkin kar yönetimidir ki diğer bir deyişle performans yönetimidir. Bu yönetim alanında karlılık beklentisi yüksek olan piyasalara ilişkin anahtar kurumsal yetkinliklerin desteklenmesi ve buna yönelik olarak en kritik, kilit role sahip işlerde teşvik yapısının belirlenmesi büyük önem taşımaktadır. Diğer yönetim alanı ise etkin bir risk yönetimidir. Bu alanda risklerin tanımı, ölçümü, bunlardan sakınılması için alınan teminatlar, risklerin transferi ve yönetimi üzerinde durulmaktadır.

Risk yönetimi üç aşamalı olup, riskleri belirleyen ve yönlendiren etmenlerin analizi yani risk unsurlarının belirlenmesi, riske açıklığın ölçümü ve risklerin azaltılması veya ortadan kaldırılmasıdır. Uygulamada ise risk yönetimi, bankacılık sektörünün veya bankaların riske yaklaşımları ve riski ele alış ve değerlendiriş biçimlerine bağlı olarak ortaya çıkmaktadır²⁹.

Risk yönetimine ilişkin ilk belirlemeleri BIS-Uluslararası Ödemeler Bankası (Bankfor International Settlements) yapmıştır. Bu kurum batı ülkelerinde faaliyette bulunan yabancı bankaların kendi ülkelerinde daha az ölçüde sermaye yükümlülüklerine tabi olması nedeniyle özellikle İngiltere ve Alman Merkez Bankalarının çabalarıyla yabancı bankaların bu yöndeki avantajını yok etmek

---

²⁸ Köylüoğlu, , a.g.m., s.82

²⁹ Mehmet Fındıkçı, "Bankalarda Risk Yönetimi", **Mükellefin Dergisi**, Sayı: 105, Eylül 2001, ss. 19-26.

amacıyla kurulmuş ve bu ülkelerde bankacılık yapılması için asgari sermaye koşulları getirilmiştir. Bu görev de BIS'e verilmiştir. BIS ilk düzenlemesini 1988 yılında uluslararası bankaların sermaye tabanının risk ağırlıklı aktiflerin yüzde 8'i olması şeklinde gerçekleştirmiştir³⁰.

Birtek sanayileşmiş ülkeler arasında uygulanan bu standartlar çok kısa sürede yayılmış ve bankacılık sektöründe standart haline gelmiştir. Daha sonradan yaşanan mali krizler sonucu BIS'in esas olarak kredi riskine karşı düzenlenmiş olan 1988 kuralları, içinde bulunulan finansal dalgalanmalar sonucunda eksik kalınca bankalar kendileri çeşitli risk ölçüm sistemleri geliştirmişlerdir ki en bilineni J.P. Morgan adlı uluslararası finansal kuruluşun gerçekleştirdiği Riskmetrics adlı risk ölçüm sistemidir.

Bu sistemde ele alınan piyasa riski ölçme biçimleri, diğer finansal kuruluşların sistemlerine de öncülük etmiştir. 1997 yılında ise BIS piyasa riskinin hesaplanmasına ait hesapları saptamıştır. Bu saptamalarda piyasadaki fiyat hareketlerinin getireceği kayıpları karşılamak üzere bankaları yeterli ölçüde sermaye ayırmaları usule bağlanmıştır. Bankacılık sektörü bu tekniklerden sadece yeterli sermaye ayırmak için değil, riskleri tespit etmek, riskleri iyi yönetmek, risk-sermaye optimizasyonu sağlamak ve de ülke koşullarına uygun metodolojiler gerçekleştirmek için de kullanılmaya başlanmıştır³¹.

---

³⁰ Çelik, a.g.m., s.61

³¹ Fındıkçı, a.g.m., s.19

II.BÖLÜM

KREDİ TANIMINA İLİŞKİN GENEL AÇIKLAMALAR

2.1. Kredi Tanımı

Sözlük anlamı itibariyle kredi “saygınlık , güven” anlamına gelmektedir. İtibar (mali saygınlık) anlamına gelen kredi, ileri tarihteki ödeme vaadine dayanarak mal ya da hizmet şeklindeki ekonomik varlığın veya satın alma gücünün anlaşma tarihinde vaatte bulunan kişi ya da kişilerin kullanımına verilmesi veya bir üçüncü şahsın itibarından yararlanabilme olanağı olarak tanımlanmaktadır³².

Kredi, bankanın bir gerçek ya da tüzel kişiye vermiş olduğu ödünç para, kişi veya firmalar için bir borcun ödenmesi veya bir işin yapılması konusunda taahhütte girmesi veya garanti vermesidir. Bankalar faiz ve komisyon karşılığında bankalar kanununun da belirtilen sınırlara tabii olarak gerçek veya tüzel kişiye çıkarttıkları kredi limitlerine göre teminatl, teminatsız, uzun veya kısa vadeli nakdi, mal, kefalet ve teminat mektubu gibi gayrinakdi krediler kullandırmaktadırlar.

5411 sayılı Bankalar Kanununun da Bankalarca verilen nakdî krediler ile teminat mektupları, kontrgarantiler, kefaletler, aval, ciro, kabul gibi gayrinakdi krediler ve bu niteliği haiz taahhütler, satın alınan tahvil ve benzeri sermaye piyasası araçları, tevdiatta bulunmak suretiyle ya da herhangi bir şekil ve surette verilen ödünçler, varlıkların vadeli satışından doğan alacaklar, vadesi geçmiş nakdî krediler, tahakkuk etmekle birlikte tahsil edilmemiş faizler, gayrinakdî kredilerin nakde tahvil olan bedelleri, ters repo işlemlerinden alacaklar, vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri ile benzeri diğer sözleşmeler nedeniyle üstlenilen riskler, ortaklık payları ve Kurulca kredi olarak kabul edilen işlemler izlendikleri hesaba bakılmaksızın bu Kanun uygulamasında kredi sayılır³³.

---

³² Osman Tunaboylu, ‘Orta Vadeli Kredi Uygulaması ve Kaynakları’, **İstanbul Bankası T.A.S.**, İstanbul, 1977, s.3

³³ **5411 Sayılı Bankalar Kanunu**, Türkiye Bankalar Birliği (TBB), Kasım 2005, s.18

Kredi; gerçek ya da tüzel kişilere doğrudan doğruya veya dolaylı olarak teminatlı, teminatsız, uzun veya kısa vadeli nakit, mal, kefalet ve teminat mektubu şeklinde faiz ve komisyon karşılığında ve belli bir limit dahilinde borç ve garanti verme işlemidir.

Bankaların istihbarat, kredi analiz çalışmaları sonucuna göre, gerçek yada tüzel kişilere bankalar kanununa, yasalara, bankaların strateji ve iç politikaları ile kaynakları da göz önünde tutularak teminat karşılığı veya teminatsız olarak nakit para vermesi, garanti olması yada kefalet vermesi şeklinde kredilendirme gerçekleştirilmektedir.

Dolayısı ile bir banka Türkiye’de yerleşik gerçek ve tüzel kişilere, adi ortaklıklara, yabancılara ve yurt dışında yerleşik kişilere, bankalara ve serbest bölgelerde ilgili mevzuata göre faaliyet gösteren firmalara kredi kullanılabilmektedirler. Fakat bankalar Bankalar Kanununun 5411 sayılı 54. Maddesine göre kredi sınırlarına uymak ve bu sınırlar içerisinde krediler kullanılmak durumundadır. Bankalar kanununun 54.maddesinde değinilen kredi sınırları aşağıdaki gibidir :³⁴

- Bankalarca bir gerçek ya da tüzel kişiye veya bir risk grubuna kullanılabilecek kredilerin toplamı özkaynakların yüzde yirmibeşini aşamaz. Bu oran, 49 uncu maddenin ikinci fıkrasında tanımlanan risk grubu bakımından yüzde yirmi olarak uygulanır. Kurul, bu oranı yüzde yirmibeşe kadar yükseltmeye veya kanunî haddine kadar indirmeye yetkilidir. Bir adi ortaklığa verilen krediler, sorumlulukları oranında ortaklara kullanılmış sayılır.
- Bankalarca hâkim ortak veya nitelikli pay sahibi olup olmadıklarına bakılmaksızın bankaların sermayesinin yüzde bir ve daha fazla payına sahip olup pay defterine kayıtlı olan tüm ortaklarına ve bunlarla risk grubu oluşturan kişilere kullanılacak kredilerin toplamı özkaynaklarının yüzde ellisini aşamaz.

---

³⁴ 5411 Sayılı Bankalar Kanunu, a.g.e., s.21

- Birlikte kontrol edilen ortaklıklara kullandırılan krediler, bu ortaklıkları birlikte kontrol eden hissedarların her birinin ortaklık sermayesinde sahip olduğu payların, birlikte kontrol ettikleri toplam paya oranı ölçüsünde ortaklığı birlikte kontrol eden her bir hissedarın dâhil olduğu risk grubuna kullandırılmış sayılır.
- Bir gerçek ya da tüzel kişiye veya bir risk grubuna özkaynakların yüzde onu veya daha fazlası oranında kullandırılan krediler büyük kredi sayılır ve bunların toplamı özkaynakların sekiz katını aşamaz.
- Bir risk grubuna kullandırılan kredilerin teminatını oluşturmak üzere aynı risk grubuna dâhil gerçek veya tüzel kişilerden kabul edilen aval, garanti ve kefaletler risk grubuna ait kredi sınırlarının hesabında dikkate alınmaz.
- Gayrinakdî krediler, vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri ile benzeri diğer sözleşmeler, kabul edilen aval, garanti ve kefaletler, kredi kuruluşları ve finansal kuruluşlarla gerçekleştirilen işlemler, Kurulca kabul edilecek ülkelerin merkezî yönetimleri, merkez bankaları ve bankaları ile yapılan işlemler veya bunlarca çıkarılan ya da ödenmesi garanti edilen bono, tahvil ve benzeri sermaye piyasası araçları, verilen diğer garantiler karşılığı yapılan işlemler kredi sınırlarının hesabında Kurulca belirlenen esaslar ve oranlar dâhilinde dikkate alınır.

Aynı kanunun takip eden 55.maddesinde ise yukarıdaki sınırlamalara tabi olmayan işlemler aşağıda sıralanmıştır :³⁵

- Karşılığı nakit, nakit benzeri kıymet ve hesaplar ile kıymetli maden olan işlemler.
- Hazine Müsteşarlığı, Merkez Bankası, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı ve Toplu Konut İdaresi Başkanlığıyla yapılan işlemler ile bu kurumlarca çıkarılan ya da ödenmesi garanti edilen bono, tahvil ve benzeri menkul kıymetler karşılığı yapılan işlemler.
- Merkez Bankası nezdindeki piyasalarda veya kanunla teşkilatlanmış diğer para piyasalarında yapılan işlemler.
- Aynı kişiye ya da aynı risk grubuna yeni kredi tahsisi hâlinde daha önce yabancı para cinsinden veya yabancı para ölçüsü ile verilen kredilerin, müteakiben tahsis edilen kredinin kullandırılmaya başlandığı tarihteki cari kurdan dikkate alınması kaydıyla çek ve kredi kartı kullandırmaları hariç,

³⁵ 5411 Sayılı Bankalar Kanunu, a.g.e., s.22

kredilerde kur değişikliklerinin doğurduğu artışlar ile vadesi geçmiş kredilere tahakkuk ettirilen faiz, kâr payı ve diğer unsurlar.

- Her türlü sermaye artırımları dolayısıyla bedelsiz edinilen ortaklık payları ile ortaklık paylarının herhangi bir fon çıkışı gerektirmeyen değer artışları.
- Kurulca belirlenecek esaslar dâhilinde bankaların kendi aralarındaki işlemler.
- Kurulca belirlenecek esas ve süreler çerçevesinde elden çıkarılması kaydıyla halka arza aracılık yüklenimleri kapsamında edinilen ortaklık payları.
- Özkaynak hesabında indirilecek değer olarak dikkate alınan işlemler.
- Kurulca belirlenecek diğer işlemler.

2.1.1. Kredi Unsurları

Kredi riskinin yönetimi bankacılıkta en önemli konudur. Bankacılık krizleri ile ilgili araştırmalar, bankaların ödeme krizine girmesinde en fazla rastlanan unsurun zayıf aktif kalitesi ve zayıf kredi kalitesi olduğunu göstermiştir. Belirli bir süre sonunda geri ödeme vaadi devredilen bir varlığın veya verilecek bir garantinin belirli bir süre sonunda iadesi gereklidir. Bu süre kredi işleminin başlangıcında tespit edilir, ve vade uzadıkça risk artar. Bunun nedeni de geleceğin belirsizliğidir. Bu sebeplerden dolayı da kredide zaman unsuru çok önemlidir.³⁶

Riske baktığımızda zaman, itimat ve ödenmeme tehlikesi bulunmakta dolayısı ile bunlar kredinin temel unsurlarını oluşturmaktadır. Kredi olayının oluşması için en azından aşağıdaki unsurların var olması gerekir.

1. Krediyi alan (Borçlu)
2. Krediyi veren (Alacaklı)
3. Devredilen satın alma gücü veya verilen garanti (Kefalet)
4. Süre (Vade): Kredi verilmesinde ödünç verilen paranın ve sağlanan itibarın belli bir süre sonra geri dönmesi söz konusu olduğundan, kredilendirmede zaman çok önemli bir konudur. Geleceğin belirsizliği söz konusu olduğundan

---

³⁶ Nezh Perçin, **Temel Kredi Bilgileri**, Demirbank, T.A.S. Eğitim Müdürlüğü Yay., 1999, s.9

dolayı süre uzadıkça risk artar. Bankalarca sağlanan itibar belli bir süre sonra iade edilmesi gerektiğinden, kredide süre unsuru çok önemlidir. Vadesiz bir işlemin kredi özelliği bulunmaz.

5. Risk : Risk zaman itimat ve ödenmeme anlamında da kullanılmaktadır.³⁷
Bankacılıkta risk, bir gerçek veya tüzel kişiye nakit, mal, kefalet ve teminat şeklinde kullanılan kredilerin toplamıdır şeklinde tanımlanabilir. Risk ödünç verilen paranın geri alınmasına ve verilen garantiye konu taahhüdün yerine getirilmesine kadar olan sürede oluşabilecek tehlikelerin göstergesidir.
6. Güven ve Saygınlık (İtimat ve İtibar) : Verilen krediler belli bir süre sonunda geri alınmak üzere değişik teminatlar karşılığında kullanılır ve kredi veren ile kredi alan arasında bir güvenin bulunması gerekmektedir. Kredi kullanılacak gerçek veya tüzel kişinin banka açısından saygınlığı olmalı, kendisine güvenilmelidir.
7. Teminat (Garanti): Kredinin yapısında, borcun, işin yada hizmetin çeşitli nedenlerle yerine getirilememe tehlikesi bulunmaktadır. Riskin azalması yada çoğalması, borçlunun yükümlülüklerini yerine getirmekten kaçınması yada getirememesine alınacak teminatın cinsine göre artar ya da azalır. Bankalar söz konusu riski en aza indirmek amacıyla kredi kullandıracakları gerçek veya tüzel kişilerden kredi talep edenin durumuna göre; nakit, ipotek, mal rehni, üçüncü kişinin kefaleti vb. güvenceler talep ederler.
8. Gelir : Bankalar faiz karşılığı topladıkları fonlardan ve çeşitli şekillerde elde ettikleri kaynaklardan faiz, komisyon ve benzeri gelirler sağlamak zorundadırlar.

Gelir elde etmek zorunda olmalarının nedenleri:

Kredi ve sermaye piyasalarında faaliyet gösterip , varlıklarını sürdürebilmeleri ve ülke ekonomisinin kalkınmasına katkıda bulunabilmeleri, topladıkları kaynakları kredi ve sermaye olarak yatırım ve işletme alanlarına yöneltmek suretiyle mevduat sahiplerine karşı olan sorumluluklarını yerine getirmeleri olarak sıralanabilir.³⁸

---

³⁷Metin M. Artukoğlu, ‘‘Türk Bankacılık Sektörünün Kredi Hacmi ve Tarımsal Kredi ilişkileri’’, **Banka ve Ekonomik Yorumlar**, Ekonomik ve Sosyal Yayınlar A.Ş., İstanbul 2001, s.35

³⁸ Birgül Şakar, **Banka Kredileri ve Yönetimi**, İstanbul: Beta Basım A.Ş., 2006, s.3

2.1.2. Kredinin Fonksiyonları

Kredinin fonksiyonlarını üç kısımda toplayabiliriz.

- Kredi, tasarrufların atıl kalmasını önleyerek, ekonominin hareketlenmesine imkan sağlar,
- Kredi girişimcilerin tasarruflarını biriktirmeyi beklemeden daha hızlı hareket etmelerine imkan sağlar,
- Kişilerin gelecekte sahip olacakları gelirleriyle yapacakları harcamaları önceden yapmalarına olanak sağlar.

2.1.3. Kredilerin Kaynakları

Bankalar plase ettikleri tutarları çeşitli kaynaklardan sağlar. Bankalar kredi vermek için temel olarak özkaynaklarından ve yabancı kaynaklardan yararlanırlar;³⁹

1. Özkaynaklar : Bankalar verdikleri kredilerin bir kısmını kendi kaynaklarından karşılayabilirler. Ödenmiş Sermaye, İhtiyatlar (yedek akçeler), karşılıklar, dağıtılmamış karlar, fonlar, birikmiş amortismanlardan oluşur.
2. Yabancı Kaynaklar : Bankalar kredi kullandırmalarında yoğun olarak sağlayabildikleri yabancı kaynakları kullanırlar. Bankaların sağladıkları yabancı kaynaklar ; Mevduat, TCMB'dan sağlanan krediler, Yurtiçi bankalardan sağlanan krediler, yurt dışı bankalardan sağlanan krediler, muhtelif borçlar, tahvil ihracı ile sağlanan fonlardan oluşur. Bankaların kredi olarak kullandıkları kaynakların içinde en önemli yeri mevduatlar tutmaktadır.

2.2. Kredi Türleri

Kredi sınıflandırma yaklaşımlarında uluslararası bir görüş birliğinden bahsetmek mümkün değildir. Kredilerin sınıflandırılması ile ilgili yaklaşımlar ya yönetsel bir sorumluluk veya yasal olarak düzenlenmesi gereken bir durum olarak

---

³⁹ Burçin L.Akcelik, "Nakit Krediler", İstanbul, **Esbank Eskişehir Bankası T.A.Ş. Eğitim Yayınları**, Yayın No: 18,1998, s.3

düşünülmektedir. Bankacılıkta plasmanın önemi para temin etmek kadar onu uygun kurallar dahilinde güvenli bir şekilde plase etmek diğer bir ifade ile satmak da önemlidir⁴⁰

Bankacılıkta , müşterilere kullanılan kredileri belli unsurlara göre ayırma tabi tutmak oldukça zordur. Çünkü bir kredi 12 ay vadeli kullanıldığında kısa vadeli, 24 ay vadeli tahsis edildiğinde uzun vadeli olarak kabul edilmekte , diğer bir ifade ile aynı tür kredi hem uzun hem de kısa vadeli olabilmektedir. Bununla birlikte genel kabul görmüş şekliyle kredileri vadelerine , niteliklerine ,veriliş amaçlarına ve teminatlarına göre ayırmak doğru olacaktır.

2.2.1. Nitelikleri Açısından Krediler

Krediler niteliklerine göre nakdi ve gayrinakdi krediler olmak üzere ikiye ayrılırlar. Nakdi kredi bankanın belirli şart ve koşullarla belirli bir miktar parayı , faiz veya faiz ve komisyon karşılığında müşterisine ödünç vermesidir. Nakdi krediler TL olarak kullanılabilir gibi yabancı para üzerinden de kullanılabilir.

Bir bankanın, müşterisi lehine bir işin yapılması veya bir borcun ödenmesi için gerçek ve tüzel kişilere taahhütte bulunması , garanti vermesi , taahhütte bulunan kişilerin bu taahhütlerini belirtilen koşullara uygun olarak yerine getireceklerini, veya borçlandıkları paraları vadelerinde ödeyeceklerini temin etmek üzere , bankaca karşı tarafa hitaben taahhütte bulunulması , garanti verilmesi tarzında kullanılan krediler gayrinakdi kredidir. Gayrinakdi krediler, teminat ve kefalet ya da harici garanti mektubu vermek, kabul aval kredisi açmak, akreditif kredisi, veya prefinansman şekillerinde oluşmaktadır.⁴¹

Gayrinakdi kredilerde müşteriye nakit para verilmesi söz konusu olmamakla beraber garanti edilen işin yapılmaması veya borcun ödenmemesi halinde banka ; garanti verdiği gerçek veya tüzel üçüncü kişiye taahhüt edilen tutarların ödenmesi riskini üstlenmektedir.

---

⁴⁰ Osman Oy ve Gulcan Güngüler, **Türk Hukuk Mevzuatına Göre Kredi ve Kredi Teminatları**, İstanbul: Beta Basım A.Ş., 2008, s.5.

⁴¹ Hakan Şakar, **Bankalarda Kredilendirme Teknikleri**, İstanbul: Strata Yayıncılık, ,2001, s.67.

Gayrinakdi kredilerde bankalar, müşterilerden komisyon geliri elde etmektedir. Risk nakde tahvil olana kadar mali itibarını, piyasada isminin yaratmış olduğu güveni müşterisine kullandırmaktadır. Diğer bir ifade ile faiz geliri söz konusu değildir. Diğer bir ifade ile bankalar, riskini aldığı müşterinin taahhüdünü yerine getirmemesi veya borcunu ödememesi durumunda, muhatap şahsa veya resmi ve özel kuruluşlara karşı belirlenmiş olan tutarın ödenmesini kabul eder. Önceden belirlenmiş olan kabullenme ileriye yönelik bir taahhüt olup, kabul anında banka kasasından herhangi bir nakit ödemede bulunulmamaktadır, ancak ödeme muhatabın; kredili müşterinin kendisine verdiği taahhüdü yerine getirmediğinden bahis ile bankaya başvurması halinde ortaya çıkacaktır. Gayrinakit kredilerde banka komisyon riskini aldığı müşteriden komisyon talep eder aldığı riske karşılık, nakit kredilerde olduğu gibi faiz alınmaz.

Teminat mektupları en çok kullanılan gayrinakdi kredi türünün başında gelmektedir. Temel olarak teminat mektubu , muhatabın uğrayacağı muhtemel bir zararın tazmini için verilir. Teminat mektubu belirli bir riski garanti etmelidir. Her çeşit borç veya fiil , garanti edilen riskin konusu olabilir. Banka, teminat mektubu düzenleyerek, muhatabın zararını tazmin etmeyi taahhüt eder. Banka teminat mektubun verilmesi ile kredili müşteri , bankanın isim ve prestijinden yararlanarak nakit teminat vermekten kurtulur , banka da vermiş olduğu teminat mektubu karşılığında müşterisinden bir komisyon almaya hak kazanır ; ancak banka bir tazmin talebi halinde aldığı toplam komisyonun çok daha üstünde bir tutar olan teminat mektubu tutarını ödeme riskini müşterisi adına üstlenir. Teminat mektupları bir garanti sözleşmesi olduğu için garanti sözleşmelerinin hukuki yapısı gereği borçlu yani teminat mektubunu düzenleyen banka , mektubun tazmin talebi sırasında lehbara ait def'ileri ileri sürerek ödemedi kaçınmayacaktır. Bu nedenle teminat mektupları kefalet sözleşmelerinden daha kapsamlı ve daha bağlayıcıdır.

2.2.1.1. Açık Kredi

Açık kredi müşterinin şahsi kredi değerliliğine güvenilerek, sadece kredi müşterisinin imzası karşılığında verilen kredidir. Bankalar bu kredi türünü ani nakit ihtiyaçlarında veya banka tarafından çok iyi bilinen firma ve/veya projelerin

finansmanında kullandırtırlar. Bankaların uzun yıllardır çalıştığı ve kredi ilişkisi olan, güvendiği firmalara kullandırılan krediler olup aynı zamanda firmalar içinde çok önem arz etmektedir.

Bu krediler, müşterinin imzasından başka hiç bir teminata bağlanmamış, tek imzalı bir kredi türü olduğundan diğer kredilere oranla daha risklidirler. Bu nedenden dolayı açık krediler varlık, moralite ve kredibilite bakımından çok olumlu bulunan, bankaca bilinen firmalara veya banka tarafından çok iyi bilinen projelerde kullandırılması gerekmektedir. Bankaların kredi politika ve stratejilerinde açık kredi verilmesi konusunda belirledikleri firma tür ve sektörler ayrıca önem arz etmektedir.

2.2.1.2. İskonto - İştira

Henüz vadesi gelmemiş olan bir ticari senedin, bankaya tevdi edildiği tarihten vadesine kadar olan süre içinde hesaplanacak faizi kadar yapılacak indirimden sonra, kalan kısmının müşteriye ödenmesine iskonto denir. İskonto işleminde senedin mülkiyeti temlik cirusu ile bankaya devredilmekte, banka da hamil sıfatıyla alacaklı duruma geçtiğinden, senet borçlusundan senet bedelini tahsile hakkı olmaktadır.⁴²

İştira, iskonto şeklinde bir kredi türü olup, burada işlemin yapıldığı bölge veya belediye sınırları dışındaki bir yerde ödenecek bono ve poliçenin iskontosu söz konusu olmakta ve bu işlemler ile gerçek ticari faaliyetten kaynaklanan senetlere haiz firmalara nakit imkanı sağlanmakta olup, bankaların teminat şeklinde değerlendirdiği kredi türüdür.

Bu kredilere karşılık teminat, senet olduğundan banka;

- senetler hukuki geçerlilik bakımından doğru bir şekilde yapılıp yapılmadıkları dikkatlice incelemeli ki eğer senet doğru bir şekilde düzenlenmemiş ise bir değer ve yaptırım olamayacaktır,
- senet borçlusu ve var ise kefil ve cirantaları hakkında, bu senet bedelini ödeyecek taraflar olacaklarından kredibilite ve varlıkta olup olmadıklarını

---

⁴² Oy, a.g.e., s. 10

detaylı olarak bankalar araştırmalı, sadece borçlunun kendisi değil diğer tarafların ödeme güçleri de incelenmelidir.

2.2.1.3.Kefalet Karşılığı Kredi

Kefalet mukabili kredi de, gene açık kredide olduğu gibi müşterinin kredi değerliliğine güvenilerek, sadece müşterinin imzası karşılığında açılır. Bununla birlikte bu tür kredi de, kredi değerliliğine güvenilen ikinci bir şahıs devreye girmektedir. Yani bu kredi, alınacak olan bir veya birden fazla kefalet mukabili kullanırılır. Kefalet mukabili olan kredilerde, kredili firmanın yanısıra, kredinin geri ödenmemesi halinde kendisine başvurulacak olan kefilin varlık, moralite ve kredibilite durumu da önemlidir. Bu yüzden bankalar sadece borçlunun değil kefil olan kişi ve firmaların da kredi analizlerinin, istihbarat ve diğer kredebilete çalışmalarının yapılması söz konusu olmaktadır. Kefilin izlenmesi bakımından başvurulacak en güvenli kaynak, riskin devam ettiği süreçte kefiliden alınacak bilançolar ve yapılacak istihbarattır.⁴³

Burada yapılan, kredi ilişkisi nedeniyle müşteri ile akdedilen kredi sözleşmesine, arzu edilen kişilerin de, imzalarının müteselsil kefil olarak alınmasıdır. Kefalet karşılığı kredilerde, kredinin devam ettiği süre boyunca kredi borçlusunu gibi kefil de kontrol altında tutulmalı ve kredi borçlusunun ötesinde kefilin durumunda herhangi bir olumsuzluğun oluşması halinde, bankalarca gerekirse hatta kefilini değiştirme yolu zorlanmalıdır.

2.2.1.4. Emtia Karşılığı Kredi

Emtia karşılığı kredi, borçlu cari hesap şeklinde çalışan ve belirli vasıflara sahip emtiaların bankaya rehin edilmesi karşılığında kullanılan bir kredi türüdür. Rehin konusu olabilecek mallar, tarımsal ürünler, sanayi hammadde ve mamulleri ile ihracatı yapılacak ticari vasıflı mallar olup bu emtiaların değerlerinin belirlenmesi için uzmanlık isteyen bir uygulama da söz konusudur.

---

⁴³ Oy, a.g.e., s. 11

Kısaca ifade etmek gerekirse, emtia mukabili krediler bankaca kabule şayan bir emtianın, yapılacak olan ekspertiz sonucu oluşacak değerinin belirli bir bölümünün, emtianın bankaca rehin alınması karşılığında kredili müşteriye ödenmesidir. Bu emtiaların rehni ve muhafaza edilme şekilleri verilen krediyi teminatlandırma açısından önem kazanmaktadır.

Bu tür kredinin geri ödenmemesi halinde, banka tarafından rehinli emtiaya başvurulacağından, rehnedilen emtianın değeri ile kullanılan kredi tutarı birbirleri ile uyumlu olması aranır. Sonuçta kullanılan kredi ana para ve faizlerin geri ödenmesi bakımından karşılayabilecek tutar ve değer de emtia olması önem arz etmektedir. Krediyeye karşılık uygulanacak marj oranı bankalar genel ekonomik konjüktüre göre belirlenir.⁴⁴

Emtia karşılığı kredilerde, ilk olarak dikkat edilmesi gereken en önemli husus, rehnedilen emtianın ciddi ve sağlıklı bir şekilde ekspertizinin yaptırılması ve emtia karşılığı kredinin devamı sırasında da, rehinli olan emtianın değeri devamlı olarak gözden geçirilmeli ve kredi miktarının, rehinli malların değerini aşmaması, hatta kredi miktarının rehinli malın belirli nispetini aşmaması, temin olunmalı, aşım hallerinde kredi sözleşmelerinin ona göre ayarlanıp ek emtia teminatları anında yerine getirilmelidir.

2.2.1.5. Senet Karşılığı Kredi

Diğer borçlu cari hesap şeklinde çalışan kredi türü ise senet karşılığı kredidir. Vadesi gelmemiş kambyo senetlerinin rehni karşılığında ve bedelleri toplamından belli bir oranda risk payının (marjın) düşülmesinden sonra, kalan kısmını önceden belli olan kredi limiti de aşılmaksızın, müşteriye cari hesap şeklinde kullanma olanağı veren bir kredi işlemidir. Kredinin teminatı şeklinde olduğundan dolayı alınan senet, poliçelerin hukuki yapısının incelenmesi diğer önemli bir husustur.

Senet mukabili kredinin teminatını özellikle bonolar teşkil etmektedir. Poliçelerin, muhatapları tarafından kabul edilip edilmeyeceği başlangıçta

---

⁴⁴ Birgül Şakar, a.g.e., s.51

bilinemediğinden, ancak kabul edilmiş olan poliçeler teminata alınabilir, oysa ki çekler de her hangi bir vade ihtiva etmediğinden ve ibrazlarında ödenmeleri gerektiğinden, teminat olarak kabul edilmemelidir. Bu kredi türünde, kredi kullandırılmadan evvel karşılığında ticari senetlerin teminat cirosu ile "teminat senedi" adı altında rehin alınması gerekir.

Bankalar, senetlerin biçim koşullarını, ödenebilirliklerini, gerçek bir ticari alış verişe dayanıp dayanmadıklarını sürekli incelemek zorundadırlar. Pratikliği, randımanı, akışkanlığa olanak veren işleyiş özellikleriyle uygulamada en sık rastlanan kredi türlerinden biridir.⁴⁵

Senet karşılığı kredilerde aynı kefil karşılığı kredilerde olduğu gibi teminata alınan senetler;

- Senet borçlularının var ise kefil ve cirantalarının ödeme kabiliyeti, kredibiliteleri,
- Ve hukuki geçerlilik şartları,

bakımından banka tarafından titiz bir şekilde incelenmeli ve senet karşılığı kredilerde bankacı teminata alacağı senetleri çok iyi seçmelidir çünkü bu kredilerin teminatı, senetlerin borçlu ve var ise kefil ve cirantalarıdır. Bu tip kredilerde de senet borçlusunun, kefil ve cirantaların istihbaratlarının yapılması çok önemlidir.

Senet tutarı ve kredi miktarı arasındaki denge muhaza edilmeli bu denge kredinin kullandırıldığı süre boyunca izlenmelidir. Bazı senetlerin ödenmeme nedeniyle protesto edilmesi halinde, teminatta aynı borçlunun başka senetlerinin olup olmadığı kontrol edilmeli ve işbu senetlerin yerine yeni senetler alınarak kredinin teminat durumu devam edilmelidir. Teminatta bulunan senetler kredili firmanın alacaklarını teşkil ettiğinden, bu senetlerin protesto yoğunluğunun artması halinde, kredili firmanın durumu en kısa zamanda daha detaylı olarak incelenmelidir.

---

⁴⁵ Turgut Sungur, **Bankacılar için Banka Tekniği İşlemleri**, İstanbul: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü , 1999, s.107

Senet karşılığı krediyi en çok kullananlar senetli satış yapan yani, portföyünde müşteri senedi bulunan firmalar olduğundan senet mukabili kredi kullanacak olan müşterinin satış politikası ve senet portföyü bu bakımdan da dikkatli bir şekilde incelenmelidir. Piyasada yoğun olarak kullanılan bu tür krediler için kredili firmanın gerçek ticari ilişkisinden kaynaklanan değil, sırf bu krediyi, kullanmak amacıyla temin ettiği hatır nitelikli senet mukabili kullandırılması, senet kredinin amacına aykırı düşmüş olur.

İskonto-iştirah işlemlerinde, krediyi konu olan kambiyo senetlerinin mülkiyeti bankaya geçtiği halde, senet mukabili kredi işlemlerinde ise senet rehin edilmekte ve dolayısı ile tahsil edilen bedelleri borçlunun kredi hesabına alacak kaydedilmektedir.

2.2.1.6. Tahvil – Hisse Senedi Karşılığı Kredi

Tahvil ve hisse senedi mukabili kredide en önemli hususlardan biri de krediye karşılık veya konu olan tahvil veya hisse senedinin, menkul kıymetler borsasında alım-satımı kabul edilmiş ve borsa cetveline geçmiş (kota edilmiş) bulunmasıdır ki bu teminatların değerlerinin ve kredibilitesinin incelenmesi bakımından vade marjın korunması titiz bir şekilde takibi söz konusudur.⁴⁶

Borçluya cari hesap şeklinde kullandırılan ve bankaca kabule şayan, tahvil ve hisse senetlerinin bankaya rehin edilmesi karşılığında verilen bir kredi türüdür. Hisse senedi; şirket sermayesinin birbirine eşit paylarından bir parçasını temsil eden ve kanuni şekle uygun olarak düzenlenmesi gereken bir belgedir.

Hisse senetleri nama ve hamiline yazılı olmakla birlikte, hamiline yazılı hisse senetlerinin devredilmesi teslim ile mümkün olabilir. Nama yazılı hisse senetlerinin devri için teslim yeterli olmayıp ayrıca şirketin esas mukavelesinde aksine hüküm bulunmaması ve yazılı şekle uyulması, yani ciro edilmesi veya devre ilişkin bir beyanname düzenlenmesi gerekmektedir. Devrin, şirkete karşı hüküm ifade etmesi de

---

⁴⁶ Alptekin Güney, **Banka İşlemleri**, İstanbul: Beta Basım A.Ş., 2008, s.79

keyfiyetin şirket nezdindeki pay defterine kaydedilmesine bağlıdır, dolayısı ile şirketin esas mukavelesi önem kazanmaktadır.

Tahviller nama ve hamiline yazılı olarak ikiye ayrılır. Anonim ortaklığın , borç para bulabilmek için çıkardıkları itibari kıymetleri eşit ve ibareleri aynı olan borç senetleri şeklinde düzenlenir.

2.2.1.7. Nakit Karşılıklı Kredi

Türk Lirası veya herhangi bir döviz cinsinden nakit blokaj karşılığı kullanılan krediler olup, nakdin bir bloke hesapta, blokaj şeklinde tutularak kullanılacağı gibi, banka nezdinde mevcut bir mevduat hesabının rehni suretiyle de kredi kullanılabilir.⁴⁷

Sadece nakit kredi değil gayrinakdi kredilerde nakit karşılığı kullanılabilir. Her iki durumda da dikkat edilmesi gereken en önemli husus, risk ile nakit karşılık arasındaki denge olup, bu kredilere karşılık makul bir marj belirlenerek kullanılmalıdır. Marjın ne kadar olması gerektiğinin kararında , kredinin süresi ve bu süre içindeki faiz dikkate alınmalıdır.

Eğer, nakit ve alınacak olan blokajın farklı para cinslerinde olması halinde, kur gelişimleri hassasiyetle takip elilmeli ve blokajdaki döviz cinsinin, kullanılan krediye kıyasla değer kaybı halinde bankanın belirlediği kredi politikasına uygun tedbirler alınmalıdır.

2.2.1.8. İhracat Kredisi

İhracat taahhüdü içeren, Türk Lirası kullanılan kredilerde muhasebe kaydı TL yapılıp TL olarak takip edilen ‘‘TL İhracat Kredileri’’, ayrıca döviz cinsinden

---

⁴⁷ Oy, a.g.e., s.13

kullandırılan krediler de olup, muhasebe kayıtlarında döviz takibi yapılan ‘‘Döviz Kredileri’’ olarak kullandırılan ihracat kredileridir.⁴⁸

Banka, bu tür ihracat kredileri kullandırırken kredi talebinde bulunan firmanın yurt dışındaki ithalatçı firma ile yaptığı sözleşmeyi ve kredili firmanın bu ihracatı yapacak kapasitede olup olmadığını inceleyip ona göre kredi kullandırmalıdır.

2.2.1.9. İthalat Kredisi

Özellikle ithalat işlemleri olan ithalatçı firmalar, bankaların iskonto-iştirah dahil tüm borçlu cari hesap şeklinde çalışan kredilerden istifade etmekle birlikte, bu kredilerin yanı sıra yapmış oldukları ithalat işlemlerinin doğal sonucu olarak ayrıca yabancı ülkelerdeki satıcılar lehine akreditif açtırmak, Kabul kredisi ile ithalat yapmak, İthalatı temine matuf garanti mekupları tanzim ettirmek, İthalat vesaiki veya ithalat emtiası karşılığında avans almak, suretiyle de banka kredilerinden yararlanabilirler.

İthalat kredisi talebinde bulunulması durumunda banka kredili firma ile yurt dışındaki firma arasındaki ilişki ve bu konudaki sözleşmeyi, kredi kullanan firmanın ithalat konusu malları ne için kullanacağı ve bu meyanda, ithal konusu mal üretimde hammadde olarak kullanılacak ise üretim ve satış süresi ile ithalat ödemelerinin vadesi uyumu hakkında, ithal edilecek mal doğrudan satış konusu ise, yine satış süresi ile ithalat ödemelerinin vadesi uyumu kredi analiz çalışmalarında veya proje kapsamında titizlikle kontrol edilir.

2.2.1.10. Teminat ve Kefalet Mektupları

Teminat mektubu; banka tarafından alacaklıya hitaben düzenlenen ve borçlunun alacaklıya karşı yüklendiği bir edimi yerine getirilmesini garanti etmek için verilen bir mektuptur. Lehine mektup tanzim edilerek kefil olunan kişi lehdar yani kredi borçlusudur, mektubun verildiği kişi muhatap, lehtarın taahhüt ettiği işi garanti eden tarafta bankadır. Bu öyle bir çeşit kredi türüdür ki , teminat mektubu ile banka;

---

⁴⁸ Oy, a.g.e., s.14

borçlunun üzerine aldığı edimi , sözleşme hükümleri uyarınca yerine getirmediği takdirde mektubun muhatabı olan alacaklının talebi halinde, hiç bir itiraz ve hükme gerek kalmadan teminat mektubunda yazılı olan meblağı alacaklıya ödemeyi taahhüt etmektedir.⁴⁹

Teminat mektubu ancak, bankanın kredi analizleri sonucunda ve itibar ettiği müşterileri için ve de mektup konusu iş ve/veya ödemenin yerine getirileceği konusunda kanaat getirilmesi halinde bankalar teminat mektubu verilmelidir. Ayrıca, diğer dikkat edilmesi gereken önemli bir hususta verilen mektubun vadesi ve bankanın ödeme ile yükümlü olacağı tazmin bedelinin teminat mektubun üzerinde yazılı rakam ile ayrıca faizi de kapsayıp kapsamadığı titizlikle tetkik edilmelidir.

2.2.1.11. Dış Ticaretle İlgili Olarak verilen Teminat Mektupları

Dış ticaret ile uğraşan firmalar bankalardan özellikle ihracat veya yurt dışında belirli bir hizmetin yerine getirilmesi ile ilgili olarak yurtdışına verilen teminat mektupları talep eder ve bir ihracatın gerçekleşmesi için yurt dışına verilen teminat mektuplarının başında da geçici teminat mektupları gelir. Bankalar verdikleri mektuplar ile müşterilerin ihaleleri kazanması durumunda ihracatçı firmanın teklifini geri almasından doğabilecek masraf ve zararlara karşılık olarak belli bir parayı ödeyebileceklerini taahhüd ederler. Karşılıklı olarak ihracatçı ile ithalatçı arasında belli bir anlaşmaya varıldıktan sonra yapılan sözleşmelerde, genellikle ihracat yapacak tarafın bankası tarafından verilecek bir garanti mektubu şartı yer almaktadır.

İthalat yapan firmalar yaptıkları ithalatlar ile ilgili olarak yurt dışına verilen teminat mektupları ya ithalat bedelinin temini için, yada bir borcun ödenmesi ile ilgili olarak yurt dışına verirler.

Bankaların düzenledikleri garanti mektuplarında ithalat bedelinin malın satıcısına ödeneceğini garanti eder. İthalat vesaikinin veya malların gelmesi ile, yada

---

⁴⁹ Oy, a.g.e., s.15

sözleşmede kararlaştırılan süre içinde yada şartlarda mal bedelinin kararlaştırılmış bulunan faiz ve masrafları ile birlikte ödeneceğini garanti eden bir teminat mektubu olup, bu tür garantilere uygulamada ithal garantisi denir. İthal garantileri; Türk Lirası ithal garantileri, kur riskli ithal garantileri ve döviz garantisi şeklinde düzenlenebilir.⁵⁰

2.2.1.12 Kabul – Aval Kredileri

Ticari senetler, poliçe veya bono üzerine konulan aval şerhi , bir bakıma kefalette olduğu gibi garanti fonksiyonu bulunmaktadır. Müşterilerin lehine verilen avalleri bankalar poliçe veya bono üzerine koymaktadır. Bu çeşit uygulama ile banka lehine aval verildiği firmaya gayrinakit kredi vermiş olmakta ve bu gayrinakdi kredilere karşılık komisyon tahsil etmektedir.

Kabul kredisi bir garanti türü olup, ithalatçının ithal ettiği malın bedelinin belli bir tarihte ödeneceğini satıcıya taahhüd eden bir kredi türüdür. Bu kredi, bankanın müşterisi için yapmış olduğu kredi analiz ve istihbarat sonuçlarına göre belirlediği limit içinde olmak şartı ile uyguladığı kredi türüdür. Banka, bu krediyi açarken kabul ettiği senetleri vadelerinde müşteri tarafından ödeneceğini veya o zamana kadar karşılıklarının sağlanacağını düşünerek krediyi verir bu senetleri düzenli bir şekilde takip eder.

2.2.1.13. Akreditif Kredileri

Bu krediler konusuna göre ithalat ve ihracat anında oluşan ve bankanın alış – satış arasında kararlaştırılan şartlar dahilinde ve işlemin türüne göre ;

- İthalatta yurt dışındaki
- İhracatta da yurt içindeki

İhracatçıya karşı yükümlülük taşıması olup, bu kredi de gayrinakdi mahiyette

---

⁵⁰ Oy, a.g.e., s.16

bir kredi türü olup, bankalar firmaların dış ticaret işlemlerinde büyük bir rol üstlenmektedir. İthalat akreditifinde, ithalatçı banka vasıtası ile yurt dışında mal aldığı firmaya hitaben bir akreditif açmak istediğinde, akreditifi açan banka, akreditifte belirtilen dökümanların ibrazı halinde yurt dışından mal göndermiş olan firmaya akreditif bedelini öder. Burada akreditifi açan banka, ithalatçının riskini almış olmasından dolayı ithalatçı lehine bir gayrinakdi kredi kullanmış olmaktadır. Bu kredi, lehine akreditif açılmış olan ihracatçıya, ithalatçı ile kararlaştırdıkları akreditif şartları dahilinde malı göndermesi halinde bedeli bankadan talep etme hakkını verir dolayısı ile ihracatçı için bu önemli bir husus olmaktadır.

İhracat akreditifinde de, ithalatta olduğu gibi fakat burada yurt dışındaki ithalatçının bankası, ihracatçının lehine bir akreditif açmakta ve ihracatçının bankasıda, bu durumu ihracatçıya bildirerek akreditif şartlarında belirlenmiş olunan doğru dökümanların kendisine ibrazı halinde, yurt dışındaki akreditifi açmış olan banka adına ihracatçıya ödeme yapmaktadır.

2.2.1.14. Prefinansman Kredileri

T.C. Merkez Bankasının yapmış olduğu tanım ve düzenlemelere göre, prefinansman; mal ve hizmet alımının finansmanında kullanılan ve özellikle ihracat ve döviz kazandıran işlemler olmasından dolayı firmaların bizzat kendilerince yurt dışında alıcadan veya uluslararası finans kurumlarından döviz veya efektif olarak sağlanan ve Türkiye'deki bankalar aracılığı ile garanti vererek veya vermeyerek yurda getirilmek suretiyle azami 1 yıllık olabilen ve Türk Lirasına çevrilerek kullanılan ana para, faiz ve masrafların, ihracat ve döviz kazandırıcı işlemlerden sağlanan en önemlisi dövizlerle ödenmesi gereken bir kredi türüdür.

Prefinansman kredisinde, banka özellikle firma adına prefinansmanı yurt dışına döviz olarak ödeceğinin garantisi verdiği için, bankanın nakit kredi kullanımını olmadığından dolayı gayrinakdi kredidir. Bununla birlikte lehine prefinansman kredisine tesis edilen kredili firma yurt dışından nakit olarak para aldığı için burada bankaların özellikle dikkat etmesi gereken hususlar aşağıda belirtilmiş olup,

- Karapara açısından, ihracat ve ithalatçı arasında gerçek ilişkinin olup olmadığını,
- Özellikle krediyi alan firmanın parayı hangi amaç için ve nerede ne zaman için kullanacağını bilmek, firmanın bu kredileri geri ödeme imkanlarının bulunup bulunmadığını araştırmalıdır ve takip etmelidir.

2.2.2.Vadeleri Açısından Krediler

Kısa Vadeli Krediler: Firmaların kısa vadeli fon ihtiyaçlarının karşılanmasında , bir yıl veya daha kısa süreler için kullandıkları kısa vadeli krediler , kendi kendini likide eden ve uzun vadeli kredilere göre daha az risk taşıması ve maliyetlerinin nispeten düşük olması sebebiyle de uygulamada daha fazla yer almaktadır. Cari hesap kredisi, çek veya senet karşılığı kredi, pay senedi ve tahvil karşılığı kredi, kefalet mukabili kredi, Türk Eximbank kredileri gibi birçok şekli olabilen kısa vadeli kredilerin temel amacı genellikle işletmelerin çalışma sermayesinin açıklarının finansmanıdır.

Orta Vadeli Krediler: İşletmelerin, Vadeleri 2-5 yıl arasında değişen kredilerdir.⁵¹ Genellikle kuruluş, modernizasyon giderleri ve işletme sermayesi açıklarını karşılamak amacıyla kullanılan kredilerdir. Ülkemizde kredinin sağlam teminatlara bağlanması gerekliliği ön planda iken , iktisaden kalkınmış ülkelerde finans kurumları özellikle orta vadeli kredilerde maddi bir teminat aramaktan çok kredi sözleşmesine özel şartlar ekleyerek firmanın gelir yaratma kapasitesi ve likiditesini olumsuz etkileyecek bazı unsurları ortadan kaldırmak amacı güdmektedirler. Bahsi geçen önlemlerden bazıları aşağıdaki gibidir:

- Borçlu firmanın net çalışma sermayesini ve cari oranını belirli bir seviyenin altına düşürmemesi
- Borçlanma oranının sınırlandırılması.
- Özsermayenin belirli bir oranın altına inmemesi

---

⁵¹ Sungur, a.g.e., s.111

- Firma iktisadi varlıklarının diğer borçlar için teminat oluşturmaması
- İktisadi varlıkların çeşitli yollarla elden çıkarılmasının önlenmesi
- Firmanın sermayesinin itfa edilmesinin önlenmesi
- Kar dağıtımının sınırlandırılması
- Firmanın ödenekleri hakkında limit tespiti
- Muhasebe ilkelerine uyulması
- Başarısız firma yöneticilerinin değiştirilmesi

Gelişmekte olan ülkelerde güçlü teminatların alınması öncelikli hedef olup risk oluştuğunda tasfiyenin tortusuzca gerçekleşmesi olarak karşımıza çıkmakta; sosyoekonomik kalkınmasını tamamlamış ülkelerde ise yukarıda yazılan maddelerde olduğu gibi kredi sözleşmelerine ilaveler yapılarak kredinin riske dönüşmesini engellemek öncelikli hedef olarak belirlenmektedir.

Orta vadeli kredilerin iş akışı, kısa vadeli kredilere göre daha karmaşık ve uzun zaman alıcıdır. Bu tür krediler herşeyden önce bir fizibilite raporuna dayandırılmalıdır. Bilindiği gibi fizibilite raporu hazırlanmadan Devlet Planlama Teşkilatı Teşvik ve Uygulama Bakanlığı'ndan teşvik belgesinin alınması olanaksızdır.⁵²

Orta vadeli krediler, genellikle sermaye yapısı zayıf ve likidite sıkıntısı çeken, kredi kurumlarından borçlanmak için yeterli kredi değerliliğine sahip olmayan küçük ve orta boy işletmeler tarafından kullanılmaktadır.⁵³

Uzun Vadeli Krediler: 5 yılın üzerindeki vadeli krediler firmaların kuruluş ve modernizasyon giderlerinin finansmanını temin etmek amacıyla verilen krediler olarak adlandırılmaktadır. Bankanın fırsat maliyeti ve fonlarını uzun süre bu tür kredilere bağlaması bankanın kredi maliyetine, diğer bir ifade ile kredinin fiyatına yansımaktadır. Ayrıca bankalar bu tür krediler için uzman bir grup bulundurmaya ve bu grup yaptığı analizler ve çalışmalar ile krediyi alan işletmenin geri ödemeyi

⁵² Niyazi Berk, **Finansal Yönetim**, İstanbul: Türkmen Kitabevi ,1998, s.177

⁵³ Nilgün Karaköse , “Ticari Bankalarda Kredilendirme Süreci ve Türkiye Uygulaması” , Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi , İstanbul , 2000 , s.7

gelecek dönemlerdeki kaynaklarıyla yapacak olmaları detaylı bir şekilde incelemeleri sağlamakta dolayısı ile bu uzmanlık grubu çalışmaları da kredinin fiyatına yansıyan ek bir maliyet oluşturmaktadır.

Uzun vadeli kredilerde riskin çok daha yüksek olması alınacak teminatların , kısa vadeli kredilere oranla daha yüksek olmasına neden olmaktadır. İşletmeler uzun süreli yatırımlarında benzer kredilerden yararlanmakta, başlangıçta uygulanan ödemesiz dönem onlara zaman tanıyarak daha kolaylık sağlamaktadır.

Uzun vadeli krediler eğer yüksek meblağlarda olmaz ise diğer finansman kaynaklarına göre daha ucuz maliyetli olmaktadır. Fakat uzun vadeli kredi yabancı para üzerinden kullanıldığında kurlarda oluşabilecek değişmelerin kredi kullanan müşteriye belirsizlikten dolayı daha fazla risk yüklemektedir.

Bilindiği gibi ticaret bankalarının temel fon kaynakları ticari mevduat ve tasarruf mevduatlarıdır ve genellikle vadesiz ya da kısa vadeli mevduatlardan oluşmaktadır. Bankalar kaynakları ile plasman olarak adlandırdığımız kullanımlarının vadelerine uyum sağlamayı temel hedef olarak benimsediklerinden, bir başka ifade ile topladıkları yabancı kaynakları likidite derecelerine göre plase etmek zorunda olduklarından orta ve uzun vadeli kredilere büyük ölçüde kaynak ayırmak istemezler. Bu sebepten dolayı orta ve uzun vadeli krediler reeskont kaynaklı kredilerdir. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası bu tür kredilere kendisi de kaynak tahsis ederek ortak olmakta, böylece ticaret bankalarının finanse etmekte zorlandığı uzun vadeli yatırımların finansmanını kolaylaştırmakta ve teşvik etmektedir.⁵⁴

2.2.3.Veriliş Amaçları Açısından Krediler

İş türleri, konuları yada veriliş amaçları bakımından kullanılan krediler, kurumsal krediler, ticari krediler, ve bireysel krediler olarak üçe ayrılır.

- Kurumsal Krediler: Bankalarca büyük işletmelere kullanılan kredilerdir.

---

⁵⁴ Seval Belkıs, **Kredilendirme Süreci ve Kredi Yönetimi**, İstanbul: Muhasebe Enstitüsü, Yayın No: 59,1990, s.89.

- Ticari Krediler: Bankaların küçük ve orta büyüklükteki işletmelere (KOBİ'lere) kullandıkları kredilerdir.
- Bireysel Krediler: Bankaların gerçek kişilere kullandıkları kredilerdir. Taşıt kredisi, tüketici kredisi, konut kredisi bu tür kredilerdir.⁵⁵

Yatırım Kredileri:

Bankaların firmalara duran varlıklarının finansmanı amacıyla kullandıkları kredilerdir. Genel olarak orta veya uzun vadeli sürelerde ve sınai yatırım , ihracat garantili yatırım , yarım kalmış yatırım , gemi inşaaası , gemi ithalatı , çekici ve treyler yatırımını, gemi inşa tesisleri yapımı gibi amaçlar için kullanılır.

Donatım Kredileri:

Çoğunlukla orta vadeli kullanılan bu tip krediler, işletmelere ait bina ve tesislerin genişletilmesi, modernizasyonu, yenilenmesi, makine ve teçizat sağlanması amacıyla verilen kredilerdir.

İşletme Kredileri:

Genellikle kısa ve orta vadeli verilen işletme kredileri, işletmelerin kısa vadeli kaynak ihtiyaçlarını karşılamak ve üretim faaliyetlerini finanse etmek yada çalışma sermayesi açıklarının finansmanını sağlamak, işletmenin dönen varlıklarının güçlendirilmesi amacı ile kullanılan kredilerdir.

Tüketici Kredileri

Tüketici kredileri, banka tarafından müşteriye bir defada kullanılmak üzere belirlenen limitte kulanma yetkisi verilen, geri ödemeleri de müşteriye bankaca bildirilen geri ödeme planı çerçevesinde taksitler halinde yapılan kısa ve orta vadeli kredilerdir.⁵⁶

Bankalar ticari krediler kullandıkları şirketler tacir veya sanayicilerin dışında kalan kesime tüketici kredileri başlığında konut ve otomobilin ötesinde

---

⁵⁵ Güney, a.g.e., s.71

⁵⁶ Güney, a.g.e.,s.103

seyahat, okul taksidi v.s. her türlü ihtiyaç için verdiği ve önceden belirlenen faiz oranlarına göre geri ödenen kredidir.

Bankaya bir mal veya hizmeti satın almak amacı ile müracaat eden tüketicinin banka veya finansman kuruluşları ile tüketiciler arasında öncelikle yazılı bir görüşmenin yapılması ve bu sözleşmenin bir nüshasının da tüketiciye verilmesi zorunludur. Bu sözleşmeye istinaden taraflar arasında varılan anlaşmaya göre kredi şartları, sözleşme süresi içerisinde tüketici aleyhine değiştirilemez. Bu krediler nakdi kredi olarak düzenlenir.

Konut Kredileri

Konut kredileri bir çeşit tüketici kredisi olup, gerçek kişilerin yeni veya kullanılmış konut alımında doğacak finansman ihtiyacına yönelik nakdi kredi olup aynı zamanda uzun vadeli kredi sınıfına da girmektedir, kredi konusunun mahiyeti gereği krediler 5-20 yıl arasında değişebilen vadeli olmalarından dolayı.

Konut kredisi uygulamasında;

- Öncelikle kredi talebinde bulunan tüketicinin satın almak istediği konutu belirlemiş olması gereklidir ki banka ona göre karar vermeden önce incelemelerini yapabilsin,
- Tüketici satın almayı düşündüğü konutun en azından kat irtifakını haiz müstakil tapusunun olması, kredi talebinde bulunmadan önce bunları kontrol etmesi,
- Banka tüketicinin talep etmiş olduğu konut kredisine karar vermeden önce tüketicinin satın alacağı konutun banka tarafından ekspertizinin yapılması gerektiği,
- Bankanın yapacağı ekspertiz değerinin bankanın konut kredisi strateji ve politikasına uygun olması ki bu da konut kredisinin kredi konusu konutun belirli bir kısmını teşkil etmesi diğer önemli hususlardan biridir,
- Diğer en önemli konulardan birisi de satın alınacak olan konutun tapu kaydı üzerinde herhangi bir takyidatın bulunmaması, bunun bankalar tarafından incelenmesi,

- Konut kredisine karşılık tüketicinin satın alacağı konutun banka tarafından ipotek konulması ile bankanın vereceği konut kredisine karşılık bankanın kendisini teminata alması,
- Konut kredisini ödeme gücünü tespit etmek amacı ile gene bankanın politikasına göre konut kredisi alan tüketicinin aylık gelirin bankaya ödeyeceği aylık taksitlerin belirli bir kısmını teşkil etmesi gerekmektedir.

Bankaların kullandığı konut kredilerinde kredinin konusu olan konut olduğundan bankalar için konutun kendisi maddi teminat olmaktadır. Ayrıca konut üzerine de banka tarafından ipotek konulduğundan , konut kredisi olan konutun yukarıda da belirtildiği gibi, konutun tamamlanmış olması, tapusunun bulunması ve konutun tapu kaydı üzerinde herhangi bir takyidatın olmaması konut kredisinin verilebilmesi olması gereken başlıca unsurlardır.

Kredi Kartları

Bankaların önemli diğer finansal hizmetlerinden birisi de kredi kartlarıdır. Bankalar ve kart çıkartmaya yetkili kuruluşların bir ödeme aracı olarak müşterilerine sundukları mal ve hizmet alımında kullanılabilen ve istenildiğinde bankanın tahsis ettiği limit dahilinde kredi kullanabilme ve nakit çekme imkanı sağlayan bir kredi enstrümanıdır.⁵⁷ Kredi kartı sistemi, paranın taşınması yükünü ve çalınıp kaybedilmesi riskini ortadan kaldırmak amacıyla, ticari işletmeler ile önceden yapılan anlaşmalara istinaden kart sahibinin ödemelerini bu kart vasıtasıyla yapması ve başka bir şart aranmaksızın üye işyeri tarafından kabul edilmesi esası üzerine kurulmuştur.⁵⁸ Bu finansman enstrümanını sunan bankalar hem kart sahibi olmak isteyen kişiler ile hem de mal veya hizmet sunan ticari işletmelerle üyelik sözleşmesi imzalayarak ekonomik olarak sistemi organize etmektedir.

---

⁵⁷Güney, a.g.e., s.111

⁵⁸Mehmet İspartalı , **Bireysel Bankacılıkta Kredi Kartları** ,Yüksek Lisans Tezi , İstanbul 2001, s.2

Kredi kartlarının formatı standard olup, üzerinde kartı çıkaran kuruluşun ve bankanın ismi, kartın geçerlilik tarihi ki en önemli kısımlardan birisi, bankanın logosu, kartın numarası, imza bandı ve kart sahibinin adı soyadı bulunan 85X55mm ebatlarında plastik türden bir karttır.

Tüketiciler için avantajlı olan kredi kartı uygulamasında kart sahibinin , alışveriş tutarına herhangi bir komisyon veya fark ilavesi yapılması anlamına gelmemekte olup, nakit ödemede ne tutar ödeniyorsa kredi kartı ile yapılan ödemelerde de aynı tutar ödenecektir. Eğer kart sahibi taksitli alışveriş yapması veya nakit çekmesi halinde, banka tarafından tespit edilmiş tutarda faiz ödemesi durumunda kalmaktadır. Kredi kartı hamilleri üye işyerlerinden satın almış oldukları mal ve hizmet karşılığında kredi kartlarını kullandıklarında, üye işyeri tarafından düzenlenen satış belgesini imzalar veya son bir yıldır uygulanan kart sahibinin kendisinin belirlemiş olduğu şifreyi girerek faturalarını alırlar. Üye işyerleri de sattığı malın veya hizmetin bedelini üyelik anlaşması yaptığı bankadan, satış belgelerini elektronik ortamda transfer ederek, belirli bir oranda komisyon eksigi ile nakten veya hesaben tahsil ederler.

Kredi kartı uygulaması tüm taraflar için çeşitli yararlar sağlamakta olup, özellikle kart hamili, nakit taşımadan, üzerinde para olmadan alışveriş yapma ve bu borcu hesap özetindeki tarihe kadar faizsiz erteleme olanağına ulaşmakta diğer taraftan müşterilerine kredili satış yaptığı takdirde borcun ödenmeme riskini taşıyan işletmeler kredi kartı sistemi aracılığı ile bir bankanın ödeme garantisine kavuşmuş olmaktadır.

Özellikle finans sektöründe teknolojide sağlanan gelişmeler ve küreselleşmenin hız kazanması , banka kartları (bankamatik) ve kredi kartlarının dünyadaki gelişimine paralel olarak ülkemizde de kullanımını yaygınlaştırmıştır. Bankalar özellikle bu kredi kartları hizmetleri ile geniş bir müşteri ağına sahip olma imkanı sağlamış olmakta, yabancıların kullandıkları kredi kartları ile ülkeye döviz girişi sağlamakta, bu hizmetler karşılığında komisyon tahsil etmekte, ödemelerde gecikmeler olduğunda faiz geliri elde etmekte ve bankalar ellerindeki atıl fonların

önemli getiri üzerinden plase edilmesini ve bu riskin çok sayıda kart hamiline dağıtılmasına olanak sağlamaktadır.

2.2.4. Teminatları Açısından Krediler

Teminatsız Krediler:

Sadece kredi müşterisinin kredi değerliliğine güvenilerek, imzası karşılığında ve başka bir teminat alınmaksızın kullanılan krediler olup, bankalar açısından büyük risk unsuru oluşturduğundan bu tür krediler ya piyasa tarafından iyi tanınan kişi ve kuruluşlara ya da ilgili finans kurumu ile uzun yıllardır , herhangi bir ödeme sıkıntısı yaşamadan çalışılan çok iyi bilinen, tanınan müşterilere tahsis edilmektedir.

Açık kredinin kredi müşterisi açısından değerlendirilmesindeki en önemli sakınca kısa sürede geri ödeme zorunluluğudur. Buna karşın , teminat gösterme zorunluluğunun bulunmaması, kredi maliyetinin düşük olması , piyasada itibar sağlaması ve krediyi her an kullanabilme olanağının bulunması firmalar açısından tercih edilmesinin en önemli nedenlerinden biridir .⁵⁹

Teminatl ı Krediler:

Şahsi Teminatl ı Krediler : Banka müşterilerine kullandırmış olduğu kredilere karşılık hem kredi müşterisinin hemde kefil veya kefillerin birlikte kredi sözleşmesinde imzalarının alındığı kredi türüdür. Diğ er bir ifade ile kredi müşterisi ile birlikte bir veya daha fazla gerçek/tüzel kişinin imzası (kefalet) karşılığında kullanılan kredilerdir. Kefalet mukabili kredi , çift imza teminat mektupları şahsi teminatl ı kredi örneklerinden bir kaçıdır.

Maddi Teminatl ı Krediler : Bankalar tarafından kabul edilebilme şartlarını taşıyan maddi kıymetlerin teminata alınması karşılığında kullanılan krediler olup, maddi değerlerin rehin alınmasıdır. Taşınmaz ipoteğ i, senet rehni, mevduat ve nakit karşılığ ı, hisse senedi ve tahvil karşılığ ı, emtia karşılığ ı maddi teminatl ı kredilere örnektir.

---

⁵⁹ Berk, a.g.e., s.166

Bazı finans kuruluşları, nakit ya da likiditesi yüksek teminatlar karşılığında kullandırılacak krediler için firmaların mali analizleri yapılmakla birlikte istihbarat konusunda teminatsız krediler kadar detay çalışmalar yapmamaktadır.

2.2.5. Alternatif Finansman Türleri

Leasing (Finansal Kiralama) : Kaynak sağlama yöntemi olan leasing tüketim veya yatırım mallarının doğrudan imalatçısı veya ihracatçısı tarafından bu malın ithalatçısına temin edileceğini ve malın ekonomik ömrü boyunca ithalatçıya kullanım hakkının devredileceğini içeren bir alternatif finansman kaynağıdır.⁶⁰ İşletmeler açısından ister taşınır ister taşınmaz varlıklar şeklinde olsun kiralama bu varlıkların hizmetlerinden yararlanılmasına imkan sağlayan finansman türüdür.

Belirli bir süre için yapılan kiralama sözleşmesi ile kiracı firma , taşınır ya da taşınmaz varlıkların sağlayacakları hizmetlerden yararlanma hakkını elde etmektedir. Bu süreler sözleşmenin yenilenmesiyle uzatılabildiği gibi sözleşmeye konulacak ek bir madde ile, kullandığı varlıkları kiralama süresi sonunda satın alması konusunda kiracı firmaya bir tercihte bulunma hakkı da sağlayabilmektedir.

Finansal kiralamada verilen kredi karşılığında faiz alınmadığı , kiracı , mülkiyeti kiralayana ait malın kullanımını karşılığı bir kira ödediğinden dolayı leasing faizsiz bankacılık yapan özel finans kurumları açısından büyük önem taşımaktadır.⁶¹

Finansal kiralama , belirli bir süre için kiralayan ve kiracı arasında düzenlenen, kiracı (firma) tarafından seçilip kiralayan (kiralama şirketi) tarafından satın alınan , taşınır veya taşınmazın sahipliğini kiralayanda , kullanım hakkını ise kiracıya bırakan bir sözleşmedir.

Bir finansman aracı olan leasing aynı zamanda, gelişmiş ülkelerden gelişmekte olan ülkelere doğru teknoloji transferinin gerçekleştirilmesinde de önemli bir araç olma özelliğini sağlamaktadır. Leasing finansal kiralama sözleşmesi , kiralayanın ,

---

⁶⁰ Tamer Aksoy, **Çağdaş Bankacılıktaki Son Eğilimler ve Türkiye’de Uluslararası Bankacılık**, Ankara: Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) Yayınları, No:109, Tisamat Matbaası, 1998, s.224

⁶¹ Bankacılar Dergisi , TBB , Mart 2004 , sayı.48 , s.47

kiracının talebi ve tercihi üzerine üçüncü kişiden satın aldığı yada başka yolla sağladığı bir malın zilyetliğini, her türlü faydayı sağlamak üzere ve belli bir süre feshedilmemek şartı ile kira bedeli karşılığında kiracıya bırakılmasını öngören bir sözleşmedir.

Finansman kaynaklardan biri olan ve finansal kiralamanın temelini oluşturan leasing bir ekonomik varlığın işletmeye ödünç olarak verilmesinin yatmakta ve kiracı yapılan kira sözleşmesi ile varlık bedelinin tamamı ödeninceye kadar bir yükümlülük altına girmekte şeklinde de ifade edilmektedir.

Factoring : Kredili satın alma leasing işleminin yanı sıra factoring de işletme varlıklarının bir bölümünün dış kaynaklardan finanse edilmesine olanak sağlamaktadır.⁶² Genel olarak mal ve hizmet satışlarından doğan vadeli alacakların temlik edilmesi yolu ile bir factoring kuruluşuna devredilmesi ayrıca bu alacakların factoring kuruluşu tarafından yönetilmesi şeklinde ifade edilmektedir. Satın alma leasing işlemlerinin yanı sıra factoring de işletme varlıklarının bir bölümünün dış kaynaklardan finanse edilmesine imkan sağlamaktadır. Factoring üç ayrı hizmetin bir arada temin edildiği tek finansal yöntemdir ki bu fonksiyonlar finansman , hizmet ve risk üstlenme fonksiyonları şeklindedir.

Factoring, açık hesap esasına göre vadeli mal veya hizmet satan kurumların, yurtiçi veya yurtdışı satışlarından doğan alacaklarının temlik alınarak onlara alacağın vadesinde takibi ve tahsili, borçlunun ödeyememe haline karşı alacağın %100 garanti edilmesi, alacakla ilgili vadeden önce finansman olanağı sağlanması şeklinde hizmetler sunmaktadır. Factoring ilişkisi , bankalardan sağlanabilen senedat mukabili krediler ile benzerlik göstermekle birlikte factor firmasının faiz yerine peşin komisyon tahsil etmesi ve riskin müşteri üzerinden alınması yönleriyle de farklılık arz etmektedir.

---

⁶² Berk, a.g.e., s.179

Forfaiting : Factoring işlemine nispeten benzeyen fakat daha çok orta ve uzun süreli senetli alacakların ödenmesinde kullanılan forfaiting işleminden daha çok itibarlı firmalar yararlanabilmektedir. İhracatçının yapmış olduğu vadeli satışlardan doğan ve bir kambiyo senedi , garanti mektubu , akreditif veya alacağın devrine izin veren başka bir araç ile belgelendirilmiş , 180 gün ile 10 yıl arası vadelerdeki alacakların , ihracatçının kendisine veya anılan belgelerin lehdarına rücu etme şartı olmaksızın bir finansman kuruluşu tarafından iskonto edilerek satın alınması işlemi olarak forfeiting ifade edilmektedir.

İhracatçı , sevk ettiği mallardan doğan alacağını bir kambiyo senedi ile hukuken belgelediğinde bu senedi “rücu hakkı olmaksızın” şartı ile forfaiting şirketine ciro ederek kambiyo senedinin tahsil riski, sorumluluğundan kurtulmakta, ayrıca vadeli yapmış olduğu ihracat bedelini peşin olarak almaktadır forfaiting işlemi yaparak. Bu tür forfeiting işlemlerinde senetlerin forfaiting şirketi tarafından satın alınması ; vadeye kadar olan süre için hesaplanan iskonto tutarının senet tutarından peşin olarak düşülmesi esasına dayanmaktadır.

Finans sektöründe orta süreli ve sabit faizli finansman olanakları malesef oldukça sınırlıdır. Forfaiting piyasasının en çok geliştiği ülkeler özellikle Batı Avrupa ülkeleri ile İsviçre ve Avusturya’dır. Çogu forfaiting kuruluşları , büyük uluslararası bankalara bağlı şirketler durumundadır.⁶³ Forfaiting işlemi, alternatif olarak düşünülebilecek , orta vadeli krediler ve konsorsiyum kredilerine karşı bazı üstünlükler sağlamaktadır. Bu finansman ürününün sakıncası maliyetinin genellikle yüksek oluşu ve forfaiterin kabul edeceği güvenli bir garanti verenin veya avalistin bulunmasının her zaman için kolay olmamasıdır.

---

⁶³ Halil Seyidoğlu , **Uluslararası Finans** , İstanbul: Güzem Can Yayınları , 2001, s.376

3.BÖLÜM

KREDİ TEMİNATLARINA İLİŞKİN GENEL AÇIKLAMALAR

3.1.Teminat Belirleme

Bankaların en önemli işlevlerinden biri olan kredi kullandırmalarda bankalar hangi şartları sağlarsa sağlasın mutlaka bir kredi riski üstlenmek durumunda kalmaktadırlar. Bu riskin yönetilmesinde ve minimize edilmesinde teminat konusu gündeme gelmektedir.⁶⁴ Bankalar kredi taleplerini titizlikle inceleyerek, krediyi talep eden kişi ve kurumların krediyi geri ödeme kapasitesini saptayarak kredi riskini, kişi ve kurumun faaliyet gösterdiği piyasayı inceleyerek de piyasa riskini azaltmak ve firmanın finansman ihtiyacının doğru tespit edilerek ihtiyaca uygun düşecek tutar ve vadede kredilendirilmesini sağlarken aynı zamanda teminatlandırma yöntemlerini kullanarak da zararı tamamen veya kısmen ortadan kaldırmayı hedeflemektedir.

Riskin yansıtılması; bankanın kullandırmış olduğu kredi riskinin müşteriden alınarak, başka bir unsur üzerine aktarılmasıdır. Müşteriler tarafından kredinin anapara veya faizinin ödenmediği durumlarda, bankanın zararını tazmin edecek bir teminatın alınması şeklinde uygulanır. Banka herhangi bir olumsuz gelişme durumunda bu teminata başvurarak zararını tamamen veya kısmen telafi edecektir.⁶⁵ Banka teminat karşılığı verdiği kredilerde, borcun vadesinde ödenmemesi halinde, bankanın teminatı nakte dönüştürerek kredinin kapatılmasında kullanmaya hakkı vardır. Bankalar çok iyi tanıdıkları büyük ve finansal yapısı sağlam müşterilerine açık yani teminatsız vadeli kredi verebilirler⁶⁶.“Kredi güvene dayanan bir işlemdir. Kredinin vadesinde geri dönmeme riskine karşılık kredi veren teminat alacaktır. Burada teminat ödünç verenin riskine karşılık elde ettiği bir değerdir”⁶⁷

---

⁶⁴ Mustafa Savaşal, “Kredi Türleri ve Risk Yönetimi”, **TBB Seminer Notları**, İstanbul,2003,s.32

⁶⁵ Kaval, a.g.e., s.61

⁶⁶ Niyazi Berk, **Kredi Yönetimi**, İstanbul: Beta Yayın Dağıtım A.Ş., 2001,s.116

⁶⁷ Robert Cole and Lon Mishler, **Consumer and Business Credit Management**, 11.' th Edition, U.S.A.: McGraw-Hill Companies Inc., 1998, s.7

Bankalar kredi analizlerini yaparlarken inceledikleri en önemli diğer faktör teminatlandırmadır. Analiz çalışmalarında kredinin teminatları belirlenirken, üstlenilen kredi riskinin azaltılması hedeflenmeli buna karşılık firmanın faaliyetlerini sürdürmesi engellenmemelidir. Bir krediye teminat alırken öncelikle ⁶⁸ ;

- Genel olarak firmanın mali ve kredibilite durumu ve teminatın gereklilik derecesine,
- Kullandırılması söz konusu olan kredinin dayanağı projeye dikkat edilmeli ve teminat da buna göre temin edilmelidir.

Bankaların alacakları teminatların türü, kullanılacak olan kredinin türüne, işletmenin bulunduğu sektöre, kredinin vadesine, en önemlisi de firmanın risk derecesi ve kredibilitisine göre değişiklikler göstermektedir.

Teminatın türü ve niteliği en çok kredinin risk derecesini etkilemektedir. Bankacılıkta birinci grup teminatlara olarak nitelendirilen krediler risk taşımadıklarından ya da çok sınırlı bir risk taşıdıklarından, bu tür krediler için hesap durumu alınması ve incelenmesi dahi gerekli olmadığı halde, likiditesi düşük teminatlarla güvence altına alınan krediler, yüksek risk gruplarına girmektedirler. Bankalarca, borçlunun ödeme gücü dışında ayrıca bir teminat istenmesinin nedenleri aşağıdaki gibi sıralanabilir⁶⁹ :

- Teminat istenmesinin önemli nedeni, hiç kuşkusuz, borçlunun ödeme gücü konusunda bankanın tam bir güvene sahip olamamasıdır. Bu güven eksikliği, borç alanın mali açıdan zayıf görülmesi, ağır bir borç yükü altında olması, geçmiş performansının yetersiz oluşu, geçmişte yeterli ölçüde fon yaratamaması, yönetiminin başarılı bulunmaması gibi etmenlerin sonucu olabilir. Dolayısıyla ile bankaların gerçekten uzun süre beraber çalıştığı ve sorun yaşamadığı güven duyduğu firmalar olmaması durumunda teminat önemli bir konu haline gelmektedir.

---

⁶⁸ Savaşal, a.g.m., s.32.

⁶⁹ Öztin Akgüç, **Kredi Taleplerinin Değerlendirilmesi**, İstanbul: Arayış Yayıncılık,, 2000, s.329.

- Bazı tür kredilerde bankalarca teminat alınmasının ya da aranmasının nedeni bir gelenek, bir alışkanlık olmasıdır. Kredinin türü itibari ile piyasadaki uygulamanın getirmiş olduğu bir teminatlanma talebi olması durumunda müşterilerin sağlayabileceği tür teminatlar olabilmektedir.
- Bankaların, gerektiğinde teminatı, borçlunun krediyi zamanında geri ödemesini zorlayıcı bir araç olarak kullanabilmeleridir. Bankalarca teminatın paraya çevrilmesi olanağı, borçluyu, krediyi vadesinde ödemeye zorlayıcı, borçluyu kredi koşullarına uymaya zorlayıcı, disipline edici bir önlem olmaktadır. Teminat alınırken gelecekte paraya çevrilme değil, bundan yararlanarak, bankanın belirli politikaları, belirli koşulları borçluya kabul ettirmesi amaçlanmalıdır.
- Banka açısından, verilen kredinin verimini yükseltmek, teminat almanın diğer bir nedenini oluşturmaktadır.

Bankalar bir tek firmaların kredi derecelerine değil artık kredi limitlerine da kredi derecesi belilemektedirler. Firmaya kullanılacak olan kredi türüne göre alınacak olan teminat türü kredi derecesini etkilemekte dolayısı ile o kredinin riski toplam riskler içinde dağılımı farklı bir şekilde hesaplanmaktadır.

Teminatlar aynı zamanda komisyon niteliği de sağlayabildiklerinden banka gelirlerini arttırıcı bir etki yapmaktadır. Teminatlar krediyi kullanan veya üçüncü bir kişi tarafından kredi karşılığında sağlanabilir. Müşteri tarafından sağlanan teminatlar genellikle maddi teminatlardır (gayrimenkul, menkul ipoteği, işletme rehni gibi).⁷⁰

Kredi talep eden firmaların sahip oldukları gayrimenkuller çoğu kez kredinin teminatını da teşkil eder. Bu nedenle gayrimenkullere ilişkin tapu senetleri teminatın varlığını belgelemek açısından ayrı bir önem taşır.

Gayri menkullere karşılık kredi kullanıldığında banka gayri menkuller üzerine ipotek koyar ve tapuya bu ipoteği kaydettirir. Bu şekilde banka kendisini üçüncü kişilere karşı garantiye alır. Diğer önemli bir konu ise bu gayri menkul

---

⁷⁰ Kaval, a.g.e., s.62

varlıkların vergilerinin zamanında ödenmiş olmasıdır. İpotek konulacak varlığın bir exper tarafından incelenerek gerçek değerinin saptanması gerekir. Ayrıca tapu kayıtları incelenerek varlığın tam yerinin saptanması ve üzerinde bulunduğu arazinin bir başkasına ait veya ipotekli olmamasına dikkat edilmelidir. Teminat olarak alınan varlık müşteri tarafından sigortalanmalı ve bir hasar esnasında sigorta lehdarı banka olmalıdır⁷¹.

Teminat olarak gösterilen menkul kıymet rehni, pay senedi, tahvil, bono veya vadeli mevduat blokajı şeklinde olabilir. Teminatın bankada fiziksel olarak tutulması banka için avantajlı olabilir bunun karşılığında banka müşteriyle rehin sözleşmesi düzenler. Bu rehin sözleşmelerine istinaden kredilerin vadesinde ödenmemesi durumunda banka rehnedilen varlıklara sahiptir . Kredi alan firma ile yakın çıkar ilişkisi olan kişiler, kişisel mal varlıklarını teminat olarak gösterdiklerinde, bu kişilerin ilgili firmanın krediyi ödeyecek şekilde faaliyetini sürdürmesi konusunda etkili olmaları beklenir. Bu nedenle bazı bankacılara göre, kefil olan, aval veren, mal varlığını teminat olarak gösteren üçüncü kişi, iyi bir kredi tahsildarıdır. Üçüncü bir kişinin gösterdiği teminatla, kredi alabilen firma riskli olsa bile, kredinin kendisi banka açısından, güvencenin sağlamlığı nedeniyle riskli olmayabilir⁷².

Bankanın tahsis etmiş olduğu kredilere karşılık borçludan alınan teminatlar bankayı olabilecek zararlara karşı koymakla birlikte bankanın bu teminat üzerinde yasal hak iddia edebilmesi için belgelemenin doğru bir şekilde yapılması gerekir. Teminatın geçerli olabilmesi için gerekli hukuki koşullar takip edilip bankanın mülkiyetine geçirilmişse ve satıldığı zaman borcu ödeyebilecek kaynağı yaratıyorsa bir kıymet ifade eder ve banka için geçerli bir teminat oluşturur. Dolayısı ile bankaların vadesinde ödenmeyen kredileri teminatın paraya çevirelerek kullanılabilmesi için tüm kanuni sözleşme ve teminat dökümanların çok dikkatli ve titizlikle yapılması gerekmektedir. Özellikle Gayri menkullerin nakde çevrilmesi şahsi teminatlara göre çok daha detaylı prosedürler ve dökümanlar gerektirir⁷³

---

⁷¹ İlker Y. Dinçer, “ Kredilendirme Teknikleri”, **T.B.B. Eğitim Seminer Notları**, Nisan, İstanbul, 2001, s.17

⁷² Akgüç, a.g.e., s.330

⁷³ Berk, Kredi Yönetimi a.g.e., s:116

3.2. Kredi Riskinin Azalmasında Teminatların Fonksiyonları

Bankalar tarafından kullanılan kredilerin güveni, verimliliği ve akışkanlığı, kredilerde bulunan risk unsurunun yerinde ve sağlıklı bir şekilde belirlenmesine ve buna göre doğru bir teminat yapısına karar verilmesidir. Bankalar aynı zamanda firmaların kredi ihtiyaçlarının hangi nedenlerden doğduğunu tespit etmek yoluyla firmaların bir bakıma finansal danışmanlığını üstlenerek ihtiyaca uygun miktar , tür ve vadede kredi plase ederek firmaların faaliyet gösterdiği sektörün gelişimine ve dolayısıyla genel ekonomik sistemin gelişimine katkıda bulunmak olmalıdır. Bu temel amaçtan hareketle riskin iyi bir şekilde analiz edilmesi ve teminatlandırma yöntemlerinin doğru belirlenmesi önemli bir fonksiyon oluşturmaktadır.

Kredilerin emniyet prensipleri içerisinde kullanılması ve kredilerin problemsiz geri dönüşünü temin etmek amacıyla, kredilerin azami ölçüde teminata bağlanması bankalar açısından önem arz etmektedir. Bankalar kullandıkları krediler karşılığında teminat almazlar ise, kredi takibe düştüğü takdirde, alacağın tahsili zorlaşacaktır. Krediler vadeli işlemlerdir. Bu nedenle; ancak vadesi dolduktan sonra tahsil edilebilir. Firmanın finansal durumu kredinin verildiği tarihte iyi olabilir. Ancak, ileride firmanın finansal durumunun nasıl olacağını tam olarak tespit etmek güçtür. Bu nedenle verilen krediler için teminat alınması önemlidir⁷⁴

Kredi talep edenin yükümlülüklerini zamanında yerine getirebilme kapasitesi veya gücü , yükümlülüklerini karşılamaya yetecek tutarda gelir yaratmasına bağlıdır.

Kredilerin ödenmeme riskinin azalması ya da riskin dağıtılmasını öncelikle verilen teminatlar belirler. Teminat karşılığı kullanılan krediler, firmanın ödeme güçlüğüne düşmesi veya ödeme isteğinin olmaması durumunda önemli üstünlüğe sahiptir. Teminatların likidasyon değeri, kredi kullananın bağımsızlığını sınırlamada önemli rol oynamaktadır. Teminatlar arasında çeşitlendirme yapılacak şekilde bir seçim, kredi riskini azaltır. Buna göre kredi güvencelerinin değerindeki değişimler ile, kredilendirilen işletmenin gelirindeki gelişmeler arasında mümkün olduğu kadar az bir ilişki olacak biçimde teminat seçilmelidir. En kuvvetli ilişki, kredi müşterisi

⁷⁴ Mehmet Takan, **Bankacılık**, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2001, s.330

firmaya pay senetlerinin karşılığı olarak kredi verilmesi durumunda ortaya çıkmaktadır. Kredi isteklisinin durumu kötüleştiği zaman bu gelişme pay senetlerinin değerine yansıtacağı için, banka açısından zararın ödenmesi olanaksızdır. Kredi değerliliği ve teminat riski arasında ilişkinin minimum kılınması aşağıdaki koşullara bağlıdır⁷⁵;

- Başka sektördeki bir işletmenin pay senetlerinin güvence olarak alınması,
- İşletme dışındaki kişi ya da kuruluşların krediden sorumlu tutulması, işletmelerinin de kullandığı araç ve tesislerin rehin alınması,
- İşletmede üretilen özel ürünler yerine daha çok hammadde niteliğindeki ve başka işletmelerin de ilgisini çekecek, kolayca paraya dönüştürülebilecek teminatların seçimi,
- Kredi kullanıcısı müşterinin işkolu dışındaki bir diğer işletmeden alacaklarının devr alınması. Buna göre sözgelimi kredi isteklisi bir mobilya üreticisinin, mobilya satışı üzerinde uzmanlaşan bir işletmeden değil, değişik mal satan bir marketten alacaklarının devralınması daha uygundur.
- Kefalet durumlarında kredi isteklisi firmanın sektöründekiler yerine, diğer sektörlerdeki serbest meslek sahipleri ya da başka iş kolundaki işletme yöneticilerinin sorumlu tutulması,
- Kredi işlemleri ile ilgisi olan bir dizi banka işlemleri bağlantısının kurulması,
- Kredibilite riskinin, kredi isteklisi ile ilişkisi olan çok sayıda ve değişik iş kollarındaki firmalar arasında dağıtılmasıdır.

Teminatlar, alınan kredilerin zamanında geri ödenmesinde bir baskı unsuru niteliğindedir. Kredi teminatları, uzun vadede yasal sorunlara yol açmaktadırlar. Kredi teminatları ekonomik hedeflere ulaşmada bir araç niteliğindedir. Teminatlar ile kredinin batışını önlemek amacıyla özel anlaşmalar doğmakta, diğer bir ifade ile teminatlar ana para ve faiz ödemelerini güvenceye almaktadır.⁷⁶

---

⁷⁵ Berk, Kredi Yönetimi, s.231

⁷⁶ Berk, Kredi Yönetimi, s.233

3.3. Teminat Türleri

Bankalar kullandıkları kredilere karşılık belirli teminatlar almaktadırlar. Bu teminat türlerini maddi teminat ve kişisel teminat olmak üzere ikiye ayırmak mümkündür. Teminatların çeşitlerine göre bankalar sadece kredinin verildiği an değil, kredi devam ettiği sürece, bankaların uygulamalarına ve teminatların türüne göre günlük yada belirli zamanlarda teminatları değerlendirip ölçümler yaparak teminatlar takip edilmeye devam edilmektedir.

3.3.1. Maddi Teminatlar

Maddi teminatta, bir varlık bir iktisadi değer teminat gösterilmektedir. Kredi borcunun tahsil edilememesi halinde banka, teminat olarak gösterilen bu varlıktan, iktisadi değerden belirli kurallara uyarak alacağını tahsil etmek hakkına sahip bulunmaktadır. Kredi alacağını güvence altına alan maddi teminat çok çeşitli olabilir. Nakit, altın, döviz, mevduat olabileceği gibi, hisse senetleri ve tahviller, ticari senetler de olabilir. Krediyeye karşılık emtia rehnedilebileceği gibi, taşınmaz mallar da rehnedilebilir. Bir kişi diğer kişilerden olan alacağını, kredinin güvencesi olarak temlik de edebilir; hatta sözleşmelerden doğacak haklarını güvence olarak gösterebilir. Bir ticari işletmenin bir bütün olarak, kendisini oluşturan maddi ve maddi olmayan tüm öğeleri ile teminat olarak gösterilmesi de olasıdır.⁷⁷

Kredi müşterisinin imzasıyla birlikte maddi değerlerin rehin alınması şeklinde kullanılan kredilerlerdir. Bazı teminatların değerlendirilmeleri için banka yada banka dışında uzmanlara ihtiyaç duyulabilir özellikle gayrimenkul taşınmaz malların teminatlarında.

3.3.2. Kişisel Teminatlar

Kullanılan kredi karşılığı olarak kişisel teminatlar da alınabilir. Bu teminat türünün en tipik iki şekli, kefalet ve başkasının edinimini yüklenmektedir (taahhüttür). Kişisel güvencede, bir varlık, bir iktisadi değer söz konusu olamamakta; kişi, borcun ödenmemesi durumunda borcu kendisinin ödeyeceğini ya da borçlunun yapmakla yükümlü olduğu belirli bir edinimi kendisinin yerine getireceğini taahhüt etmektedir.

---

⁷⁷ Akgüç, a.g.e.,s.332

Kişisel teminatı veren kredibilitesi yüksek bir gerçek ya da banka dışı bir tüzel kişi olabileceği gibi, bankalar ve diğer finansman kurumları da mukabil kefalet verebilirler⁷⁸.

Alınacak olan teminat eğer kefalet ise özellikle kefaletlerin geçerli olması için yazılı şekilde yapılması, kefil olunan miktarın mutlaka belirlenmesi hukuki açıdan gerekli olan unsurlardır.

Bankalar kredi kullandıracakları zaman karşılık olarak ne tür teminat almaları gerektiğini, teminatın likidite seviyesini, nakde dönüştürülür ise satış fiyatının ne olabileceğini , teminat ile kredi miktarı arasındaki emniyet payının (marj) ne kadar olması gerektiğini bankanın kredi politika ve stratejilerine göre saptamaları gereklidir.

3.4.Kredi Teminatları

Kredi geri ödenmesini sağlayacak asıl kaynak firmanın faaliyetleri sonucunda elde edeceği nakittir. Bununla beraber ortaya çıkabilecek öngörülme riskleri dikkate alan bankalar, geri ödemeyi garanti altına alabilecek bir başka olanak arayabilirler ve bu nedenle firmadan teminat isterler.⁷⁹

Bankalar teminat isterken birçok unsuru göz önünde bulundurmaktadır. Amaç teminat olarak kredi kullanılmak değil daha çok ileride oluşabilecek riskleri ön görerek doğru kararların alınmasını, banka sermaye ve kaynaklarının en iyi şekilde kullanılmasını sağlamaktır.

Bankalar teminat alırken firmanın durumunu göz önüne alır. Örneğin, banka uzun yıllardır müşterisi olan, güven duyduğu firmalara şahıs kefaletiyle kredi verebilir. Bunun yanında, banka yeni müşteri olacak ve ticari geçmişi yeni olan bir firmaya kredi verirken teminat olarak gayrimenkul ipoteği almayı şart koşabilir. Banka bir tür

---

⁷⁸ Akgüç, a.g.e.,s.332

⁷⁹ Dinçer, a.g.e., s.17

teminatla yetinebileceği gibi, birden çok teminatta isteyebilir. Örneğin, şahıs kefaleti yanında ipotekte talep edebilir.⁸⁰

Bankaların en çok talep ettikleri ve uygulamada en çok alınan kredi teminatları, kefalet, ipotek menkul kıymet rehni, ticari işletme rehni, alacağın temliği, senetlerdir.

3.5.Nakit Blokajı

Pek sık rastlanmayan bir teminat türüdür. Krediyi alacak olan taraf bankanın uygun bulacağı tutardaki parayı bankaya bloke eder ve karşılığında kredi alır. Genellikle kur risk taşınmak istenmediği zamanlarda yabancı para blokaj karşılığında Türk Lirası veya Türk Lirası karşılığında yabancı para krediler verilirken veya kredi faizinin gider yazılması amacına yönelik durumlarda kredi verilirken başvuru bir yöntemdir.⁸¹

Nakit blokajı, genellikle gayrinakdi kredi türü olan teminat mektupları veya garantiler için alınan teminat tipidir.

3.6. Kefalet

Kefalet, borçlunun borcunu yerine getireceğinin kefil tarafından alacaklıya taahhüt edilmesidir. Kredilerde kefalet, genel olarak kredi sözleşmesi ve/veya senet üzerinden alınmaktadır. Kefaletin geçerli olması için yazılı şekilde yapılması ve belli bir miktarın gösterilmesi şarttır.⁸²

Bankacılıkta kredi sözleşmelerinde kullanılan kefalet şekli "Müşterek Borçlu Kefalet"dir. Bu tür durumlarda borçluya gitmeden önce kefile müracat etme imkanı sağlar. Diğer bir ifade ile banka hem borçlu hem de müteselsil kefil alacağın tamamı ya da bir kısmı için aynı anda icrai takibat konusu yapabilir. Banka teminat olarak aldığı kefaletin kredibilitesini de incelemek ve takip etmelidir, krediyi ödeyebilecek

---

⁸⁰ Takan, a.g.e., s.330

⁸¹ Şakar, Hakan., a.g.e., s.74

⁸² Dinçer, a.g.e., s.17

güce sahip olduğu bakılmalı ayrıca kefil olarak attığı imzanın da yasal olarak da geçerli olması gerekir.

Kefil teminat olarak alındığında hukuki açıdan sözleşmelerin ve imzaların tam olması gerekmektedir.

İleride kredi sözleşmesinde bulunan imzaların kefil tarafından kendisine ait olmadığı şeklindeki itirazlara neden olmamak için kredi sözleşmelerinin noter tasdikinden geçirilmesi eğer bu yapılamıyorsa imzaların mutlaka temin edilen sirkülere uygun olarak şube yöneticisinin huzurunda atılması gerekir. Kefaletin tüzel kişiler tarafından verilmesi halinde imza firmanın kaşe veya mührünün altına atılmalıdır.⁸³

Kefaletleri değişik şekillerde almak mümkündür, herbirinin hukuksal ve teminat değerlendirilmesinde farklı unsurları bulunmaktadır, bunlar adi kefalet, müteselsil kefalet, birlikte kefalet, kefile kefil ve rücu kefil olmak üzere dört şekli bulunmaktadır.

3.6.1. Adi Kefalet

Asıl borçluya göre kefil hakkında sadece fer'i ve ikinci derecede bir sorumluluk doğuran bağımlı nitelikte bir sözleşmedir.⁸⁴ Adi kefalet halinde kefilden borcun istenmesi, kefalet sözleşmesinden sonra borçlunun iflas etmesi veya hakkındaki takibin alacaklının hatası olmaksızın sonuçsuz kalmış ya da borçlu aleyhine Türkiye'de takip yapılabilmesinin olanaksız hale gelmesi ile mümkün olur. Borçlu aleyhindeki takibin sonuçsuz kaldığı, borçlu aleyhine aciz vesikası alınmakla belgelenir. Bu tür kefalette, alacak öncelikle borçludan tahsil edilmeye çalışılır. Bu mümkün olmazsa, kefilden alacak talep edilir .⁸⁵

---

⁸³ Takan, a.g.e., s.331

⁸⁴ Sait A. Yüksel, Aslı Yüksel ve Ülkü Yüksel, **Banka Yönetimi El Kitabı**, İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım Ltd.Şti., 2002, s.392

⁸⁵ Takan, a.g.e., s.333

3.6.2. Müteselsil Kefalet

Bankaların en çok talep ettikleri ve de uygulamada en fazla alınan kefalet türü müteselsil kefalettir.

Müteselsil kefalet, kefilin kanunen kendisine tanınan def'i haklarından vazgeçmesi sonucunu doğuran, borçluya ve mevcut rehinin paraya çevrilmesine başvurmadan öncede kefilin takip hakkı veren kefalettir.⁸⁶

Ticari işlerde müteselsillik asıldır, diğer bir anlatımla, ticari işlerde sadece "kefilim" denmesi durumunda bu kefaletin müteselsil kefalet olduğu kabul edilir. Bankaların düzenlemiş oldukları genel kredi sözleşmelerindeki kefillik müteselsil kefilliktir ve bankanın her türlü işlemlerini de kapsayacak şekilde hazırlanır. Banka, borcun vadesi gelir gelmez doğrudan doğruya kefile başvurabilir. Bu tür kefalette, banka yada alacaklı alacağını direkt olarak hem borçludan hem de kefile talep edebilir .

3.6.3. Birlikte Kefalet

Birden fazla kişinin bölünebilen bir borca birlikte kefil olmalarıdır. Bu tür kefalette, her bir kefil kendi payına düşen kısım için âdi kefil gibi ve diğerlerinin payları hakkında da kefile kefil sıfatıyla sorumlu olurlar. Böyle bir kefaletin varlığı halinde banka, kefillerden herhangi birinden istediği şekilde borcun tamamını veya bir kısmını istemek yetkisini elde eder.⁸⁷

3.6.4. Kefile Kefalet ve Rücua Kefalet

Kefile kefil, alacaklıya karşı kefilin taahhüdünü temin eden kimsedir. Kefil ile birlikte sorumluluğu, borçlunun taahhüdünü kabul eden adi kefilin borçlu ile beraber olan sorumluluğu derecesindedir.⁸⁸ Borçlunun borcuna karşılık borçlu olan ile sorumluluğu kadar ödemelerden yükümlü olur.

---

⁸⁶ Yüksel, a.g.e., s.391

⁸⁷ Yüksel, a.g.e., s.393

⁸⁸ Takan a.g.e., s.331

Kefil türü eğer rücu kefil ise ödeme yaptıktan sonra yönelebileceği (rücu edeceği) borçludan alacağını tahsil edemeyen kefilin hakkını temini sağlar dolayısı ile borçludan alacağını alamayan kefile kefiledir. Bankalar Genel kredi sözleşmelerini süresiz yani vadesiz düzenlediklerinden dolayı kefaletin süresi de süresiz olmaktadır. Fakat kredi sözleşmesi yalnız belirli bir kredi türü yada işlemi için alınmış ve bu husus özellikle kredi sözleşmesinde açıklıkla yazılmış ve ona göre onaylanmış ise, bu kredi işleminin kapanması yani ödenmesi ile birlikte kefalette kendiliğinden hükümsüz kalır.

3.7. Rehin

Teminat olarak alınan rehinler, borcun ödenmemesi halinde, alacağın tahsilini sağlamak amacıyla, menkul ya da gayri menkullün karşılık olarak gösterilmesidir ki bu rehinler bankaya verilen menkul veya gayri menkullerin satılması ile alacağını tahsil imkanı verir. Bu da bankaların alacakları rehinlerin satılabilmesi bakımından da önem arz etmektedir.

3.7.1. Gayrimenkul Rehni (İpotek)

Bir taşınmazın herhangi bir borca karşılık teminat niteliği taşıyabilmesi için o taşınmazın üzerine konulan aynı hakka ipotek denilmektedir. Bankacılıkta halen var olan ve ileride olabilecek herhangi bir alacağın teminatı olarak ipotek alınabilmektedir.⁸⁹

Borçluya veya üçüncü kişilere ait gayri menkuller üzerine konulan ve Tapu Dairesi nezdinde kaydedilen ipotekler karşılığı verilen kredilerde, ipotek tutarı riski karşılayacak kadar yüksek olmalıdır. Gayrimenkul ipotekleri tek başına teminat olmak yerine tüm riskler karşılığında alınan bir teminat türüdür.⁹⁰ İpotek hakkı mala doğrudan doğruya bağlı aynı bir haktır. Bundan dolayı, ipotek tesisinden sonra taşınmazın maliki değişse de ipotek hakkı aynı şartlarla devam eder. İpotek, kredi borçlusu tarafından verilebileceği gibi, kredi ile hiçbir ilgisi olmayan taşınmaz maliki üçüncü bir kişi tarafından da verilebilir. Borçluya veya ipotek veren üçüncü şahsa

---

⁸⁹ Seval, a.g.e. s.246

⁹⁰ Şakar Hakan, a.g.e., s.76

konkordato süresi verilmesi ipotek alacaklısının takip hakkını etkilemez. Aynı şekilde, borçlu veya ipotek veren üçüncü şahsın iflas etmesi halinde dahi ipotek alacaklısının takip hakkı devam eder.⁹¹

3.7.2. Menkul Rehni

Bir alacağın teminatı olarak alınan menkul rehni örneğin otomobil, emtia, tahvil, hisse senedi gibi varlıkların krediye karşılık gösterilmesi sonucunda rehnedilen şey teslim alınmadıkça ve teslim karşılığında makbuz verilmedikçe rehin hakkı doğmaz.

Menkul rehninde de gayrimenkul rehninde olduğu gibi rehin konusu malın sağlıklı bir değer tespiti yapılması gerekir. Rehin hakkının doğması için malikle alacaklı arasında yapılacak anlaşmanın yanında, menkulün alacaklıya teslimi veya mal bir üçüncü kişi elinde ise, bundan böyle dolayısı ile zilyetliğin alacaklıya geçtiğinin, malın alacaklı adına korunması, gereğinin üçüncü kişiye bildirilmesi ve mümkünse alınacak bir yeddi-emin senediyle durumun doğrulanması gerekir.⁹²

Bankanın krediye karşılık her ne tür rehin olur ise olsun rehin malı elinde bulundurması ilkesine özen göstermesi gerekir eğer rehin malın zilyetliğini yitirirse, rehin hakkı düşer.

3.7.3. Ticari İşletme Rehni

Ticari işletme rehni, herhangi bir işletme sahibinin işletmesini kanunun gösterdiği şekil ve koşullar altında kredi kuruluşlarına karşılık gösterebilmesidir. Ticari işletme rehni ancak, tüzel kişiliği olan ve sermaye şirketi olarak kurulmuş, kredi müesseseleri, kredili satış yapan gerçek ve tüzel kişiliğe sahip müesseseler ve kooperatifler ile diğer yandan ticari işletmenin maliki gerçek ve tüzel kişiler arasında yapılır.

---

⁹¹ Takan, a.g.e., s.337

⁹² Takan, a.g.e., s.360

3.8. Senet - Bono

Banakalar senet mukabili kredilere karşılık teminat olarak bono talep etmekte olup uygulamada en çok kullanılan kredi türüdür. Firmalar kaynak sağlamak için ellerindeki ticari senetleri güvence olarak bankalara göstererek bu senetlerin sağladığı hakları bankaya rehnederek kredi alabilir. Senet üzerine avans (senet karşılığı kredi) işleminde, ticari senetler, iştirah ve iskonto işleminden farklı olarak bankanın mülkiyetine geçmez, açılan kredinin güvencesini oluşturur.

Özellikle satışları belirli mevsimlerde yoğunlaşan firmalar, ticari senetler dışında diğer iktisadi varlıkları sınırlı olan küçük firmalar, hızla büyüyen üretim ve pazarlama sorunları olmamakla beraber işletme sermayesi sıkıntısı çeken firmalar, portföylerindeki ticari senetleri güvence olarak göstererek kredi sağlama yolunu tercih edebilirler. Senet üzerine avans işleminde ticari senetlerden doğan haklar bankaya rehnedilmektedir. Bu nedenle senetler, bankaya terhin ciroyuyla devredilmektedir. Senet üzerine avans, hem kredi hem de senet tahsiline aracılık gibi iki işlevi yapısında birleştirmektedir.⁹³

a) Senet Karşılığı Kredi Verilirken Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar Bankalar, ticari senetlerden doğan hakların bankaya rehnedilmesi karşılığı kredi verirken başlıcaları aşağıda belirtilen etmenleri göz önünde tutabilirler.⁹⁴

- Senetlerin ticari senet niteliğine sahip olmaları, protestosuz şerhi veya benzeri bir ibareyi taşımamaları.
- Ticari senetlerden doğan hakları bankaya rehnedenden ödünç alanın mali durumu, dürüstlüğü, borç ödemedeki gösterdiği titizlik.
- Ticari senetlerin, hatırlı senedi niteliğinde olmaması, gerçek bir ticari işlem karşılığı düzenlenmiş olmaları.
- Ödünç alanın ürettiği ya da sattığı malların türü ve kalitesi. Fiyatları dalgalanma göstermeyen, talebi esnek olmayan temel hammaddelerin finansmanı, lüks, modası çabuk değişebilen malların finansmanına kıyasla bankalar açısından daha emniyetlidir. Bankaların, ayrıca, kalitesiz veya düşük kaliteli malların satışından doğan alacakların finansmanından çok, kaliteli malların vadeli satışlarını finanse

---

⁹³ Akgüç, a.g.e., s.333

⁹⁴ Akgüç, a.g.e., s.336

etmeye yönelmeleri doğaldır. Kaliteli mal satışlarında, satıştan iade oranı düşük olabileceği gibi, alıcı ve satıcı arasında doğabilecek uyumsuzlukların dar bir çerçevede kalması olasılığı da yüksektir.

- Bankalar belirli tutarın altındaki senetleri kabul etmezler. Kredinin teminatını oluşturan senetler için bordro tanzimi, ayrı bir rehin hesabının tutulması, izlenmesi, tahsili bankalar açısından kayıt işlemlerini ve personel gereksinimini arttırır. Çok büyük tutarlı senetler de riskli görülerek bankalarca teminat olarak kabul edilmeyebilir.
- Senetlerin vadelerinin kısa olması gerekir. Senetlerin vadelerinin bir yıl veya daha uzun oluşu, firmanın kısa vadeli değil, orta vadeli bir krediye gereksinimi bulunduğunun bir göstergesi olabilir.
- Geçmiş yıllarda şüpheli alacak ortalaması yüksek bulunan bir firmanın senet karşılığı kredi talebinin, bankalarca red edilmesi veya yüksek bir marj istenmesi yerinde olur.
- Teminat olarak verilen ticari senetlerin bir veya bir kaç firma üzerinde yoğunlaşması banka açısından riskli görülebilir. Bu nedenle bankalar, genellikle, ticari senetlerin geniş bir müşteri kitlesine yaygın olmasını yeğlerler.

b) Protesto

Bankalar, tahsil edilemeyen senetleri kredi müşterisinin cirantalara rücu etme olanağını açık tutmak için senedin vadesi dolmuş olsa bile, vadelerinin bitiminden itibaren iki iş günü içinde protesto ederek, protesto belgeleriyle birlikte makbuz karşılığında hesap sahibine geri verirler. Bu senetlerin protestoları noterlikçe tasdik edilir ve noter vasıtasıyla muhataba gönderilir. Noter tarafından imza edilen protesto, kanuna uygun olarak tanzim edildiği veya protesto evrakındaki kayıtlar yanlış olduğu takdirde sakat protesto söz konusu olur fakat hala protesto geçerlidir. Bu durumdan bankalar sorumlu değildir.

3.9. Alacağın Temliki

Temlik, bir alacağın alacaklısı tarafından başka bir kişiye devri anlamına gelmekte olup, böylece alacak hakkının temlik edilene geçmesidir. Kural olarak her

türlü doğmuş ve doğacak alacak temlik edilebilir. (Tek istisna alacaklı ile borçlunun daha önceden alacağın temlik edilemeyeceği yönünde anlaşmış olmalarıdır.) Temlik niteliği itibariyle bir sözleşme olup, yazılı olması şarttır.⁹⁵

Alacaklar yazılı ve geçerli bir rehin ve devir sözleşmesiyle bankaya devredilir ve karşılığında nakit veya gayrinakdi krediler tesis edilir. Bazı bankalar sadece devir işlemlerini yeterli bulmayarak borçludan borcun ödeneceğine dair bir yazı da alırlar. Alacağın temliği karşılığı kredilerde kredi lehdarlarının kredibilitesi kadar borç/alacak ilişkisinde yer alan borçlunun kredibilitesi de önemlidir.⁹⁶

a) Alacak Devri Türleri

- Tek tek belirtilerek temlik: Devir konusu alacakların her biri ayırıcı özelliklerine göre belirlenir.
- Kabaca ayırarak temlik: Devrolan alacakların sınırı, temliğe girmeyen öteki alacaklardan açıkça ayrılacak biçimde genel olarak saptanır.
- Genel temlik: Devredilen alacaklar, açık olarak belirtilmeksizin, genel özellikleriyle belirlenir. Bu tür temlikle, alacak derhal devrilmiş olmaz. Devrin gerçekleşmesi için, müşterinin sonradan yeni bir tasarrufta bulunması, devredilen alacaklara ait fatura kopyaları veya listesini de göndermesi gerekir.⁹⁷

b) Temlik Sözleşmesinde Bulunması Gereken Konular

Temliknamede, şu konular yer alır :

- Devrolunanın adı, alacağın belirtilmesi,
- Devralanın , alacak üzerindeki kayıtsız şartsız tasarruf yetkisi
- Borçluda veya devredilen alacakta ortaya çıkacak sonraki değişmelerin temlik eden tarafından bankaya gecikmeksizin bildirileceği,
- Mülkiyeti saklı tutma koşuluyla yapılan satışlardan doğan alacakların devrinde bedelin ödenmesi karşılığında gönderilen malların geri yollanmasını isteyebilme hakkının bankaya devri,
- Bankanın alacağın durumunu her zaman borçluya haber verebilme hakkı,

---

⁹⁵ Dinçer, a.g.e., s.22

⁹⁶ Şakar Hakan., a.g.e., s.75

⁹⁷ Yüksel, a.g.e., s.410

- Alacağın tahsili sırasında alınması gerekli önlemler konusunda, temlik edenin yardım borcu,
- Alacağın tahsil edilmesi halinde, bulunması gerekli teminat miktarını aşan kısmın müşteriye geri verileceği ve marj fazlasının serbest bırakılacağı,
- Anlaşmazlık çıktığında yetkili merci ve borcun ifa yeri.

3.10.Teminatların Taşınması Gereken Ortak Özellikler

Bankaların kabul ettiği teminatların taşınması gereken ortak özellikler bulunmaktadır⁹⁸;

1-Teminatların tutarı riskin tamamını karşılayabilmelidir. Risk ve teminat değerleri arasındaki bu karşılaştırma, gerek ilk riske giriş sırasında ve gerekse riskin devamı süresince yapılmalıdır. Değeri kolayca ölçülebilecek teminatlarda (nakit, mevduat, menkul değerler v.b.) bu karşılaştırmayı yapmak kolay olduğu halde değerinin tanımlamasını yapmanın güç olduğu varlık ve alacaklarda ekspertiz yapılmasına ihtiyaç duyulabilir. Ekspertiz işlemleri bankanın güvendiği eksperler tarafından yapılmalı ve olabildiğince sık aralıklar ile yenilenmelidir.

2-Teminatlar, beklenmedik nedenler ile değerlerinin düşebilmesi ihtimaline karşılık tam kapsamlı olarak sigorta ettirilmelidir. Sigorta, güvenilebilecek bir sigorta şirketine ve tüm riskleri kapsayan, minimum indirimli ve minimum muafiyetli olarak yaptırılmalıdır. Müşteri tarafından yaptırılan sigorta dain ve mürtehin sıfatıyla banka adına yaptırılmalı ve poliçeler kontrol edilerek kapsamından, indiriminden ve muafiyetinden emin olunmalıdır.

3-Değer kaybetme ihtimali gösteren teminatların alınmasından kaçınılmalı veya alındıktan sonra değer kaybetmeye başlayan teminatlar güçlendirilmelidir.

4-Muhafaza etmenin güçlüklerinden kaçınmak için teminatlar borçlu veya üçüncü kişilerin zilyetliğine bırakılmamalıdır. Teminatın doğası gereği böyle bir zorunluluk varsa teminat borçlunun ya da güvenilir üçüncü kişinin yedd-i emanetine sözleşmeyle bırakılmalıdır.

5-Kredi onay mercii tarafından saptanan marj, kredi süresince gözlenmeli ve korunmalıdır.⁹⁹ Marj, kredi limiti ile teminatların ölçülebilen değeri arasındaki olumlu

---

⁹⁸ Şakar Hakan, a.g.e., s.77

fark olarak tanımlanır. Ortaya çıkabilecek olumsuz gelişmeler sonucunda; riskin olağan yollardan tasfiyesinin gerçekleşmemesi ve teminatların paraya çevrilerek riskin tasfiyesinde kullanılması halinde teminatların o tarih itibarıyla değerinin asgari olarak riskin toplam tutarına eşit olması gerekir. Bu zorunluluktan yola çıkarak ve bir bölüm teminatın zaman içinde değer yitirebileceği veya tamamen değersiz hale gelebileceği düşünülerek; kredinin tahsisi anında alınacak teminatın kredi limitinden belli bir tutarda daha yüksek olması talep edilebilir. Krediyeye marj uygulanması olarak tanımlanan bu uygulamada; marj oranları en başta teminatın türüne, daha sonra nakit ve gayrinakit olmasına ve son olarak da müşterinin geçmiş performansına bağlıdır.¹⁰⁰

3.11.Basel II Kriterlerinin Kredi Teminatlandırılmasında Olası Etkileri

Basel komitesi, 1974 yılında 10 ülkenin Merkez Bankası başkanlarının birleşimi ile para ve bankacılık sisteminde görülen bozulmalar sebebiyle bankacılık alanında düzenlemeler ve denetime yönelik uygulamalar konusunda çalışmalar yapmak amacıyla kurulmuştur. Komitenin temel amacı bankaları krizlere karşı daha dirençli hale getirmek olarak ifade edilen Basel II standartlarına uyum konusu, Türkiye’de ilk başta 2008 yılında uygulanması planlanan standartlar belirtilmeyen bir süreye ertelenmiştir.

Bankacılık Gözetim ve Denetim Komitesi tarafından 2004 yılında Basel II standartlarını yayınlamıştır. Basel II kapsamında, kredi riski; banka ile kredi ilişkisinde bulunan her bir tarafın risk derecelendirme notu bulunmasına ve bu kalite notuna denk düşen bir risk ağırlığı ile değerlendirilmesi esasına dayanmaktadır. Kredi derecesi yeterli olmayan ve kredi değerliliği bulunmayan firmalar için teminatları ne olursa olsun kredi talepleri bankalarca kabul edilmeyeceği şeklindedir. Buna karşın şeffaf, mali tabloları daha gerçekçi olan firmalar daha güven verici ve daha düşük maliyetlerle kredi bulma imkanına sahip olacaklardır. Diğer bir ifade ile firma için oluşturulacak derecelendirme (rating) notu kredi limitinin, maliyetinin, istenilecek teminat türlerinin ve tutarlarının belirlenmesinde temel alınacaktır.

---

⁹⁹ Dinçer, a.g.e., s.22

¹⁰⁰ Şakar Hakan, a.g.e., s.78

Basel II standartlarıyla birlikte özellikle Türkiye’de yaygın olarak kullanılan, grup firmaların veya firma ortaklarının kefaleti ve gerçek müşteri çek senetleri risk azaltıcı unsur olarak kabul edilmemektedir. Özellikle Basel II’ya göre talep edilen teminatları karşılama konusunda KOBİ’ler için sıkıntılara karşılık uyum sağlayabilmek için çeşitli önlemler alınmaktadır. Bunlardan birisi de çeşitli sivil toplum kuruluşları ve kamu kurumları ortaklığında (Ortaklar: TOBB, KOSGEB, TESK, MEKSA, TOSYÖV, Halk Bankası) kurulan kredi garanti fonudur.

4. BÖLÜM

TÜRKİYE'DE BANKALARIN KREDİLERE KARŞILIK TEMİNAT BELİRLEME YÖNTEMLERİNE İLİŞKİN BİR UYGULAMA

Birinci, ikinci ve üçüncü bölümlerde teorik kısmı anlatılan çalışmanın, bu bölümde araştırmanın amacına, önemine, kapsam ve yöntemine yönelik bilgilere yer verilecektir. Anket çalışmasının hazırlanması, anket formlarının düzenlenmesi, veri toplamının ve örneklem büyüklüğünün nasıl yapıldığı açıklanacaktır. En son olarak da anket yöntemi ile elde edilen verilerin değerlendirilmesine geçilecektir.

4.1. Anket Çalışmasının Amacı

Yukarıda açıklanan ilk üç bölümde, bankaların aldıkları risk türleri ve en önemlilerinden biri olan kredi riski ile bankaların kullandığı kredi türlerine karşılık aldıkları teminat türleri ve uygulamaları anlatılmıştır. Görülmüştür ki kredi talebinde bulunan firmalar için teminatlandırma yöntemi kredi riskinin dağıtılması açısından temel uygulamalardan biri olarak kabul edilmektedir. Bu bağlamda yapılan anket çalışmasında bankaların teminat belirleme yöntem ve şekilleri, aldıkları teminat türleri ve önem dereceleri, teminatların sektörlere göre dağılımı, alınan teminatların takibi ve değerlendirilmesinin yapılmasında organizasyon içindeki yapısı, kredi risk derecesi ve Basel II'nin teminatlandırma yönteminde etkisi saptanmaya çalışılmaktadır.

4.2. Anket Çalışmasının Hazırlanması

Bankaların kredi değerlendirilmesinde teminat belirleme yöntemlerinin kararları, bankaların genel müdürlüklerinde yapılmakta olduğu tespit edilmiştir. Dolayısı ile Türkiye genelinde faaliyet gösteren bankaların genel müdürlükleri örneklem olarak alınmıştır.

Örnekleme olarak Türkiye’de faaliyet gösteren 13 özel sermayeli ve yabancı banka (kurumsal ve ticari banka) seçilmiştir. Bu bankaların Genel Müdürlüklerinde ki orta ve üst düzey yöneticilerine ulaşılmış ve 8 bankadan geri dönüş sağlanmış dolayısı ile anket geri dönüşüm oranı % 62’dir.

31 Aralık 2008 itibari ile Bankalar Birliğinin yayınlarına göre Türkiye’de toplam 45 banka bulunmaktadır. Bu bankaların toplam kredi tutarı TL 366,900 milyon olup ankete katılan 8 bankanın toplam kredileri ise TL 177 milyon ile % 48’sini oluşturmaktadır. Toplam 28 özel ve yabancı bankaların ise % 67’sine tekabül etmektedir ki buda çalışmanın amacına ulaşılmasında önemli bir faktör oluşturmaktadır. Anket uygulanması aşamasında yüz yüze, telefon ve internet mail yolu ile sorulara cevaplar verilmiştir.

4.3. Anket Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Çalışmanın ilk sorusunda ankete katılan bankalara kredi kullandırmalarında teminatı belirleyen yöntemleri nelerdir diye sorulmuş olup, %62’si ilk sıralamada firmanın risk derecesine göre teminat belirlendiğini, % 38’si ise firma mali analiz ve ve istihbarat sonuçlarına göre teminatları belirlemede öncelik verildiğini belirtmiş olup , %63’ü ise teminat belirleme yönteminde 4ncü ve 5nci sıralama olarak firmanın bulunduğu sektör ve faaliyet türüne göre uygulama yapıldığını, %88’si de firmanın elindeki mal varlığına göre teminat belirlenmesinde en son yöntem olarak kullanıldığını belirtmiştir.

Finans sektöründe özellikle bankalar gelişen teknoloji ile birlikte risk derecelendirme methodlarını daha da geliştirerek hem kredi risklerini daha iyi belirlemek adına hemde bu risklere karşı kendilerini koruyabilmek için teminatlandırma ile risk derecelendirmeyi ilişkilendirerek, bankanın maksimum getiri sağlamasını ve sermayeyi en iyi şekilde kullanılmasını hedeflemektedirler. Kullanılan bu risk derecelendirme methodlarının yanı sıra hala istihbarat önemli bir gösterge olmaya da devam etmektedir. Özellikle kredi türü ve vadesi de teminat belirlemede bankalar için önemli bir unsur oluşturmaktadır. Her ne kadar bankalar firmaların risk

derecesi çok iyi sonuçlar verse bile özellikle yatırım kredileri gibi uzun vadeli kredilerde teminat belirleme unsuru ön plana çıkabilmektedir. Bazı bankalarda sadece firma risk derecesi değil aynı zamanda o firma için belirlenen kredi limitleri içinde risk derecelendirme yöntemleri uygulandığı belirtilmiştir. Böylece bankanın almış olacağı kredi riski türü ve vadesine göre bankaya getirisi bu limit derecesi ile de ilişkilendirilerek bankanın sermayesine etkisi de ölçülebilir duruma gelebilmektedir.

Tablo 1.1: 1. Anket Sorusu Cevabına Göre Derecelendirme

	Derecelendirme %					
	1	2	3	4	5	6
Bankanızın kredi kullandırmalarında teminat belirleme yöntemleri nelerdir ? Birden fazla ise önem sırasına göre derecelendiriniz. Derecelendirme 1- 7 arası (1 en yüksek, 7 en düşük)						
a)Bankanın strateji ve politikalarına göre teminat belirlenir	0%	0%	38%	13%	50%	0%
b)Kredi türü ve vadesine göre teminat belirlenir	13%	38%	25%	13%	13%	0%
c)(Firmanın bulunduğu sektör/faaliyet türüne göre teminat belirlenir	0%	25%	13%	38%	25%	0%
d)(Firmanın Risk derecesine göre teminat belirlenir	63%	25%	13%	0%	0%	0%
e)Firmanın maliz analiz ve istihbarat sonucuna göre teminat belirlenir	38%	13%	13%	25%	13%	0%
f)Firmanın elindeki mal varlığına göre teminat belirlenir	0%	0%	0%	12%	0%	88%
e)Diğer – belirtiniz	-	-	-	-	-	-

Çalışmanın 2nci sorusu bankaların teminat yöntemlerine göre talep ettikleri teminat türlerinin önem sırasına göre belirlenmesi şeklinde düzenlenerek hangi tür teminat tipleri öncelik olarak talep edilmekte olduğu öğrenilmeye çalışılmıştır. %63 ile birinci sırada kefil alınması teminat türü olarak yer almakla beraber %38 ile de nakit ve nakit benzeri teminat türleride ilk tercihleri arasında bulunmaktadır. % 63 ile 2nci sırada rehin ve gayri menkul ipoteği ile çek ve senetler gelmektedir. Bankalar 5nci önem derecesinde ise %63 ile alacağın temlik olarak teminat türleri belirledikleri aşağıda ki tabloda görülmektedir. Bankalar şahıs veya grup içindeki firmaların özellikle birbirlerine kefil olmaları yada ana firmanın kefaletinin alınması önemli derecede teminatlandırma da etkili olduğu görülmektedir.

Her ne kadar basel II’de kefalet teminatlandırma da etkili olmayacak gözüksede daha çok piyasanın işleyişinden kaynaklanan ve geçmişten günümüze kadar gelen bu uygulama güven üzerine kurulmuş, gerek bankalar gerekse firmalar tarafından kabul gören bu teminatlandırma türü uzun bir süre daha devam edeceği gözükmektedir. Nakit teminatlar daha çok gayri nakdi teminat mektubu, ithalat akreditifi gibi kredilerin kullandırılmalarında talep edilmekte, nakdi krediler için ise diğer mevzuatlar mesela vergi gibi gündeme geldiği için durum değişebilmektedir. Dolayısı ile kredi türü ve vadesine göre de teminat belirleme burada da önemli bir faktör olarak çıkmaktadır. Rehin - Gayri menkul ipoteğinin teminat olarak seçilmesi, 2nci derecede önemli bir kalem olarak belirlenmiş. Bunda da özellikle bankaların orta ve küçük ölçekli firmalarının derecelerinin diğer büyük ölçekli firmalardan daha düşük ve dolayısı ile de daha riskli çıkmasından kaynaklanan nedenlerden biri olarak gösterilmektedir. Çek ve senetlerin teminat olarak alınması 4ncü derecelerde değerlendirilmektedir.

Tablo 1.2: 2. Anket Sorusu Cevabına Göre Derecelendirme

Bankanızda teminat belirleme yöntemine göre aşağıdaki teminat türlerinden hangisi talep edilmektedir ? Önem sırasına göre derecelendiriniz. Derecelendirme 1 - 6 arası (1 en yüksek, 6 en düşük)	Derecelendirme %					
	1	2	3	4	5	6
a)Kefalet	63%	0%	25%	0%	0%	13%
b) Nakit veya nakit benzeri ürünler	38%	0%	13%	38%	13%	0%
c)Rehin – Menkul veya Gayri menkul ipotegi	0%	63%	25%	0%	13%	0%
d) Senet - Çek	0%	38%	13%	38%	13%	0%
e) Alacagin temliki	0%	0%	13%	25%	63%	0%
f)Diğer - belirtiniz (banka garantisi)	0%	0%	13%	0%	0%	0%

3ncü soru ile bankaların teminat belirleme yöntemine göre hangi kredi türüne göre daha çok teminat talep edildiği sorularak kredi türünün teminat yapılandırmasındaki önemi incelenmiştir. Verilen cevaplara göre 1nci derecede %88 oran ile yatırım kredileri, 2nci derecede işletme kredileri gelmektedir. 4ncü sırada ise tüketici kredileri sıralamada yer almaktadır. Sonuçta en çok yatırım ve işletme kredilerine karşılık teminatlandırmanın olması bu tür kredilerin taleplerinin diğerlerine nazaran daha çok olmasından da kaynaklandığıdır. Diğer önemli bir husus ise yatırım kredilerinin uzun vadeli olması bankaların bilançosunda uzun vadeli kredi riskini yansıtmak istemeleridir. Tüketici kredileri piyasanın işleyişi ve rekabetten kaynaklanan bir durum olması nedeni ile en az teminat talep edilen bir kredi türü olmaktadır.

Tablo 1.3: 3. Anket Sorusu Cevabına Göre Derecelendirme

	Derecelendirme %			
	1	2	3	4
Bankanızda teminat belirleme yöntemine göre hangi kredi türüne göre daha çok teminat alınmaktadır ? Önem sırasına göre derecelendiriniz. Derecelendirme 1-4 arası (1 en yüksek, 4 en düşük)				
a) Yatırım kredileri	88%		12%	
b) İşletme kredileri	13%	38%	38%	13%
c) Techizat/Donatım kredileri		1%	1%	
d) Tüketici Kredileri		12%		88%

4ncü soru ise bankaların hangi tür sektörlerden teminat aldıkları sorulmuş olup en çok teminat talep edilen 1nci sıralamada ticari krediler ve konut kredilerinde 2nci sırada ise sanayi kredilerinde şeklinde cevaplar verilmiştir. Bankaların çoğunlukla ticarive sanayi sektörlerinde yoğun çalışmaları bu sektörlerdeki kredi risklerine karşılık teminat taleplerinin daha fazla alınarak riskin dağıtılmaya çalışıldığı görülmektedir. Konut kredilerinde konutların ipotek ve sigorta yapılması ve konutun kendisinin teminat olması bu tür kredilerde teminat yapısını ön plana çıkarmaktadır.

Tablo 1.4: 4. Anket Sorusu Cevabına Göre Derecelendirme

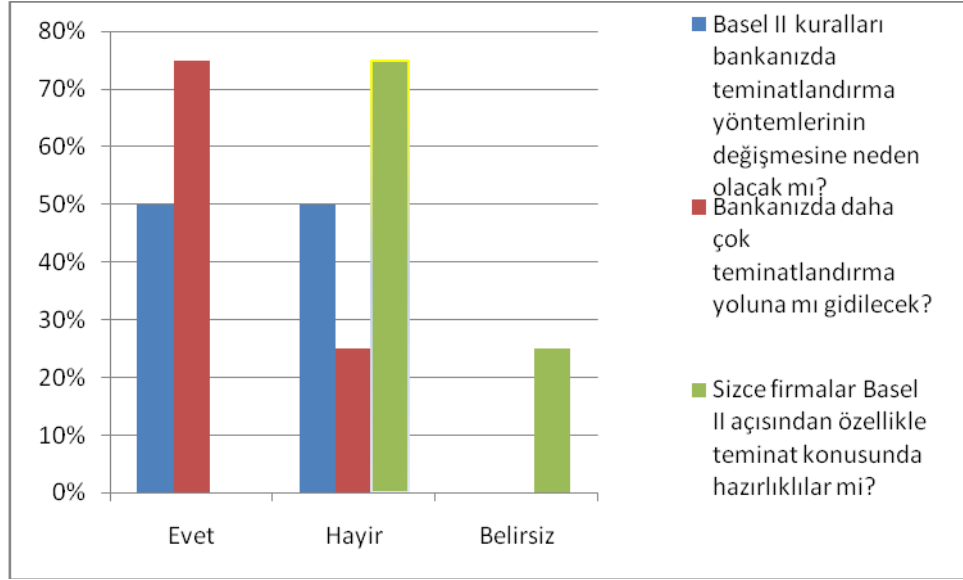
	Dereceleme %					
Bankanızda teminat belirleme yöntemine göre hangi sektör/kredilerden teminat alınmaktadır ? Önem sırasına göre derecelendiriniz. Derecelendirme 1-6 arası (1 en yüksek – 6 en düşük)	1	2	3	4	5	6
a. Ticari Krediler	63%	13%	13%	13%	0%	0%
b. Tarım Kredileri	13%	25%	13%	13%	13%	25%
c. Sanayi Kredileri	13%	38%	0%	25%	13%	13%
d. Konut Kredileri	38%	13%	13%	13%	13%	13%
e.Küçük sanatkar ve esnaf kredileri	13%	13%	25%	25%	0%	25%
f. Turizm ve ulaştırma kredileri	13%	0%	25%	0%	38%	13%

5, 6 ve 7nci soru ile Basel II'nin getireceği kurallar bankaların teminatlandırma yöntemlerinde bir değişikliğe neden olup olmayacağı sorulmuş olup, eğer olacak ise nasıl bir değişikliğe neden olabilecek ve firmalar basel II'nin teminatlandırma kurallarına hazır olup olmadığı sorulmuştur. Çalışmaya katılan bankaların %50'si evet diyerek bankanın teminatlandırma yönteminde değişime neden olacağını, %50' ise hayır diyerek bir değişime neden olmayacağı şeklinde cevaplandırmıştır. Evet diyen bankalar daha çok teminatlandırma yoluna gidileceğini dolayısı ile Basel II'nin bankacılık sektöründe riski daha kontrol altına alınabilecek, dağıtabilecek şekilde uygulamalar getirebileceği ama aynı zamanda ankete katılan bankaların %75'i firmaların basel II'ye özellikle teminat konusunda hazır olmadığını, %25'i ise durumun belirsiz olduğu şeklinde cevaplandırmıştır.

Özellikle KOBİ gibi küçük ölçekli firmaların risk derecelerinin daha düşük çıkması daha çok teminat alınmasına neden olunabileceği ve bu firmaların ise teminat vermede zorluklar ile karşılaşabileceği dolayısı ile de bankaların sermayelerini en iyi getiri riskine yönelebileceği veya bankaların teminatlarının artması söz konusu gündeme gelmektedir. Bankacılık sektörünün hem riski minimize etmek hem de ekonominin büyümesi ve istikrarının sağlanmasında önemli bir rolü olmasından

dolayı özellikle KOBİ gibi firmalar için Basel II'ya uyumluluk konusunda hükümet ve diğer kamu kuruluşları ile birlikte çalışmaların başlamış olduğu belirtilmiştir.

Grafik 1.1. 5, 6 ve 7. Soruların Cevaplarına Göre Değerlendirme

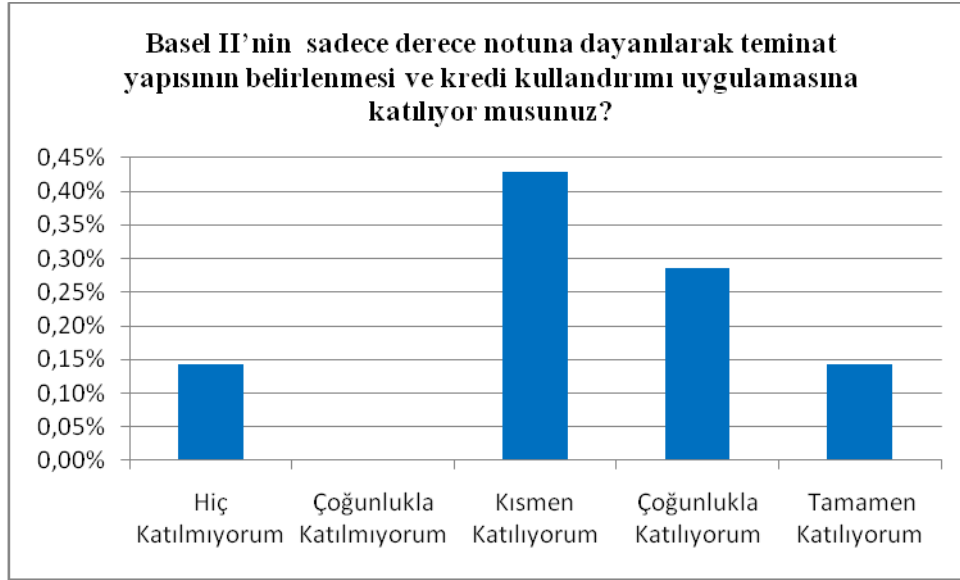

8'nci soru ile Basel II'nin sadece derece notuna dayanılarak teminat yapısının belirlenmesi ve kredi kullandırımı uygulamasına katılıyormusunuza bir banka hariç diğerleri cevap vermiş olup, %43'ü kısmen katılıyorum derken %29'u çoğunlukla katılıyorum ve % 14'ü tamamen katılıyorum şeklinde iken %14'ü de hiç katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Bankalar yoğun bir şekilde basel II kurallarının getireceği risk derecelendirme çalışmalarına, uygulamalarına başlanmış olmasına rağmen teminatlandırmanın tamamen dereceye bağlanması konusunda hala endişelerin olması ve pratik uygulama ile bu derece ilişkilendirmesinde bankaların sakıncaları olduğu gözlenmektedir.

%86'lık gibi yüksek bir oran tamamen, kısmen ve çoğunlukla cevap vererek risk derecesine göre teminat belirlenmesinin Basel II standardına göre katıldıklarını belirterek, bankaların bu konuda zaten kendi uygulamalarına da bunu yansıttıkları görülmektedir. Bununla birlikte özellikle uygulamanın etkilerinin neler olacağını tam belirli olmaması endişeleri de bulunmaktadır. Bunun en önemli nedenlerinden

birisi de risk derecelendirme yöntemlerinin farklılıklar oluşturabilmesi ve bu standardın yerleşmesinin de zaman alabileceğidir.

Grafik 1.2. 8. Anket Sorunun Cevabına Göre Değerlendirme

9'ncü soru da bankaya ait risk derecelendirme sistemi/yöntemi olup olmadığı ve 10'ncü soru ile de risk derecelendirme yönteminin teminat belirlenmesinde hangi faktörlerin alındığı ve bunların önem derecesine göre sıralanması istenmiştir. Tüm bankalar risk derecelendirme sistemi/yöntemi olduğunu belirtmiş olup, teminat belirlenmesinde özellikle objektif kriterler olarak firmaların bilanço ve gelir tablosu %75 oran ile birinci sırada yer almaktadır. Bununla birlikte %25 ile istihbarat kriterleri birinci derecede iken %38 ile 2'nci ve 3'ncü derecede önem arz etmektedir. %75 en az önem derecesinde ise sektör kriterleri yer almaktadır.

Bankalar risk derecelendirme yöntemleri ile riski en iyi derecede belirleyebilmek ve ona göre teminatlandırma yaparak riski dağıtabilmek en önemli unsur olarak gözükmektedir. Dolayısıyla bankaların risk derecelendirme kriterleri veya yöntemleri önemli konu haline gelmekte ve her bankaya göre bu derecelendirme yöntemi farklılık arz edebilmektedir. Özellikle kişilerin kararına göre subjektif kriterlerin belirlenmesi risk derecelendirmesini etkileyen önemli bir faktör olmakta ve uygulamada bu subjektif unsurların risk derecesine etkisi diğer önemli bir konu haline

gelmektedir. Konun önemi ve hassasiyeti nedeni ile bankaların bu konuda çekinceleri bulunabilmekte ve istihbarat konusu da özellikle Türkiye gibi ekonomisi olan ülkelerde daha da ön plana çıkabilmektedir.

Tablo 1.5: 9. Anket Sorusu Cevabına Göre Derecelendirme

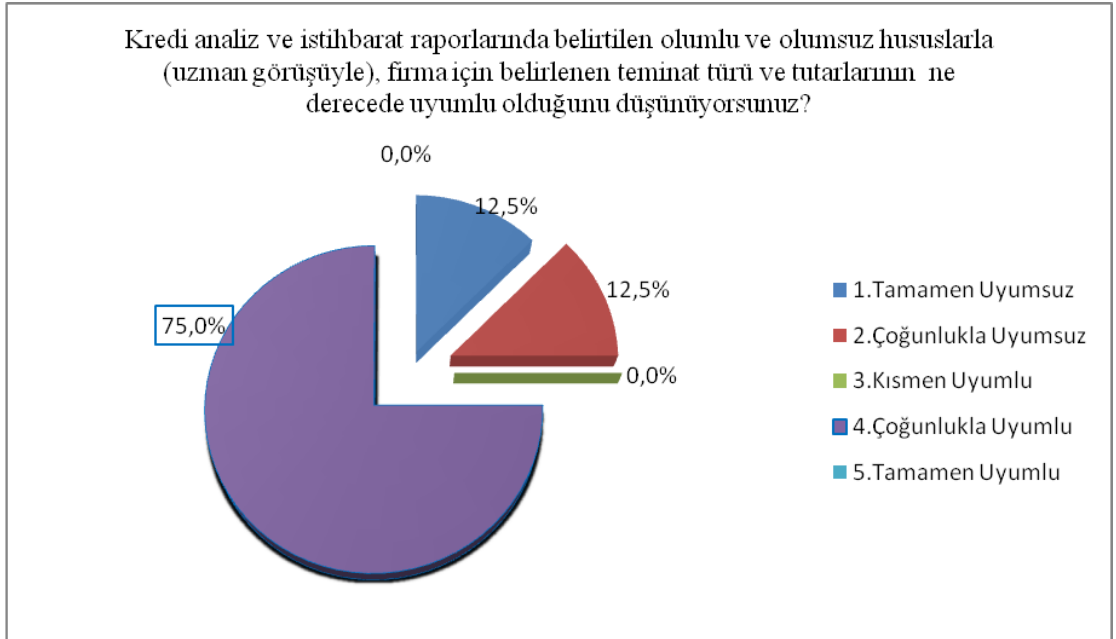
Bankanızda kullanılan risk derecelendirme yönteminde teminat belirlemede aşağıdaki faktörlerden hangisi göz önüne alınmaktadır? Önem dercesine göre sıraladınız. (1.En Önemli Kriter, 4.En az öneme sahip Kriter)	Derecelendirme %			
	1	2	3	4
a)Objektif Kriterler. (Firmanın Bilanço ve Gelir Tablosunun Rating Sistemine etki eden kısmı, mali verileri)	75,0%	25,0%	0,0%	0,0%
b)Subjektif Kriterler. (Yönetim yaklaşımı, Operasyonel Riskler, Kurumsallaşma derecesi, Rekabet Durumu, Kapasite Kullanım Oranı, Alacak Kalitesi, Stok Kalitesi vb.)	0,0%	25,0%	50,0%	25,0%
c)İstihbarat Kriterleri	25,0%	37,5%	37,5%	0,0%
d)Sektörel Kriterleri	0,0%	12,5%	12,5%	75,0%

11.nci soruda kredi analiz ve istihbarat raporlarında belirtilen olumlu veya olumsuz hususlar, firma için belirlenen teminat türü ve tutarlarının ne derece uyumlu olduğu sorusuna %75'i çoğunlukla uyumlu olarak belirtmiş olmakla beraber %13'ü çoğunlukla uyumsuz %13'ü de tamamen uyumsuz olarak yanıtlamıştır. Bankaların kredi analiz ve istihbarat sonuçları teminat belirleme yöntemlerinde en önemli unsurlardan biri olmakta ve bu verilere dayanarak çalışmaların yapılması riski dağıtmakta önemli faktör olmaktadır.

Bankaların mevcut kredi müşterisi ya da yeni bir müşteri için düşündüğü gerçek ve tüzel kişi işletmelerinin kredibilitesi ve ödeme kabiliyetine göre hangi risk tutarında hangi tür kredilerin hangi teminatlarla kullanılması gerektiğinin tespiti ve

riskin dağıtılması yada azaltılması amacıyla yapılan mali tahlil ve istihbarat çalışmalarının temelinde de firma için bir değerlendirme derecesi oluşturmak yatmaktadır. Bankalar yaptıkları mali tahlil ve istihbarat çalışmaları firmaların talep ettikleri kredilere ilişkin bir değerlendirme derecesi sunmaktadır. İstihbaratın özellikle önemli bir faktör olmasının nedeni ise kayıt dışılık, eksik beyan vb. nedenlerden dolayı firmaların mali verilerinin reel durumu tam olarak yansıtmadığı düşüncesinin devam etmesidir. Dolayısı ile bu çalışma ve verilerin kredi derecelendirmesini ve teminatlandırma ile uyumu söz konusu olmaya devam etmektedir.

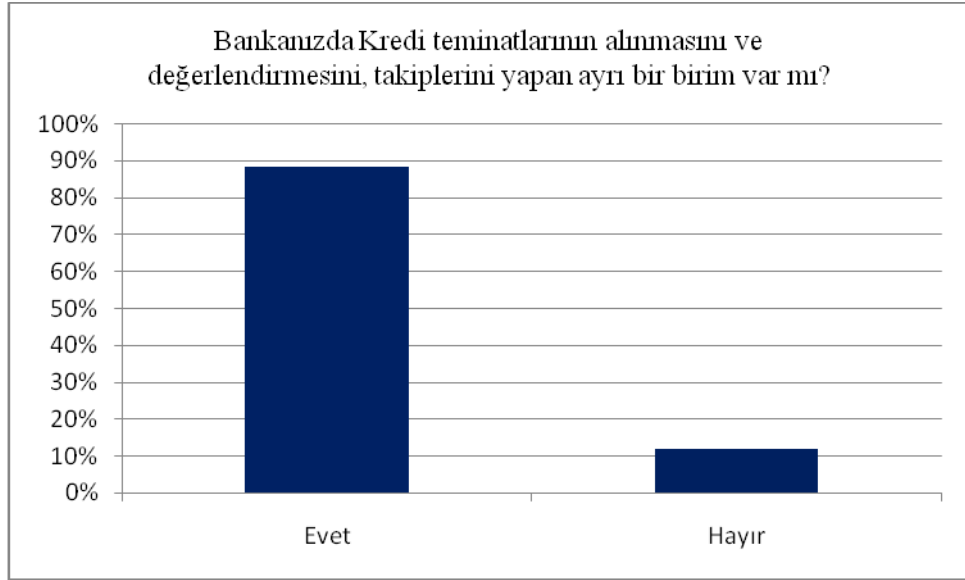
Grafik 1.3. 11. Anket Sorunun Cevabına Göre Değerlendirme

12 ve 13.ncü soruda ise Bankalarda Kredi teminatlarının alınmasını ve değerlendirmesini, takiplerini yapan ayrı bir birim var mı ve de özellikle gayri menkul teminatlarının değerlendirilmesi banka içindeki birimler tarafından mı yoksa banka dışı aracı firmalar tarafından mı yapılmaktadır şeklinde sorularak teminatların değerlendirilmesi ve takibi hakkında bankaların uygulamaları sorulmuştur. %88'inin bankada teminatları değerlendiren ve takip eden ayrı bir birim olduğu fakat %50'sinin ancak gayrimenkul teminatlarının banka içi birim tarafından yapılabildiği, %50'sinin ise banka dışı firmalar tarafından değerlendirme olduğu belirtilmiştir. Bankalar özellikle gayrimenkul teminatlarında uzmanlık gerektirmesinden ve de dışarıdaki

firmalara yaptırılması daha az maliyet oluşturmamasından dolayı bankada ayrı birimler olsada piyasadaki bu şekilde uygulama bulunmaktadır.

Grafik 1.4. 12. Anket Sorunun Cevabına Göre Değerlendirme

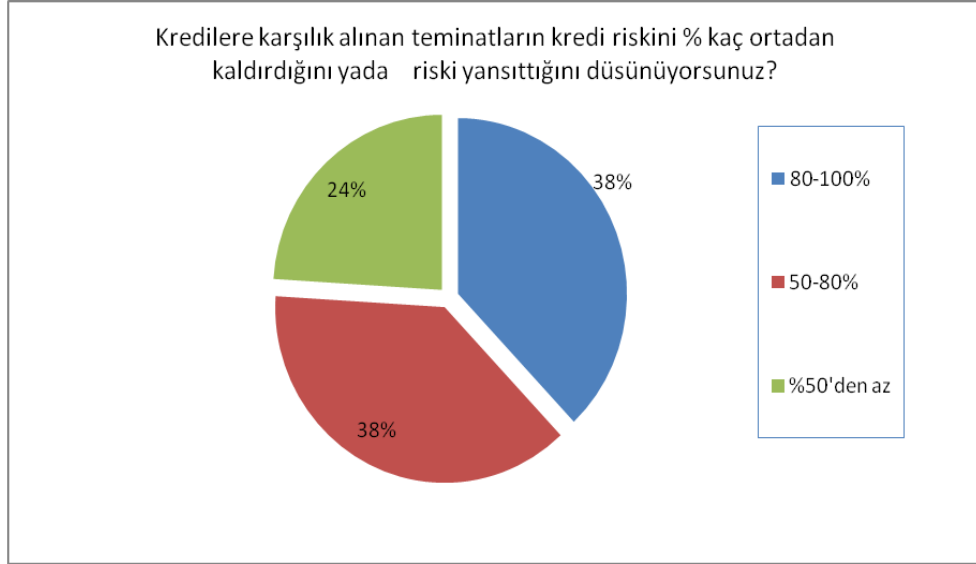

Grafik 1.5. 13. Anket Sorunun Cevabına Göre Değerlendirme

14.ncü ve son soruda ise bankaların kredilere karşılık aldıkları teminatların kredi riskini % kaç oranında ortadan kaldırdığını yada riski yansıttıklarını sorusuna,

%38'i riski %80 ile %100 arasında riski yansıttıklarını, %38'i ise %50 ile %80 arasında olduğunu belirtmiştir. Bankalar aldıkları teminatlara göre riski tamamen ortadan kaldırılamadığı genede bir kısım riski dağıtarak ileride oluşabilecek ödememe güçlüğüne karşı önlemler aldığı görülmektedir.

4.4. Anket Sonuçlarının Yorumlanması

Bankaların kredi kullandırmalarında teminat belirleme yöntemlerini belirlemek amacı ile yapılan ve 14 sorudan oluşan anket çalışmasında elde edilen cevaplar ağırlıklı ortalamalar, yüzdeler yöntemi ve basit istatistiksel yöntemler kullanılarak değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Yapılan anket çalışması neticesinde örneklem olarak seçilen özel ve yabancı bankaların genel müdürlük kredi ve risk birimlerindeki orta ve üst düzey yöneticilerin nazarında, teminatlandırma yöntemleri, talep edilen teminat türleri ve bu teminatlara karşılık kullanılan kredi türleri ile kredi risk dereceleri, kredi analiz ve basel II ile ilişkin uygulamaları tespit edilmiştir. Bu bağlamda;

- Örneklemdaki bankaların teminat belirleme yöntemlerinde kredi risk derecesi, kredi analiz ve istihbaratın öncelikli olarak baz alındığı,

-Her bankanın kendisine ait bir derecelendirme sistemi olduğu ve teminat belirlenmesinde yoğun olarak objektif kriterler olan firma bilanço ve gelir tablosunun etkin olduğu ve bu verilerin belirlenen teminat tür ve tutarlar ile çoğunlukla uyumlu olduğu,

- Bankaların teminatları takip eden ve değerlendiren ayrı bir birim olduğu fakat gayrı menkul gibi uzmanlık isteyen teminat değerlendirmelerinin genellikle banka dışındaki kuruluşlara yaptırıldığı,

-Kredi teminatları çoğunlukla işletme ve yatırım kredilerine karşılık alındığı ve en çok talep edilen kefil, nakit ve benzeri ürünlerin başta geldiği, bilahare rehin-gayrı menkul ipoteği, ve çek-senet olduğu,

-Basel II'in risk derecesine göre teminatlandırmada bankaların teminat belirleme yönteminin değişebileceği ve teminatlandırmanın artabileceği,

-Bankaların teminatlandırma yöntemi ile riski dağıttığı ama tamamen ortadan kaldırmadığı tespit edilmiştir.

SONUÇ

Bankacılık sektörü ekonominin büyümesinde, ülkenin kalkınmasında ve makroekonomik istikrarın sağlanmasında önemli bir konuma sahiptir. Finans sistemi içinde bu kadar önemli bir role sahip olan bankacılık sektörünün, sağlıklı ve sorunsuz bir şekilde işlemesi sonucunda güçlü bir ekonomik yapının oluşması sağlanır.

Bankaların en önemli görevi topladıkları mevduatı işletme faaliyetlerinin finansmanı amacıyla krediye dönüştürmektir. Krediler bankaların en önemli gelir kaynağı olduklarından dolayı kullanılan kredi tutarında o derecede risk oluşturmaktadır. Dolayısı ile bankacılık sektöründe kredi riski, sektörde görülen diğer risklere göre en önemli yüzdeye sahiptir. Bankalar en az maliyet ile en fazla getiriye sağlayabilmek ve kredi riskini ortadan kaldıracabilecek yada riski dağıtabilecek en önemli unsur olan teminatlandırma yöntemlerini, banka kredi politikaları ve risk yönetimi çerçevesinde belirler.

İki yıl önce başlayan ve hala devam eden global ekonomik krizin sonucunda, özellikle Amerika'da bankaların kredilere karşılık ipotek ve sigortaların olmasına rağmen, finans sektöründe yaşanan sorunlardan dolayı bankaların kredi kayıpları ve zararlarına neden olmuş ve bankacılık sektöründe kredi risklerine karşılık doğru teminat alma ve belirleme yöntemlerinin önemini daha da önem kazanmıştır.

Bankalar kredi risklerini yönetebilmek için çeşitli strateji ve politikalar uygulayarak, kredi riskini kontrol altına almaya çalışırlar. Bu politikalardan bazıları, riskin zarara dönüşmeden önlenmesine yönelik aktif politikalar olup, diğerleri ise risk gerçekleşikten sonra oluşan zararın etkilerini karşılamayı amaçlayan pasif politikalardır. Aktif politikalar bankaların kredi riskine maruz kalmasını önlemeye yönelik politikalar olup, bu politikalardan en önemlisi olanlardan biriside riskin yansıtılması, kredinin ana para ya da faiz geri ödemelerinin gerçekleşmemesi olasılığına karşın bankanın teminat alması şeklinde uygulanır. Banka olumsuz bir durum ile karşılaşır ise, bu teminata başvurarak zararını tamamen ya da kısmen karşılayabilmektedir.

Yapılan anket çalışmasında bankaların teminat belirleme yöntemleri incelenmiş olup, bankaların risk derecelendirmesine göre teminat belirleme ilk sırada yer almıştır. Bankaların risk derecelendirme yöntemleri ise daha çok objektif olarak firmaların bilanço ve gelir gibi sayısal kalemlerine dayandırarak yapmakta olduğu ve derecelendirmeyi belirleyen bu sayısal kriterlerin önemi 75% gibi yüksek bir oran olması, bankaların hem kredi riskini ölçmek hemde bu riske karşılık teminat belirlenmesinde önemli bir faktör oluşturduğu gözlenmiştir. Aynı zamanda risk derecelendirmenin ikinci kriteri olan subjektif kalemler firma hakkında bankaların risk derecesine etkisi de söz konusu olup teminatlandırmayı gene etkileyen 25%'lik bir unsura sahiptir. Bankalar risk derecelendirme yöntemlerini geliştirerek firma risklerini en doğru ve gerçekçi yaklaşımla ortaya koymaya çalışmakta ve buna göre de teminatlandırmanın doğru bir şekilde yapılmasını sağlamaktadır.

Bankacılık sektörü için finansal analiz ve istihbarat çalışmalarının teminat belirlemede de önemli bir faktör olduğu ve bu istihbarat çalışmalarının sonuçları ile de teminatlandırmanın çoğunlukla uyumlu olduğunu göstermektedir. Yapılan görüşmelerde özellikle orta ve küçük ölçekli firma bilançolarının yeterli olmaması, istihbarat çalışmalarının önemi daha çok öne çıktığı ve teminatlandırmayı etkilediği belirtilmiştir.

Teminat belirleme yöntemlerine göre en çok alınan teminat türü ise kefil ve nakit/nakit benzeri ürünler olduğu, piyasanın özellikle kefile dayanılarak geçmişten gelen uygulamanın hala devam etmesinin ve etkili olması en önemli nedenlerden biridir.

Bankalar en çok yatırım kredilerine karşılık teminat almakta, buda yatırım kredilerinin uzun vadelerde olmasının en önemli etkenlerden biri olduğu ve bankaların riski yansıtabilmek için uyguladığı yöntemlerden biri şeklinde gözükmektedir.

Basel II risk derecelendirmenin sonucu olarak teminat belirlenme uygulaması olur ise bankaların %50'si teminatlandırmada artışa gidileceğini ve de bu

uygulamanın sermaye yeterlilik rasyosu ile de bağlantısı olmasından dolayı bankaların teminat belirleme ve değerlendirmede çok büyük bir faktör oluşturacağı ve özellikle orta ve küçük ölçekli firmaların bunlardan etkilenebileceği düşünülmektedir. Bununla birlikte %86'lık bir kısım Basel II'in sadece risk derecesine göre teminat belirlenmesi yöntemine tamamen, kısmen ve çoğunlukla katılarak bankaların risk derecelerine göre teminatlandırmaya hazır olduğunu göstermektedir.

Bankaların bugün itibari ile risk derecesine göre teminat belirleme yöntemini uygulamaları, bankaların aynı zamanda Basel II'inin getireceği standartlarada hazır olabileceklerini göstermektedir. Basel II standartları bankacılık sisteminin kaynaklarını kullanırken derecelendirme notuna göre daha seçici olmak zorunda bırakarak firmaların kullandığı kredi limitlerinin düşmesine, teminat yapısının değişmek zorunda kalınmasına (teminatın tipine göre sonuç değişik olacak) ve dolayısı ile de bankaların fiyatlandırmasını sermaye ile ilişkilendirerek büyük ölçüde değişmesine neden olabilecek. Kullanılan kredi türlerine göre teminat türleri de değişiklik arz edecek ve hatta daha fazla teminatlandırılmaları gidilecek dolayısı ile teminatın belirlenmesinde risk derecesinin önemi daha da ortaya çıkacaktır. Bankaların kredi politika ve stratejilerinde risk derecesi ile orantılı olarak teminatlandırmada daha seçici olunmasına ve riski dağıtarak sermayeyi en iyi şekilde kullanılmasına gidilecek.

EKLER

ANKET SORULARI

1) Bankanızın kredi kullandırmalarında teminat belirleme yöntemleri nelerdir ? Birden fazla ise önem sırasına göre derecelendiriniz.

Derecelendirme 1- 7 arası (1 en yüksek, 7 en düşük)

- Bankanın strateji ve politikalarına göre teminat belirlenir
- Kredi türü ve vadesine göre teminat belirlenir
- Firmanın bulunduğu sektör/faaliyet türüne göre teminat belirlenir
- Firmanın Risk derecesine göre teminat belirlenir
- Firmanın maliz analiz ve istihbarat sonucuna göre teminat belirlenir
- Firmanın elindeki mal varlığına göre teminat belirlenir
- Diğer – belirtiniz

2) Bankanızda teminat belirleme yöntemine göre aşağıdaki teminat türlerinden hangisi talep edilmektedir ? Önem sırasına göre derecelendiriniz.

Derecelendirme 1 - 6 arası (1 en yüksek, 6 en düşük)

- a) Kefalet
- b) Nakit veya nakit benzeri ürünler
- c) Rehin – Menkul veya Gayri menkul ipotegi
- d) Senet - Çek
- e) Alacagin temliki
- f) Diğer - belirtiniz

3) Bankanızda teminat belirleme yöntemine göre hangi kredi türüne göre daha çok teminat alınmaktadır ? Önem sırasına göre derecelendiriniz

Derecelendirme 1-4 arası (1 en yüksek, 4 en düşük)

- a) Yatırım kredileri
- b) İşletme kredileri
- c) Techizat/Donatım kredileri
- d) Tüketici Kredileri

4) Bankanızda teminat belirleme yöntemine göre hangi sektör/kredilerden teminat alınmaktadır ? Önem sırasına göre derecelendiriniz
Derecelendirme 1-6 arası (1 en yüksek – 6 en düşük)

- a. Ticari Krediler
- b. Tarım Kredileri
- c. Sanayi Kredileri
- d. Konut Kredileri
- e. Küçük sanatkar ve esnaf kredileri
- f. Turizm ve ulaştırma kredileri

5) Basel II kuralları bankanızda teminatlandırma yöntemlerinin değişmesine neden olacak mı?

- a)Evet b) Hayır

Cevabınız evet ise 6 ve 7 nci soruya lütfen cevap veriniz.

6) Bankanızda daha çok teminatlandırma yoluna mı gidilecek?

- a)Evet b) Hayır

7) Sizce firmalar Basel II açısından özellikle teminat konusunda hazırlıklılar mı?

- a)Evet b) Hayır

8) Basel II'nin sadece derece notuna dayanılarak teminat yapısının belirlenmesi ve kredi kullandırımı uygulamasına katılıyor musunuz?

(1. Hiç Katılmıyorum, 2. Çoğunlukla Katılmıyorum, 3. Kısmen Katılıyorum, 4.Çoğunlukla Katılıyorum 5. Tamamen Katılıyorum)

1   2   3   4   5

9) Bankanıza ait risk derecelendirme sistemi/yöntemi var mı?

a. Evet   b. Hayır

Cevabınız Hayır ise 11. soruya geçiniz.

10) Bankanızda kullanılan risk derecelendirme yönteminde teminat belirlemede aşağıdaki faktörlerden hangisi göz önüne alınmaktadır? Önem dercesine göre sıralandırınız. (1.En Önemli Kriter, 4.En az öneme sahip Kriter)

a)Objektif Kriterler. (Firmanın Bilanço ve Gelir Tablosunun Rating Sistemine etki eden kısmı, mali verileri)

b)Subjektif Kriterler. (Yönetim yaklaşımı, Operasyonel Riskler, Kurumsallaşma derecesi, Rekabet Durumu, Kapasite Kullanım Oranı, Alacak Kalitesi, Stok Kalitesi vb.)

c)İstihbarat Kriterleri

d)Sektörel Kriterler

11) Kredi analiz ve istihbarat raporlarında belirtilen olumlu ve olumsuz hususlarla (uzman görüşüyle), firma için belirlenen teminat türü ve tutarlarının ne derecede uyumlu olduğunu düşünüyorsunuz? (1. Tamamen Uyumsuz, 2.Çoğunlukla Uyumsuz, 3. Kısmen Uyumlu, 4. Çoğunlukla Uyumlu, 5. Tamamen Uyumlu)

1   2   3   4   5

12) Bankanızda Kredi teminatlarının alınmasını ve değerlendirmesini, takiplerini yapan ayrı bir birim var mı?

a)Evet   b) Hayır

13) Gayri menkul teminatlarının değerlendirilmesi banka içindeki birimler tarafından mı yoksa banka dışı aracı firmalar tarafından mı yapılmaktadır?

- a) Banka içi teminat değerlendirme birimleri yapmakta
- b) Banka dışı firmalar tarafından TEMINAT değerlendirilmeler yapılmakta

14) Kredilere karşılık alınan teminatların kredi riskini % kaç ortadan kaldırdığını yada riski yansıttığını dŐsünüyorsunuz?

- a) 80-100%
- b) 70-80%
- c) 60-70%
- d) 50-60%
- e) %50'den az

Sayın Yetkili;

Bu çalışmada banka kredilerinin kullandırmasında teminat belirleme yöntemleri tez konusu olarak incelenmektedir.

Bu araştırma ile Türk Bankacılık Sektöründe faaliyet gösteren Bankaların Teminat belirleme yöntemleri hakkında bilgi edinmek amaçlanmaktadır. Bankacılık sektöründe teminatlandırma yöntemlerinin gizliliğindeki hassasiyet dikkate alınarak, ankette yer alan sorulara verilen cevaplar gizli tutulacaktır. Araştırmanın sonuçları talep ettiğiniz takdirde tarafınıza gönderilecektir. Göstermiş olduğunuz ilgi ve katılımınız için teşekkür ederim.

Saygılarımla,

Serpil Ali Shah

T.C. Marmara Üniversitesi
Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü
Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi

E-mail:serpilshah@yahoo.com

Tel: 0542....

Banka Grupları ve Banka Listesi

Sektör Toplamı	45		
I. Mevduat Bankaları	32	II. Kalkınma ve Yatırım Bankaları	13
- Kamu Sermayeli Bankalar Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş. Türkiye Halk Bankası A.Ş. Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	3	Aktif Yatırım Bankası A.Ş. BankPozitif Kredi ve Kalkınma Bankası A.Ş. Calyon Bank Türk A.Ş. Diler Yatırım Bankası A.Ş. GSD Yatırım Bankası A.Ş.	
- Özel Sermayeli Bankalar Adabank A.Ş. Akbank T.A.Ş. Alternatif Bank A.Ş. Anadolubank A.Ş. Şekerbank T.A.Ş. Tekstil Bankası A.Ş. Turkish Bank A.Ş. Türk Ekonomi Bankası A.Ş. Türkiye Garanti Bankası A.Ş. Türkiye İş Bankası A.Ş. Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	11	İller Bankası İMKB Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Merrill Lynch Yatırım Bank A.Ş. Nurol Yatırım Bankası A.Ş. Taib Yatırım Bank A.Ş. Türk Eximbank Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş. Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş.	
- Tas.Mevd.Sig.Fonuna Devr. Bankalar Birleşik Fon Bankası A.Ş.	1		
- Yabancı Bankalar ABN AMRO Bank N.V. Arap Türk Bankası A.Ş. Bank Mellat Citibank A.Ş. Denizbank A.Ş. Deutsche Bank A.Ş. Eurobank Tekfen A.Ş. Finans Bank A.Ş. Fortis Bank A.Ş. Habib Bank Limited HSBC Bank A.Ş. ING Bank A.Ş. JPMorgan Chase Bank N.A. Millenium Bank A.Ş. Société Générale (SA) Turkland Bank A.Ş. WestLB AG	17		

Krediler ve Alacaklar, binTL

Türkiye Bankalar Birliği 2008

		2003	2004	2005	2006	2007	2008
1	Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	6.870.823	10.501.376	16.937.195	27.350.490	37.217.886	49.907.407
2	Türkiye İş Bankası A.Ş.	8.579.098	12.451.842	20.749.855	29.818.316	33.979.841	47.610.332
3	Akbank T.A.Ş.	8.717.455	12.939.200	22.106.149	28.336.941	37.015.783	44.374.104
8	Finans Bank A.Ş.	2.633.169	5.190.730	7.615.857	11.174.700	14.174.414	17.878.045
11	HSBC Bank A.Ş.	1.827.926	3.521.521	5.119.729	7.524.235	9.345.446	9.723.783
15	Şekerbank T.A.Ş.	740.999	1.301.031	1.134.594	1.995.215	3.614.433	4.799.814
18	Citibank A.Ş.	599.865	811.523	1.128.513	1.767.206	1.952.276	2.512.889
19	Alternatif Bank A.Ş.	393.220	583.797	878.261	1.343.966	1.863.638	2.370.575
20	Anadolubank A.Ş.	503.503	723.076	946.474	1.377.910	1.764.279	1.958.164
21	Tekstil Bankası A.Ş.	511.153	739.707	1.207.304	1.693.177	2.082.976	1.606.119
22	Eurobank Tekfen A.Ş. BankPozitif Kredi ve	163.842	231.606	309.588	576.778	881.735	1.091.606
23	Kalkınma Bankası A.Ş.	74.966	66.380	98.753	245.926	725.788	1.074.219
24	Millennium Bank A.Ş.	3.407	90.397	331.808	634.866	736.203	883.815
25	Turkland Bank A.Ş. Türkiye Kalkınma Bankası	112.922	162.033	254.386	306.004	418.905	594.796
26	A.Ş.	188.276	213.366	281.597	333.404	398.010	589.070
27	Arap Türk Bankası A.Ş.	39.400	70.082	86.298	106.096	128.359	325.521
28	Turkish Bank A.Ş.	14.076	42.993	87.716	127.467	129.024	201.734
29	ABN AMRO Bank N.V.	56.104	89.426	97.921	160.622	292.116	197.348
30	Bank Mellat	26.979	101.639	103.720	122.619	105.021	181.724
31	Deutsche Bank A.Ş.	17.997	10.932	62.566	81.166	171.826	137.141
32	Aktif Yatırım Bankası A.Ş.	26.719	39.972	39.750	41.030	74.735	117.661
33	Société Générale (SA)	50.249	37.508	34.890	97.265	72.218	105.615
34	Nurol Yatırım Bankası A.Ş.	19.092	32.825	33.092	96.829	67.988	75.751
35	Diler Yatırım Bankası A.Ş.	11	0	100	0	1.350	42.523
36	GSD Yatırım Bankası A.Ş.	37.689	53.763	48.146	63.338	126.945	38.636
37	WestLB AG	87.168	1.243	8.430	1.980	40.618	37.018
38	Habib Bank Limited	4.827	5.952	2.728	2.329	11.747	20.831
39	Birleşik Fon Bankası A.Ş. İMKB Takas ve Saklama	42.407	26.554	17.873	20.013	17.850	15.788
40	Bankası A.Ş. Calyon Yatırım Bankası	6.369	11.551	18.852	20.372	24.452	5.408
41	Türk A.Ş.	45.643	23.948	27.668	44.984	55.932	4.039
42	Taib Yatırım Bank A.Ş.	76	0	0	0	308	898
43	Adabank A.Ş. JPMorgan Chase Bank	18.204	938	0	0	0	0
44	N.A.	0	0	0	0	0	0
45	Merrill Lynch Yatırım Bank A.Ş.	30	120	283	0	0	0
	Toplam	66.229.177	99.259.705	145.847.015	218.008.629	280.453.091	366.900.914

KAYNAKÇA

- Active Bankacılık ve Finans Dergisi, Araştırma , “Bankalarda Performans ve Risk Yönetimi: Analitik Bir Çerçeve”, Sayı 15, Ekim – Kasım 2000.
- Akcelik,L.Burçin, “Nakit Krediler”, İstanbul, Esbank Eskişehir Bankası T.A.Ş. Eğitim Yayınları, Yayın No: 18,1998
- Akgüç, Öztin, “Kredi Taleplerinin Değerlendirilmesi”, 6.Baskı, Arayış Yayıncılık,İstanbul, 2000
- Aksoy Tamer, “Çagdas Bankacılıktaki Son Egilimler ve Türkiye’de Uluslarüstü Bankacılık”, Ankara,1998
- Altıntas M.Ayhan., “Bankacılıkta Risk Yönetimi ve Sermaye Yeterliliği”, Turhan Kitabevi Yayınları, Ankara, 2006
- Anderson A., “Riskler ve Risk Yönetimi”, Seminer Notları, Ankara, 2001
- Artukoğlu, M.Metin, “Türk Bankacılık Sektörünün Kredi Hacmi ve Tarımsal Kredi ilişkileri”, Banka ve Ekonomik Yorumlar, Ekonomik ve Sosyal Yayınlar A.Ş., İstanbul 2001
- Ay, Y., Haluk, “Bankacılıkta Döviz ve Faiz Yönetimi Teknikleri ve Türkiye Uygulamaları”, Halkbankası A.Ş. Yayınları, Ankara, 1994
- Aydın, M., Erol, “Aktif – Pasif Yönetiminde Likidite ve Faiz Oranı Riski”, Uzman Gözüyle Bankacılık Dergisi, 1993
- Bankacılar Dergisi , TBB , Mart 2004 , sayı.48
- Belkis Seval, “Kredilendirme Süreci ve Kredi Yönetimi”, İstanbul,1990
- Berk Niyazi, “Finansal Yönetim”, Türkmen Kitabevi, İstanbul,1998
- Berk, Niyazi, “Kredi Yönetimi”, 3.Baskı, Beta Yayın Dağıtım A.Ş., İstanbul,2001
- Boyacıoğlu, Melek Acar., “Bankalarda Derecelendirme (Rating) Türk Bankacılık Sektörü Üzerine Ampirik Bir Çalışma”, Selçuk Üniversitesi, Doktora Tezi, Konya, 2003
- Çelik, Faik, Türkiye’de Bankacılık Krizlerinin Önlenmesinde Risk Yönetiminin Yetersizliği, Stratejik Bir Yaklaşım, Active Bankacılık ve Finans Dergisi, 2002
- Diñçer, Y. İlker, “Kredilendirme Teknikleri”, T.B.B. Eğitim Seminer Notları, Nisan, İstanbul, 2001
- Dworak, B.M., “Das Laenderrisiko als bankbetriebliches Problem”, Duncker und Humblot Verlag, Berlin, 1985
- Eken, H., Mehmet, “Bankalarda Aktif-Pasif Yönetimi”, Bankacılar, İstanbul, 1992

- Ersan İhsan, ‘‘Ülke Riski’’, Finans Dergisi, 1985, s.24
- Fındıkçı, Mehmet, Bankalarda Risk Yönetimi, Mükellefin Dergisi, Sayı: 105, Eylül 2001
- Frexias X., Rochet J.C., ‘‘Microeconomics of Banking’’, MIT Press, U.S.A, 1999
- Fürer, Guido., ‘‘Risk Management im internationalen Bankgeschaef, Paul, Haupt Verlag’’, Bern, 1990
- Güney, Alptekin, ‘‘Banka İşlemleri’’, Beta Basım A.Ş., İstanbul, 2008
- İspartalı Mehmet , ‘‘Bireysel Bankacılıkta Kredi Kartları ‘’,Yüksek Lisans Tezi , İstanbul 2001
- İyigün, Tunay, ‘‘ Kredi Risk Yönetimi’’, T.B.B. Eğitim Seminer Notları, Ankara. 2000
- Kahraman, Abdülkadir, ‘‘Bankacılık Sektöründe Risk Yönetimi ve Beklentiler’’, Active Bankacılık ve Finans Dergisi, sayı 15, 2000
- Karacan İ. Ali, ‘‘Bankacılık ve Kriz’’, Tütünbank Yayınları, İstanbul, 2002
- Karaköse Nilgün,, ‘‘Ticari Bankalarda Kredilendirme Süreci ve Türkiye Uygulaması’’, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi , İstanbul , 2000
- Kaval, Hasan, ‘‘Bankalarda Risk Yönetimi’’, Yaklaşım Yayınları, Ankara,2000
- Kılınc, Gonca,‘‘Planlama, Uygulama, Kontrol, Aktif-Pasif Yönetimi’’, Bankacılar Dergisi, TBB. Yayınları, 1996
- Kırdaloğlu, Selda ve Saklar, Figen, ‘‘90’ların Çağdaş Finans Teknikleri’’, Bankacılar Dergisi, 1993
- Köylüoğlu, H.Uğur, ‘‘Risk Yönetimi! Zaman Geçirmeden Neden? Nasıl?’’, Active Bankacılık ve Finans Dergisi, 2001
- Mandacı P.Evrım,‘‘Türk Bankacılık Sektörünün Taşıdığı Riskler ve Finansal Krizi Aşmada Kullanılan Risk Ölçüm Teknikleri’’, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, İzmir, 2003
- Perçin, Nezih , Temel Kredi Bilgileri, Demirbank, T.A.S. Eğitim Müdürlüğü Yay., 1999, s.9
- Oy, Osman, Güngüler Gülcan, ‘‘Türk Hukuk Mevzuatına Göre Kredi ve Kredi Teminatları’’, Beta Basım A.Ş., İstanbul, 2008
- Platt Robert. B., ‘‘Controlling Interest Rate Risk’’, John Wiley&Sons, New York, 1986
- Robert Cole and Lon Mishler, ‘‘Consumer and Business Credit Management’’, 11.’ th Edition, U.S.A.: McGraw-Hill Companies Inc., 1998
- Savaşal, Mustafa, ‘‘ Kredi Türleri ve Risk Yönetimi’’, TBB Seminer Notları, Ekim, İstanbul,2003

Saunders Anthony., Allen Linda., “New Approaches to Value at Risk, and Other Paradigms”, John Wiley&Sons Inc., New York, 2002

Seyidoğlu Halil , ‘‘Uluslar arası Finans’’ , İstanbul , 2001

Sevil, Güven, ‘‘Finansal Risk Yönetimi Çerçevesinde Piyasa Volatilitésinin Tahmini ve Portföy VAR Hesaplamaları’’, Anadolu Üniversitesi Yayınları, 1323, Eskişehir, 2001

Şakar, Birgöl, ‘‘Banka Kredileri ve Yönetimi’’, Beta Basım A.Ş.İstanbul,2006

Şakar, Hakan, ‘‘Bankalarda Kredilendirme Teknikleri’’, Strata Yayıncılık, İstanbul,2001

Sungur,Turgut, Bankacılar için Banka Tekniği İşlemleri, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü , İstanbul, 1999

Takan, Mehmet, ‘‘Bankacılık’’, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2001

TC. Ziraat Bankası A.Ş. Araştırma ve Geliştirme Dairesi Raporu, ‘‘Bankacılıkta Risk Yönetimi ’’, Ankara, 2000

Tunaboğlu, Osman , Orta Vadeli Kredi Uygulaması ve Kaynakları, İstanbul, İstanbul Bankası T.A.S., 1977

Yüksel, A.Sait., Yüksel, Aslı. ve Yüksel, Ülku, ‘‘Banka Yönetimi El Kitabı’’, Alfa Basım Yayım Dağıtım Ltd.Şti., İstanbul, 2002

5411 Sayılı Bankalar Kanunu, Türkiye Bankalar Birliği (TBB), Kasım 2005